

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
NÖROBİLİM ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SAĞ-SOL BEYNİN MESLEK SEÇİMİ İLE
İŞ DOYUMU, TÜKENMİŞLİK VE
MUTLULUK İLİŞKİSİNİN ÖLÇÜMLENME ÇALIŞMASI**

Zeynep Aysim ALTAY

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Sultan TARLACI

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
NÖROBİLİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SAĞ-SOL BEYNİN MESLEK SEÇİMİ İLE
İŞ DOYUMU, TÜKENMİŞLİK VE
MUTLULUK İLİŞKİSİNİN ÖLÇÜMLENME ÇALIŞMASI**

Zeynep Aysim ALTAY

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Sultan TARLACI

İSTANBUL-2019

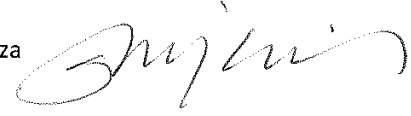
T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı : Nörobilim
Program : Nörobilim Yüksek Lisans Programı
Öğrenci No : 174202033
Öğrenci Adı Soyadı : Zeynep Aysim ALTAY

"Sağ-Sol Beynin Meslek Seçimi ile İş Doyumu, Tükenmişlik ve Mutluluk İlişkisinin Ölçümlenme Çalışması" isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 29/01/2019 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

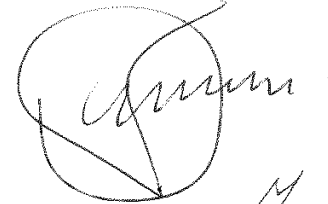
Jüri Başkanı : Prof. Dr. Sinan CANAN
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Danışman : Prof. Dr. Sultan TARLACI
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Üye : Doç Dr. Korkut ULUCAN
(Marmara Üniversitesi)

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

Bu araştırma fikrinin çıkış noktası, kişilerin çalıştıkları iş alanlarında her geçen gün çok daha fazla mutsuz, verimliliği düşük, tükenmişlik durumuna gelen çalışanlar olduğunun genel kabul görmüş bir sosyal gerçeklik olarak karşımıza çıkmasıdır. Bu sosyal soruna bir yaklaşım olarak bu çalışma, Sağ ve Sol Beyin Analizi ile değerlendirilecek olan kendi yapılarına uygun iş alanı seçimi yapıp yapmadıklarına göre kişilerin mutluluk, tükenmişlik ve iş doyumu derecelerinin ölçümü ile aralarında kabul edilebilir bir bağlantı olup olmadığının anlaşılmasına yönelmektedir.

Bu tezin amacı, sağ ve sol beyin baskınlığının meslek seçimindeki etkileri ve kişilerin meslek seçimlerini sağ ve sol beyin baskınlıklarına uygun olarak yapıp yapmamalarına bağlı olarak iş doyumlarında, iş tükenmişliklerinde ve mutluluk düzeylerinde meydana gelen değişimlerin incelenmesidir. Bu amaçla belirlenen meslek gruplarına göre (Mühendis, doktor, sanatçı (görsel sanatlar, müzik gibi), öğretmen/akademisyen) kişilerin sağ ve sol beyin ölçümlerinin yapılması, kişilere uygulanan iş doyumu, tükenmişlik ve mutluluk ölçümü analizleriyle de kişilerin iş doyum, tükenmişlik durumları ve mutluluk düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Bu çalışma sırasında;

1. Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı Analizi
2. Minnesota İş Doyum Ölçeği
3. Maslach Tükenmişlik Ölçeği
4. Oxford Mutluluk Ölçeği kullanılmıştır.

Bu tez içerisinde aşağıda yer alan hipotezler değerlendirmeye alınmıştır ve bu hipotezlerden yapılan SPSS çalışmaları sonucunda B hipotezi hariç belirgin şekilde doğrulanmıştır.

A. Meslek gruplarına göre beyin baskınlıklarının değerlendirilmesi.

Olması beklenen sonuç:

Sanatçı >> Baskın sağ beyin,

Mühendis	>> Baskın sol beyin,
Doktor	>> Baskın sol beyin,
Akademisyen	>> Karma

- B. Kişilerin beyin baskınlıklarına uygun bir meslek alanında çalışmaları durumunda mutlulukları ve iş doyumları yüksek, tükenmişlikleri daha düşük olacaktır.
- C. Kişilerin eğitim aldıkları alanda çalışmaları durumunda mutlulukları ve iş doyumları yüksek, tükenmişlikleri daha düşük olacaktır.
- D. Kişilerin mutluluk ve iş doyumları ile tükenmişlikleri arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.
- E. Yukarıdaki hipotezlerin yanı sıra meslek seçimleri ile baskın beyin yarı küresi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Anahtar kelimeler: Sağ beyin, sol beyin, meslek seçimi, iş doyum, tükenmişlik, iş hayatında mutluluk, ayırık beyin, beyin baskınlığı

ABSTRACT

The starting point of this research idea is that it is a generally accepted social reality that people are feeling more and more unhappy, inefficient and burnout employees in their fields of work. As an approach to this social problem, this study aims to understand whether there is an acceptable connection between the level of happiness, burnout and job satisfaction of individuals according to whether they have chosen the right work area to be evaluated by Right and Left Brain Analysis.

The aim of this thesis is to examine the effects of Right and Left Brain dominance on career choice and the changes in job satisfaction, job burnout and happiness levels depending on whether or not the job choices are made in accordance with right and left brain dominance. According to the occupational groups chosen for this purpose (Engineering, medicine, arts (visual arts, music, etc.), teaching/ academician); initially evaluating right and left brain dominance of people and then with related analysis evaluating people's job satisfaction, burnout and happiness levels is targeted.

During this study;

1. Right and Left Brain Analysis
2. Minnesota Job Satisfaction Questionnaire
3. Maslach Burnout Inventory
4. Oxford Happiness Inventory was used.

In this thesis, the following hypotheses were evaluated and these hypotheses except hypothesis B were confirmed by SPSS studies.

A. Evaluation of brain dominance by occupational groups.

The expected result:

Artist	>> Dominant right brain,
Engineer	>> Dominant left brain,

Medicine >> Dominant left brain,
Academics >> Combination of both

B. If people work in a profession parallel to their brain dominance, their happiness and job satisfaction will be high and their burnout will be lower.

C. When people work in the area they are trained, their happiness and job satisfaction will be high and their burnout will be lower.

D. There is a negative relationship between the happiness of individuals and job satisfaction & low burnout.

E. In addition to the above hypotheses, there is a positive relationship between occupation choices and dominant brain.

Keywords: Right brain, left brain, career choice, job satisfaction, burnout, happiness in business life, split brain, brain dominance

TEŞEKKÜR

BaŐta bu araştırmada bana destek olan, yardımlarını esirgemeyen ve danıŐtıŐım her anda bilgisini iŐtenlikle paylaŐan deŐerli danışman hocam Prof. Dr. Sultan Tarlacı'ya, istatistik ve teknik konularda bana tereddütsüz yardım eden, zaman ayıran hocam Prof. Dr. Serhat Özekes'e, analizlerin derlenmesi konusunda bana son derece büyük özveriyle destek olan yeŐenim Alper Altun'a teŐekkürlerimi sunarım.

BEYAN FORMU

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih 31/1/2019

Zeynep Aysim ALTAY

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR	v
BEYAN FORMU	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	9
2.1. Araştırmanın Amacı	9
2.2. Araştırmanın Hipotezleri	9
2.3. Tanımlar	10
2.4. Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı ve Meslek İlişkisi	16
2.5. Tükenmişlik ve İlişkili Kavramlar	19
2.6. İş doyumu ve İlişkili Kavramlar	20
2.7. Mutluluk ve İlişkili Kavramlar	21
2.8. Olası Diğer Etmenler	22
3. GEREÇ VE YÖNTEM	23
3.1. Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı Analizi	23
3.2. Tükenmişlik Analizi	24
3.3. İş Doyumu Analizi	24
3.4. Mutluluk Analizi	26
3.5. Güvenilirlik Değerlendirmeleri	26

3.5.1. Maslach Tükenmişlik Ölçeği	27
3.5.2. Minnesota İş Doyum Ölçeği	27
3.5.3. Oxford Mutluluk Ölçeği	27
3.5.4. Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı Analizi	28
3.6. Veri Yapısı	29
2.7. İstatistiksel Analiz	32
4. BULGULAR	34
4.1. Sağ ve Sol Beyin ve Meslek İlişkisi	34
4.2. Sağ ve Sol Beyin ve Cinsiyet İlişkisi	39
4.3. Sağ-Sol Beyin Baskınlığı ve Yaş Grupları ile İlişkisi	40
4.4. Sağ ve Sol Beyin ve El Baskınlığı İlişkisi	41
4.5. Sağ ve Sol Beyin ve Eğitimini Aldığı Mesleği Yapma İlişkisi	42
4.6. Sağ ve Sol Beyin Baskınlığıyla Uyumlu Mesleği Yapma İlişkisi	43
4.7. El Baskınlığıyla Beyin Baskınlığına Uygun Meslek Yapma Arasındaki İlişki	43
4.8. Meslek Gruplarının Ölçümlenenlerle İlişkisi	44
4.9. Sağ ve Sol Beynin Mutlulukla İlişkisi	50
4.10. Eğitimini Aldığı Mesleği Yapıp Yapmamanın Etkisi	51
4.11. Beyin Baskınlığına Uygun Bir Meslekte Olmanın Etkileri	62
5. TARTIŞMA	70
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	74
KAYNAKLAR	83

TABLolar DİZİNİ:

TABLO	Sayfa
Tablo 1. Sağ ve sol beyin cinsiyet ilişkisi, tek yönlü ANOVA_____	39
Tablo 2. Sağ ve sol beyin yaş ilişkisi, tek yönlü ANOVA_____	40
Tablo 3. El baskınlığıyla beyin baskınlığına uygun bir meslekte çalışma ilişkisi_____	43
Tablo 4. El baskınlığıyla beyin baskınlığına uygun bir meslekte çalışma ilişkisi_____	44
Tablo 5. Meslek grupları ile uygulanan ölçekler ve ölçek alt puanlarının dağılım ilişkisi_____	45
Tablo 6. Meslek grupları ile uygulanan ölçekler ve ölçek alt puanlarının anlamlı fark ilişkisi_____	46
Tablo 7. İş doyumuyla diğer değişkenler arasındaki ilişki_____	47
Tablo 8. Tükenmiş olmamakla diğer değişkenler arasındaki ilişki_____	48
Tablo 9. Düşük duygusal tükenmişlikle diğer değişkenler arasındaki ilişki_____	49
Tablo 10. Mutlulukla diğer değişkenler arasındaki ilişki_____	50
Tablo 11. Sağ beyin ve mutluluk arasındaki ilişki_____	51
Tablo 12. Sol beyin ve mutluluk arasındaki ilişki_____	52
Tablo 13. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının genel tükenmişlikle ilişkisi_____	53
Tablo 14. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının düşük duygusal tükenmeyle ilişkisi_____	55
Tablo 15. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının düşük duyarsızlaşmayla ilişkisi_____	56
Tablo 16. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının kişisel başarıyla ilişkisi_____	57
Tablo 17. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının iş doyumuyla ilişkisi_____	58
Tablo 18. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının içsel iş doyumuyla ilişkisi_____	59
Tablo 19. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının dışsal iş doyumuyla ilişkisi_____	60
Tablo 20. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının mutlulukla ilişkisi_____	61

Tablo 21. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının mutlulukla ilişkisi	62
Tablo 22. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının genel tükenmişlikle ilişkisi	63
Tablo 23. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının duygusal tükenmeyle ilişkisi	64
Tablo 24. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının duyarlılıkla ilişkisi	65
Tablo 25. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının kişisel başarı durumuyla ilişkisi	66
Tablo 26. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının iş doyumuyla ilişkisi	67
Tablo 27. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının iş doyumunun içsel boyutuyla ilişkisi	68
Tablo 28. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının iş doyumunun dışsal boyutuyla ilişkisi	69

ŞEKİLLER DİZİNİ:

ŞEKİLLER	Sayfa
Şekil 1. Ayrık beyin araştırmalarında ana kilometre taşları-1 _____	3
Şekil 2. Ayrık beyin araştırmalarında ana kilometre taşları-2 _____	3
Şekil 3. Herrmann'ın beyin fonksiyonlarını gösteren dört bölümlü modeli, 1981 _____	13
Şekil 4. "İş hayatında bütünsel beyin", Herrmann, 2003 _____	17
Şekil 5. "İş hayatında bütünsel beyin", Herrmann, 2003 _____	18
Şekil 6. Sağ beyin baskınlık puanlarının meslek gruplarına göre dağılımı _____	36
Şekil 7. Sol beyin baskınlık puanlarının meslek gruplarına göre dağılımı _____	37
Şekil 8. Sağ beyin ve sol beyin baskınlığının mesleklere göre dağılımı-1 _____	38
Şekil 9. Sağ beyin ve sol beyin baskınlığının mesleklere göre dağılımı-2 _____	39
Şekil 10. Sağ ve sol beyin cinsiyet ilişkisi, grafiksel gösterim _____	40
Şekil 11. Sağ ve sol beyin cinsiyet ilişkisi, grafiksel gösterim _____	41
Şekil 12. Kişilerdeki beyin yarı küre baskınlığı ve el baskınlığı _____	42

KISALTMALAR DİZİNİ

HBDI : Herrmann Brain Dominance Instrument

CBI : Kopenhag Tükenmişlik Ölçeği (Copenhagen Burnout Inventory)

MBI : Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Maslach Burnout Inventory)

MSQ : Minnesota İş Doyum Ölçeği (Minnesota Satisfaction Questionnaire)

OME : Oxford Mutluluk Envanteri

OMÖ : Oxford Mutluluk Ölçeği

TDK : Türk Dil Kurumu

BM : Tükenmişlik Ölçeği (The Burnout Measure)

SPSS : Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (Statistical Package for the Social Sciences)

GİRİŞ

Beynimiz ve yapısı üzerine gerçekleştirilen çalışma ve araştırmalar çok uzun süredir bilim adamlarının önemli uğraşı alanlarından birisini oluşturmaktadır. Normal koşullarda bir bütün olarak çalışan bir beynimiz olmakla birlikte hepimiz anatomik olarak kafatasımızın içerisinde ortadan birbirine bağlanmış, simetrik görünümlü iki beyin yarıküresi taşıyoruz (Tarlacı, 2017). Kronojik olarak kedi ve maymunlar üzerinde yapılan deneylerle başlayan çalışmalar, sonraki aşamalarında epilepsi hastalarının kriz geçirmelerinin önüne geçebilmek için insanlar üzerinde gerçekleştirilen beyin yarı kürelerini ayırma ameliyatları ile alanını insanlar üzerine genişletmiştir. Bu ameliyatlardan sonra ameliyat olan hastalar üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar ile her iki beyin yarı küresinin de bilinçli bir beyin yapısı gösterdiği anlaşılmıştır. Bu yarı kürelerin fonksiyon olarak ise farklı alanlarda yetkin olarak faaliyet gösterdiği görülmüştür. Sol beyin daha fazla dil, aritmetik, ve analiz yapmakta yetkin gözükürken, sağ beyin ise boyutsal algılama (Harita okuma gibi) ve yüz tanıma gibi alanlarda yetkin olduğu görülmüştür (Horowitz ve Sperry, 1997).

İnsan beyni her biri gelişmiş fonksiyonları gerçekleştirebilen iki beyin yarı küresinden oluşur. Ameliyatla beynin iki yarısının bağlantısı kesildiğinde kafatası sanki iki ayrı beyne sahipmiş gibi faaliyet gösterir (Gazzaniga, 1967). Yapısal olarak beyin yarı küreleri ayrı değildir. Her iki beyin yarı küresi birbirine 200 milyondan fazla akson adı verilen sinir uzantılarıyla bağlıdır. Bu bağlantılar aracılığıyla birbirleriyle iletişim halindedirler. Sol beyin yarı küresi her ne kadar konuşmamızı sağlasa da kelimelere prosodi denilen rengi sağ beyin yarısı verir (Tarlacı, 2017).

Bu alanda gerçekleştirilen çalışmalarda dönemselsel olarak bu teörinin karşısına karşıt savlarla çıkılmış da olsa Gazzaniga, ayırık beyin çalışmalarıyla ilgili olarak görüşünü “Bulduğumuz çağda heyecan veren şey, ayırık beyin araştırmaları diğer metodolojileri takip etmek yerine tekrar öncü rol oynamaktadır” diye ifade etmektedir (2005).

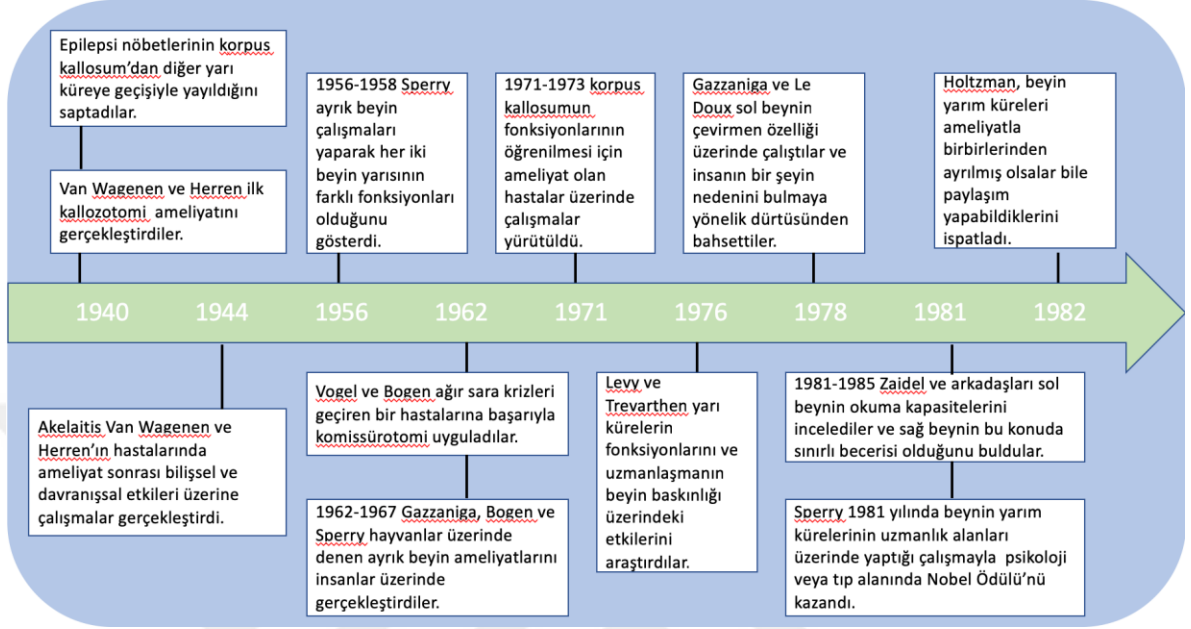
Gazzaniga'nın bu alanda gerçekleştirilen çalışmalara kronolojik bir bakış sağladığı açıklamalarından belli başlı kilometre taşları olarak şu aşamalar görülmektedir (2005):

1940'larda epilepsi nöbetlerinin korpus kallosumdan diğer hemisfere geçişiyle yayıldığı

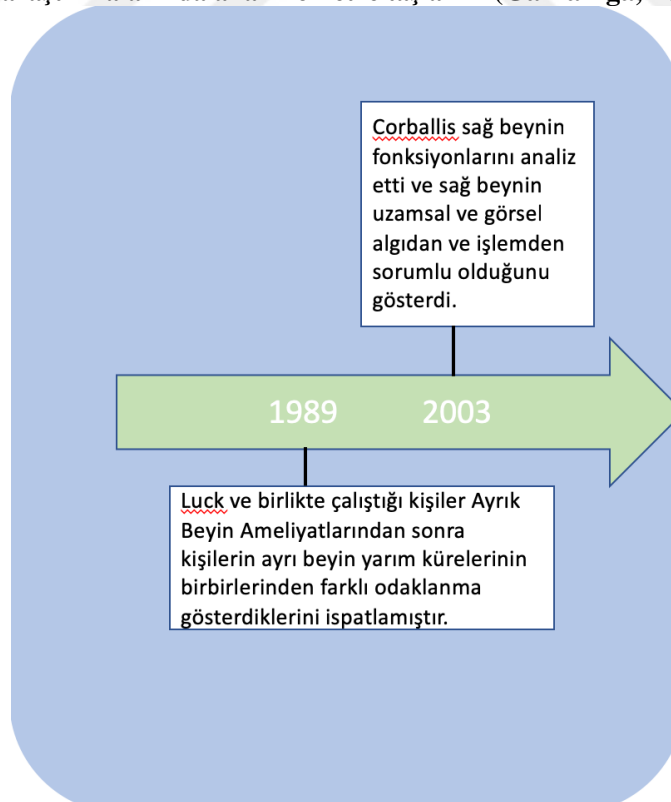
saptanması ve ilk kallozotomi ameliyatının Van Wagenen ve Herren tarafından gerçekleştirilmesini takiben 1944 yılında yine aynı kişiler tarafından ameliyat sonrası bilişsel ve davranışsal etkiler üzerine çalışmalar yapılmıştır. 1956-1958 yılları arasında Sperry ayırık beyin çalışmaları yaparak her iki beyin yarısının farklı fonksiyonları olduğunu göstermiştir. 1962-1967 yıllarında ise Gazzaniga, Bogen ve Sperry tarafından hayvanlar üzerinde denenen ayırık beyin ameliyatları insanlar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Vogel ve Bogen de ağır sara krizleri geçiren bir hastalarına başarıyla komissürotomi uygulamışlardır. 1971-1973 yıllarına gelindiğinde korpus kallosumun fonksiyonlarının öğrenilmesi için ameliyat olan hastalar üzerinde çalışmalar yürütülmüştür. 1976'da ise Levy ve Trevarthen yarı kürelerin fonksiyonlarını ve uzmanlaşmanın beyin baskınlığı üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. İlerleyen yıllarda bu çalışmalar çeşitlendirilmeye ve derinleştirilmeye devam etmiştir. 1978 yılıyla birlikte Gazzaniga ve Le Doux sol beyin çevirmen özelliği üzerinde çalıştılar ve insanın bir şeyin nedenini bulmaya yönelik dürtüsünden bahsettiler. 1981 yılı, bu araştırmalar için çok önemli bir kilometre taşı olma özelliğine sahiptir. Sperry 1981 yılında beynin yarı kürelerinin uzmanlık alanları üzerinde yaptığı çalışmayla psikoloji veya tıp alanında Nobel Ödülü'nü kazandı. Yapılan farklı çalışmalar beyin yarı kürelerinin farklı fonksiyonlara sahip olduğunu göstermek açısından çok önemli bilgi kazanımları sağlamaya devam etti. 1981-1985 Zaidel ve arkadaşları sol beynin okuma kapasitelerini incelediler ve sağ beynin bu konuda sınırlı becerisi olduğunu buldular. Holtzman ise 1982'de beyin yarı küreleri ameliyatla birbirlerinden ayrılmış olsalar bile paylaşım yapabildiklerini ispatladı. Bu çalışmaları Luck ve birlikte çalıştığı kişilerin 1989'da ayırık beyin ameliyatlarından sonra kişilerin ayrı beyin yarı kürelerinin birbirlerinden farklı odaklanma gösterdiklerini ispatlamaları takip etti. Corballis ise 2003 yılında sağ beynin fonksiyonlarını analiz etti ve sağ beynin uzamsal ve görsel algıdan ve işlemekten sorumlu olduğunu gösterdi.

Ayrık beyin araştırmalarının tarihsel bakışla belli başlı kilometre taşları garfikselsel olarak Şekil 1 ve Şekil 2'de görüldüğü biçimde de ifade edilebilir (Gazzaniga, 2005).

Şekil 1. Ayrık beyin araştırmalarında ana kilometre taşları-1 (Gazzaniga, 2005)

Şekil 2. Ayırık beyin araştırmalarında ana kilometre taşları-2 (Gazzaniga, 2005)

Kronolojik gösterilen bu çalışmalar 2003 yılından sonra da hız kesmemiş, ve yapılan araştırmalar bu alanda yeni bilgiler eklenmesini sağlamıştır. Roger W Sperry, Ronald Myers ile birlikte gerçekleştirdiği çalışmalarda iki beyin yarı küresini birbirine bağlayan, 200 milyondan fazla nöron içeren korpus kallosum bağlantı yapısının kesilmesi ile her iki beyin yarı küresinin de birbirinden bağımsız çalışabildiğini göstermiştir. Bu teori ayrı beyin olarak adlandırılmıştır (Gibber, 2017).

Beyin yarı kürelerine göre farklı yetkinliklere sahip olduğu fikrinin kabulü ile genel toplum üzerinde bazı olumlu etkiler yaratılmıştır. Bunlardan birisini zekanın sözel olmayan boyutlarının daha iyi anlaşılması şeklinde belirtebiliriz. Pek çok zeka testi sol beyin aktivitelerini ölçümlerken sağ beyin de lokalize olduğu kabul edilen zeka çeşitlerinin analiz edilmesi konusu gittikçe daha çok ağırlık kazanmaktadır (Gibber, 2017).

Bir kişinin sağ ya da sol beyninin hangisinin baskın olduğunun kişinin yaratıcı ya da analitik kabiliyetini etkilediği yapılan çalışmalar sonucunda saptanmaktadır. Genel hatlarıyla, beynin baskın hemisferinin kişinin düşünme modelinden sorumlu olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlantıyı şu şekilde açıklayabiliriz:

Sol Beyin : Mantıksal, sıralı, rasyonel, analiz eden, objektif, parçalara bakan

Sağ Beyin : Rastgele, sezgisel, bütünsel, sentez yapan, sübjektif, bütünü gören (Frohlich, 2004).

HBDI (Herrmann Brain Dominance Instrument) metoduna göre öğrencilerin düşünme tercihleri dört ayrı moda dayandırılmaktadır. Bu dört ayrı mod da fiziksel beynin göreve göre özelleşmiş fonksiyonlarını temel olarak almaktadır. Bu metodda sınıflandırma:

A Çeyreği (Sol Beyin, Serebral) : Mantıksal, analitik, sayısal, olgusal, eleştirel

B Çeyreği (Sol Beyin, Limbik) : Sıralı, organize, planlı, detaycı, sistemsel

C Çeyreği (Sağ Beyin, Serebral) : Duygusal, ilişkisel, duyusal, kinestetik, sembolik

D Çeyreği (Sağ Beyin, Limbik) : Görsel, bütünsel, yaratıcı (Felder, 1996).

Pek çok nörobilimsel çalışmanın gösterdiği gibi kişinin bir işi yaparken dikkat göstermesi ve bu dikkatin parçadaki bilgiye mi bütündeki bilgiye mi olduğu beyin yarı kürelerinin baskınlığına göre değişim göstermektedir. Sol beyin baskınlığının lokal çerçevede, sağ beyin

baskınlığının ise bütünsel çerçevedeki işlerde daha iyi sonuç verdiği saptanmaktadır. Bu durum, kişilerin beyin yarı kürelerinin kullanım baskınlığına göre iş hayatlarındaki dikkatle ilgili performansları ve iş sonuçları etkilenmektedir (Jackson ve ark., 2012).

Kuzey Florida Üniversitesi'nde yeni gelen başlangıç seviyesindeki öğrencilere ve mezuniyet aşamasındaki öğrencilere sağ/sol beyin baskınlıklarını gösteren analizler uygulanarak öğrencilerin beyin baskınlıkları ile seçtikleri meslek arasında bir bağlantı olup olmadığı ve beyin baskınlıklarına göre okudukları alanı değiştirip değiştirmedikleri incelenmiştir. Bu çalışma ile varılan sonuçta, üniversiteye yeni giriş yapan öğrencilerin baskın beyin yarı küresinin ve baskın öğrenme biçiminin ne olduğu analiz edilerek seçimlerin yönlendirilmesinin kişilerin daha başarılı ve daha mutlu olmasına etki edeceği belirtilmiştir (Frohlich, 2004).

Sağ ve sol beyin üzerine yapılan araştırmalar, beyin yarı kürelerinin kullanımındaki baskınlığın eğitim ve bilişsel süreçlerini etkilediğini göstermektedir. Edwards öğrencilerine daha iyi çizim yapabilmeyi öğretebilmek için sağ beynin sergilediği olanakları bilinçli olarak kullanmaktadır. Sağ beyin, bilinçli öğrenmekten daha fazla yaratıcı taraf ve sezgisellikle ilişkilendirilmektedir (Sinatra ve Stahl-Gemake, 1983).

Yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinde “girişimcilik özelliklerinin beynin baskın olan yönü açısından açıklanabilir olup olmadığını yani girişimcilik özellikleri ile beynin baskın olan tarafı arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak” amaçlanmıştır. Araştırma sonunda, “girişimcilik özelliklerinin oluşmasında ve gelişmesinde sağ beyin fonksiyonlarının sol beyin fonksiyonlarına göre daha etkili olduğu” görüşünü destekler nitelikte bulgulara erişilmiştir (Demirel ve Tikici, 2010).

Tüm bu çalışmalar kişilerin beyin baskınlıklarının yaşamlarında önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Bu etkileri doğru şekilde yönetebilmek için de hem farkındalık hem de var olan gelişim araçlarının etkin ve doğru kullanılması önem taşımaktadır. Tarlacı bu noktayı işaret ederek, eğitim süreçlerinin sol beynin gelişimine önem verdiği kadar sağ beynin gelişimine yönelik olarak da planlanması gerekliliğini belirtmektedir (2017).

Ayrık beyin ve beynin sağ-sol beyin yarıkürelerinin baskınlığıyla ilişkili olarak araştırma sonuçlarına göre, sağ ve sol beyin baskınlıklarının kişilerin meslek seçimleri ve meslekteki başarı ve mutluluklarıyla ilişkisi olabileceğini düşündürmektedir. Sağ ve sol beyin yarı küresi baskınlığının meslek seçimindeki etkileri üzerine yapılan çalışmalar sonucunda:

Sol beyin meslekleri:

- Laboratuvar uzmanı,
- Bankacı,
- Hakim,
- Avukat,
- Matematikçi,
- Bakteriyolog,
- Kütüphaneci,
- Muhasebeci,

Sağ beyin meslekleri:

- Orman korucusu,
- Vahşi doğa görevlileri,
- Estetisyen,
- Politikacı,
- Atlet,
- Sanatçı,
- Zanaatkar,
- Aktör ve aktris olarak karşımıza çıkmaktadır (Loewen, 2011).

Yapılan tüm bu bilimsel araştırmalara bakıldığında, kişilerin kendilerini beyin kullanımları açısından daha iyi tanımaları önemli bir katkı sağlayacak gibi gözükmektedir. Eğer meslek seçimleri ile baskın beyin yarı küresi arasında bir bağlantı ortaya koyulabilirse, ya da kişileri mutlu bireyler olmaya yöneltecek etmenlere açıklık getirilebilirse, kişilerin meslek seçimlerinde dikkate alabilecekleri bir ön değerlendirme pratik yaşama kazandırılabilir. Kişilerin baskın beyin yarı küre özellikleriyle bağlantılı mesleki başarı, meslekten

memnuniyet, iş doyum ve sorunlarla başa çıkma konusunda ön tahminlerde bulunulup, riskli meslekler ya da doyum oluşturabilecek meslekler önceden tespit edilebilir.

Bunun yanı sıra, kişilerin mutluluk, iş doyum ve düşük tükenmişliklerinin nelerle bağlantılı olduğunun anlaşılması, kişilerin mutlu ve üretken bireyler olma potansiyellerinin yükselmesine destek olabilecektir. Bu noktadan hareketle belirlenen meslek gruplarına göre (Mühendis, doktor, sanatçı -görsel sanatlar, müzik gibi-, öğretmen/akademisyen) kişilerin sağ ve sol beyin baskınlık ölçümleri gerçekleştirilmiş, kişilere uygulanan iş doyum, tükenmişlik ve mutluluk ölçümü analizleriyle de kişilerin iş doyum, tükenmişlik durumları ve mutluluk düzeyleri belirlenmiştir.

Analizler katılımı çoğaltmak amacıyla hem e-posta hem de basılı formlar aracılığıyla söz konusu meslek gruplarından;

- 274 kişiye ulaştırılmış,
- 145 adet geri dönüş olmuş ve
- Gelen yanıtlardan 29 adedi eksik form doldurmalarından dolayı değerlendirmeye alınmamıştır.

Geçerli olan 116 adet yanıtın demografik özelliklere ve mesleklere göre dağılımı ise şu şekildedir:

- 65 kişi kadın, 51 kişi erkek,
- 66 kişi 46 yaş üzeri,
16 kişi 41-45 yaş aralığında,
14 kişi 36-40 yaş aralığında,
8 kişi 31-35 yaş aralığında,
12 kişi 30 yaş altı.

Bu araştırma için analizlere yanıt verenler:

1. Mühendis : 38 kişi,
2. Doktor : 27 kişi,
3. Sanatçı : 28 kişi,
4. Akademisyen/öğretmen alanında : 23 kişidir.

Eğitim aldığı alanda çalışanlar : 102 kişi,
Eğitim aldığı alandan farklı bir alanda çalışanlar : 14 kişidir.

El baskınlığı analizinde

Sol el baskın : 27 kişi,

Sağ el baskın : 66 kişi,

Karma : 23 kişi

Gerçekleştirilen Analizler:

1. Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı Analizi
2. Minnesota İş Doyum leği
3. Maslach Tükenmişlik leği
4. Oxford Mutluluk leği'dir.

1. GENEL BİLGİLER

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu tezin amacı, sağ ve sol beyin baskınlığının meslek seçimindeki etkilerini araştırmaktır. Kişilerin meslek seçimlerini sağ ve sol beyin baskınlıklarına uygun olarak yapıp yapmamalarına bağlı olarak iş doyumlarında, iş tükenmişliklerinde ve mutluluk düzeylerinde meydana gelen farklılıkların incelenmesidir. Bu amaçla belirlenen meslek gruplarına göre (Mühendis, doktor, sanatçı -görsel sanatlar, müzik gibi-, öğretmen/akademisyen) kişilerin sağ ve sol beyin baskınlık ölçümlerinin yapılması, kişilere uygulanan iş doyumunu, tükenmişlik ve mutluluk ölçümü analizleriyle de kişilerin iş doyumunu, tükenmişlik ve mutluluk düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması hedeflenmiştir.

2.2 Araştırmanın Hipotezleri

A. Meslek gruplarına göre beyin baskınlıklarının değerlendirilmesi.

Olması beklenen sonuç:

Sanatçı	>> Baskın Sağ Beyin,
Mühendis	>> Baskın Sol Beyin,
Doktor	>> Baskın Sol Beyin,
Akademisyen	>> Karma

B. Kişilerin beyin baskınlıklarına uygun bir meslek alanında çalışmaları durumunda mutlulukları ve iş doyumları yüksek, tükenmişlikleri daha düşük olacaktır.

C. Kişilerin eğitim aldıkları alanda çalışmaları durumunda mutlulukları ve iş doyumları yüksek, tükenmişlikleri daha düşük olacaktır.

D. Kişilerin mutluluk ve iş doyumları ile tükenmişlikleri arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

E. Yukarıdaki hipotezlerin yanı sıra meslek seçimleri ile baskın beyin yarı küresi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

1.2 Tanımlar

Tükenmişlik

Tükenmişlik kavramı ve bu kavramla ilişkili olarak kişilerde ortaya çıkabilen “tükenmişlik sendromu” farklı yaklaşımlarla incelenebilmekte ve farklı tanımlarla ifade edilmektedir.

Başarısızlık, yıpranma, enerjisinin ve gücünün kaybı veya kişinin karşılanamayan iç istekleri sonucunda bireyin kendi içsel kaynaklarında meydana gelen tükenme durumu ile kendini gösteren mesleki bir tehlikedir (Freudenberger, 1974). Diğer bir tanıma göre de, iş için gelen talepler ile işi pratik olarak yapan bireylerin gereksinimleri arasındaki uyumsuzluktan kaynak bulan ve kademeli bir şekilde ilerleyen yıpratıcı bir süreç olarak ifade edilmektedir (Ardıç ve Polatçı, 2015). Sonuçsal olarak bakıldığında ise tükenmişlik kavramı, bireyin enerji kaynaklarının iş stresiyle başa çıkamaması sonucunda azalmasını ifade eder (Özbucak ve Ofloğlu, 2018). Tükenmişlik, fiziksel olarak tükenme ya da çaresizlik ve umutsuzluk duygusu içinde olma hali, hayal kırıklığı yaşıyor olma şeklinde de ifade edilmektedir (Seferoğlu ve ark., 2014). Tükenmişlik, kişinin duygusal olarak tükenmişliği ve iş yapışında ortaya çıkan sinizm olarak görülebilmektedir (Maslach, 1981).

İlk olarak Freudennberger’in ortaya koyduğu tükenmişlik kavramını Maslach ve Jackson (1981) tükenmişlik ile ilgili üç farklı boyut ortaya koyarak geliştirmişlerdir:

- A. Duygusal Tükenme (Emotional Exhaustion),
- B. Duyarsızlaşma (Depersonalization) ve
- C. Kişisel Başarıda Düşme Hissidir (Low Personal Accomplishment).

İş doyumunu

İş doyumuyla ilgili farklı tanımlar bulunmaktadır. Bunlar arasında Muchinsky iş doyumunu işten alınan zevkle ilişkilendirerek, iş doyumunun bunun derecesiyle ilgili olduğunu ifade ederken (2000), Spector iş doyumunu işten hoşlanma derecesi olarak nitelermektedir (1997). Bir başka tanım da çalışan bireyin kendi egosunun doyum yolu olduğu şeklinde tanımlanmıştır (Eren, 2001). İş doyumunun hoşnutluk ya da hoşnutsuzluk biçiminde ifade edilmesi de karşılaşılan tanım şekillerinden birisidir. Özdemir’e göre, işe karşı duyulan hoşnutluk iş doyumunu, işe karşı duyulan hoşnutsuzluk ise iş doyumunsuzluğunu

göstermektedir (2006). Bunlardan farklı olarak iş şartlarının ya da işten elde edilen sonuçların çalışan tarafından değerlendirilmesi (Çekmecelioğlu, 2006) ve işin özellikleriyle - iş tanımı, iş çeşitliliği, özerklik, geri bildirim, arkadaşlık ilişkileri- çalışanların isteklerinin birbirine uyması (Ghiselli, 2001) şeklinde yapılmış tanımlamaları da vardır. İş doyumu ve kuramsal bağlantılı motivasyon, bireyin belirli bir amaca veya yöne doğru harekete geçmesini sağlayan, belirli bir davranış biçiminin oluşmasına neden olan güçlerin toplamıdır. Bu güçler de içsel (bilişsel-duygusal) veya dışsal (çevresel) olabilir (Bilgin, 2003). İş doyumunu ölçmek için ölçekler geliştirilmiştir. Minnesota İş Doyum Ölçeği içsel, dışsal ve genel doyum düzeyini ifade eden alt alanlardan oluşmaktadır. Alt grup olarak niteleyeceğimiz temel iki alan şöyledir (Weiss 1967):

1. Alt Boyut (İçsel doyum): Başarı, tanınma veya takdir edilme, işin kendisi, işin kapsadığı sorumluluk alanı, yükselme ve terfi gibi hiyerarşik yükselme olanakları işin içsel niteliğiyle ilgili öğelerden oluşmaktadır.
2. Alt Boyut (Dışsal doyum): Kurumun uygulamakta olduğu politikalar, yönetsel yaklaşımlar, denetim süreçlerinin yapısı, yöneticiler, çalışma arkadaşları ve astlarla ilişkiler, çalışma koşulları, ücret gibi işin çevresine ait öğelerden oluşmaktadır.

Mutluluk

Mutluluk çok genel bir kavram olarak algılanmakla birlikte mutluluk kavramına getirilen bilimsel yaklaşım ve açıklamalar, bu kavramı ölçülebilir ve daha nesnel değerlendirilebilir bir yapıya taşımaktadır. Türk Dil Kurumu'nda (TDK) yer alan tanıma göre mutluluk, bütün özlere eksiksiz ve sürekli olarak ulaşılmaktan duyulan kıvanç durumu olarak ifade edilmektedir. Mutluluk, psikolojik açıklamalarda kişinin kendine özgü, kendisiyle ilgili iyi oluş olarak ifade edilmektedir. Bu iyi oluş hali de kişinin hayatına ait olumlu duyguların bileşkesi olarak düşünülebilir (Kangal, 2013). Yaşamın bütünü düşünüldüğünde kişinin hayattan aldığı tatmin olarak ifade edilebilir (Veenhoven, 1991). Kişinin mutluluk düzeyi, genel olarak bakıldığında kişinin hayatının toplam kalitesini kendisinin ne kadar olumlu olarak değerlendirdiği biçiminde nitelendirilebilir (Bülbül ve Giray, 2011). Felsefi açıdan ise Epikür (MÖ 341-MÖ 270) korkunun olmadığı, denge ve ılımlılığın yer aldığı bir yaşamı mutluluğun varlığı için gerekli görmektedir. William James (1842-1910) mutluluğu

yetenek/özlem denklemiyle ifade etmektedir. Mutluluk, kişilerin amaçlarına ulaşması ile paralel oluşmaktadır (Loftus ve ark., 1992):

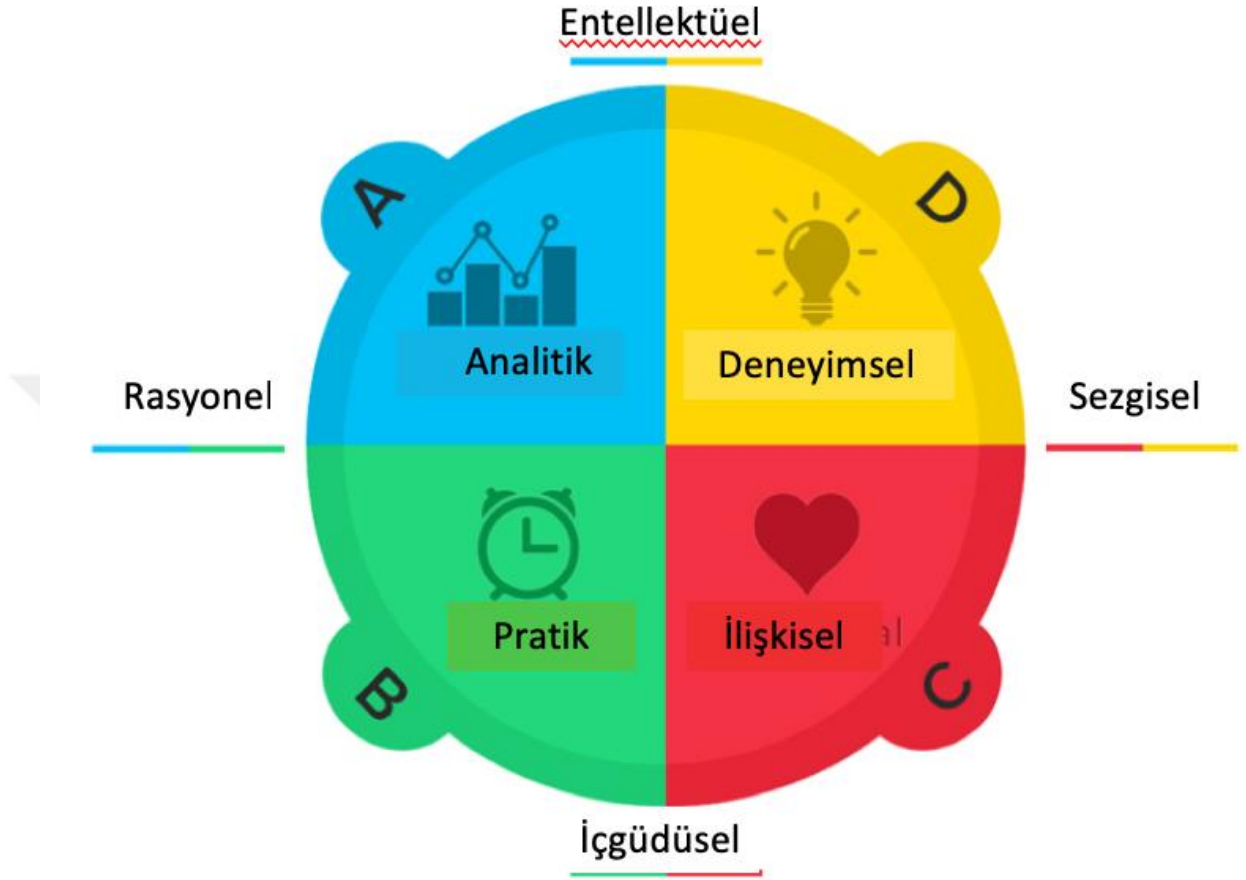
Bu çalışmada konuyla ilgili araştırmalarda en sık kullanılan ölçme araçlarından birisi Argyle ve arkadaşları tarafından geliştirilen Oxford Mutluluk Envanteri (OME) kullanılmaktadır (2002). Oxford Mutluluk Ölçeği, 29 maddelik ve 6'lı Likert tipi (1-Hiç katılmıyorum, 6-Tamamen katılıyorum) bir ölçme aracıdır. İç tutarlılık katsayısını (Cronbach alfa) 0.91 olarak rapor edilmiştir. Türkçe'ye adaptasyonu Doğan ve Akıncı Çötök tarafından gerçekleştirilmiştir (2011).

Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı

Kişilerdeki sağ beyin ve sol beyin baskınlığının analiz edilerek, eğitim ve iş alanlarında aktif olarak kullanılmaya başlanması, Sperry'nin ayırık beyin teoreminin ortaya çıkışı (1961) ardından gelen beyin yarı kürelerinin çalışma prensipleri üzerine yapılan çalışmalar (Burley-Allen, 1983; Buzan, 1976; Fogarty, 2002; Frender, 1990; Sousa, 2001; Sprenger, 1999; Gazzaniga, 1967) ve bu çalışmaları daha geniş uygulama alanlarına taşıyan uygulamalar eğitim ve iş hayatının parçaları haline gelmiştir. Her yarı kürenin farklı işlevlerde etkin fonksiyonlara sahip olması (Frender, 1990; Gazzagnia, 1998; Herrmann, 1996; Sousa, 2001) beyinle ilgili araştırmaların ana dokusunu oluşturmuştur. Bu teorinin eğitime uyarlanmasında ise Herrmann'ın gerçekleştirdiği araştırma ve çalışmalar önemli kazanımlar sağlamıştır.

Herrmann, insanların beyinlerindeki fonksiyonel dağılımı dört ayrı bölüm dağılımı ile göstermektedir (Şekil 3, Herrmann, 1981).

Şekil 3. Herrmann'ın beyin fonksiyonlarını gösteren dört bölümlü modeli, 1981

Herrmann'ın dört ayrı çeyrek bölümlenmeli sisteminde her yarım küre sol yarı küre ve sol limbik sistemin bütünü ve sağ yarı küre ile sağ limbik sistemin bütünü ayrı ayrı beyin teoreminde belirtilen özelliklerle eşleşmektedir (Herrmann, 1996). Dört çeyrekli bütün beyin modelinde, beyin zihinsel özelliklerine göre değerlendirilerek A, B, C, D harfleriyle simgelenen dört temel kısma ayrılmıştır. Bu dağılıma göre: A çeyreği (sol yarı küre) mantıksal, analitik ve gerçeğe dayalı bilgileri kapsayan aktiviteleri tercih ederken B çeyreği (sol limbik sistem) organize, planlı ve ayrıntılı bilgileri düzenlemekten sorumludur. C çeyreği (sağ limbik sistem) sosyal, duygusal ve kişisel hisleri içerirken, D çeyreği (sağ yarı küre) ise bütünsel ve kavramsal yaklaşımla düşünmekten sorumludur (De Boer ve Bothma 2003). Bu ayırım Herrmann'ın dört çeyrek ayırımı olarak değil de sağ/sol beyin yarı kürelerinin fonksiyon dağılımı olarak yapıldığında şöyle bir ayırışma ortaya çıkmaktadır:

Sol beyin:

- Bedenin sağ tarafını kontrol eden,
- Problemleri parçalara ayırarak çözmeye,
- Makul yaklaşımları olan,
- Ak/kara, doğru/yanlış biçiminde bakan,
- Deneyimsel olanlardansa çoktan seçmeli ve eşleştirmeli testleri tercih etme,
- Sıralı düşünen,
- İsimleri hatırlama becerisi yüksek,
- Kontrollü risk alan,
- Zihinsel yapıya uygun,
- Entelektüel seviyesi yüksek,
- Düzenleme becerisi olan,
- Çözümsel yaklaşan,
- Karar vermeden önce bir süre düşünmeyi tercih eden,
- Analitik bir zihni temsil eden,
- Mantıksal yaklaşımları olan,
- Rasyonel bakma yanı güçlü,
- Çizgisel değerlendiren,
- İşitsel tarafı güçlü,
- Verilen, konuşulan talimatları uygulayan,
- Detayları gören,
- Matematiksel tarafı güçlü,
- Soyuttan ziyade somut düşünen,
- Dil öğrenme becerisi yüksek,
- Yazmayı ve konuşmayı tercih eden iken,

Sağ beyin:

- Bedenin sol tarafını kontrol eden,
- Büyük resmi görebilen, bütünsel,
- Spontan,
- Sezgileri güçlü,
- Yaratıcılık yanı güçlü,
- Kişilerin duygularını anlayabilme becerisi yüksek,
- Duygusal ve duyarlı,
- Benzerliklere bakan,
- Simaları, görselleri hatırlama becerisi yüksek,
- Mantığından ziyade duygularıyla hareket eden,
- Problem çözümünü bütüne bakarak yapan,
- Uzamsal yani üç boyutlu düşünen,
- Görsel yanı güçlü,
- Görsel sanatlara yetenekli,
- Armoni ve duygu yaratan müzikal yeteneği olan,
- Paralel düşünebilen,
- Dokunsal yanı güçlü, dokunarak öğrenen,
- Talimatlar yazılı veya kanıtlanmış ise uyan,
- Yazılı sınavları tercih eden,
- Yüksek risk alan,
- Çağrışımsal ve esnek düşünebilen,
- Soyut düşünen
- Beden dili güçlü, jest ve mimikleri çok ve anlamlı olan,
- Yön bulabilme becerisi yüksek olarak gözükmektedir (Avcı ve Yağbasan, 2008).

Eğitim alanında etkili bir öğrenme sağlanabilmesi için, öğrenme sırasında beynin her iki yarı küresinin öğrenme çalışmalarının içerisine alınması gerekmektedir (Senemoğlu, 2009) görüşü yaygın bir kabul görmüş ve uygulamaya geçirilmiştir.

2.4 Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı ve Meslek İlişkisi

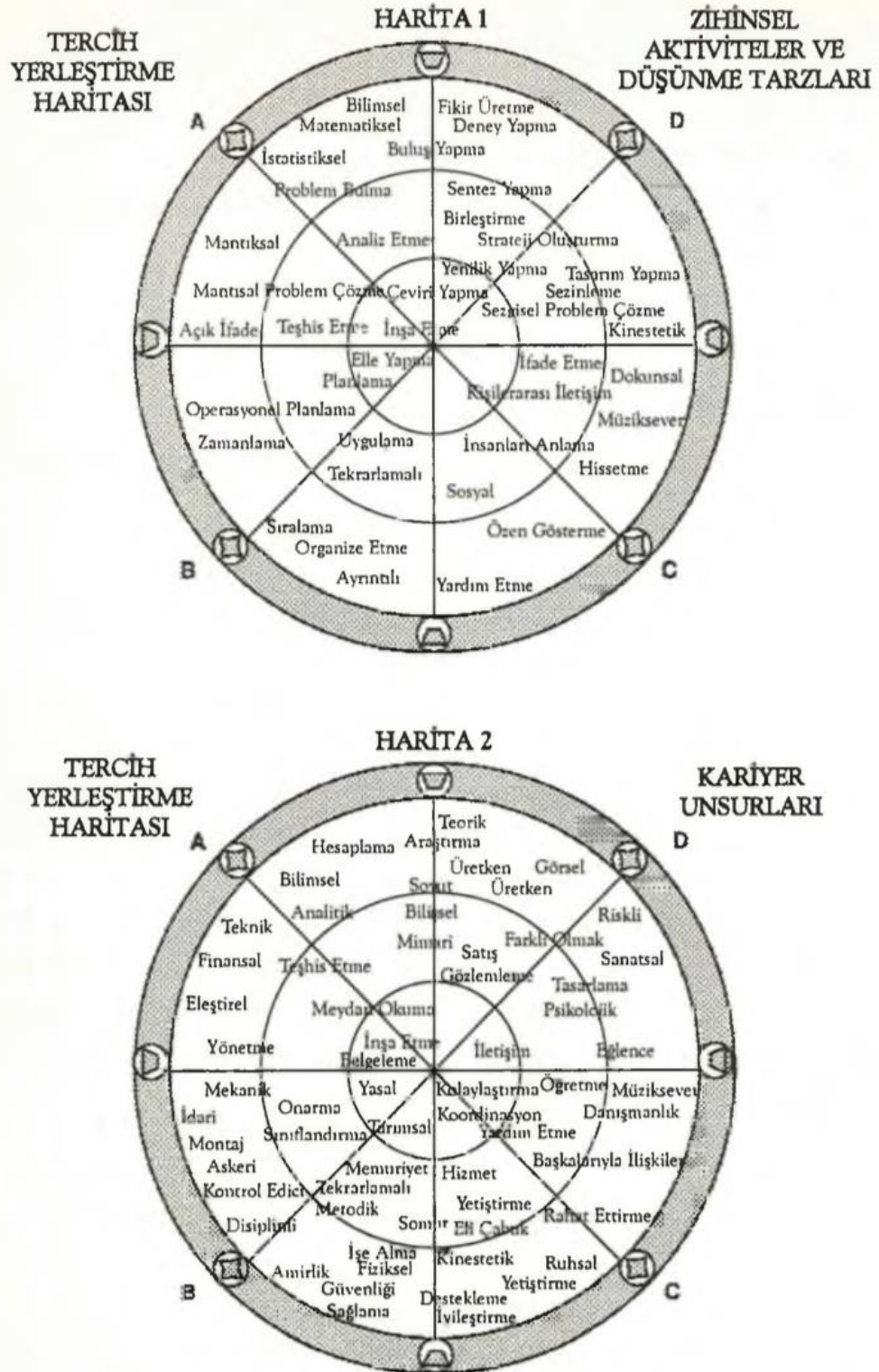
1960'lı yıllarda beynin iki yarım küresinin aralarındaki bağlantı olan korpus kallosum'un kesilme ameliyatı sonrasında iki ayrı beyin gibi çalışması gerçeği (Sperry, 1961) ortaya koyulduktan sonra bu alanda çalışmalar çeşitli kişilerce ve çok farklı alanlarda sürdürülmüştür. Özellikle kişilerin meslek seçimleri, iş hayatında ve hayatta yetkinliklerinin yapabilirliklerinin nasıl ve ne düzeyde etkilendiği üzerine farklı ülkelerde ve farklı iş alanlarında çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Bu tezin alanına giren beyin baskınlıklarının kişinin iş hayatını etkileme düzeyi üzerine yapılan çalışmalarda;

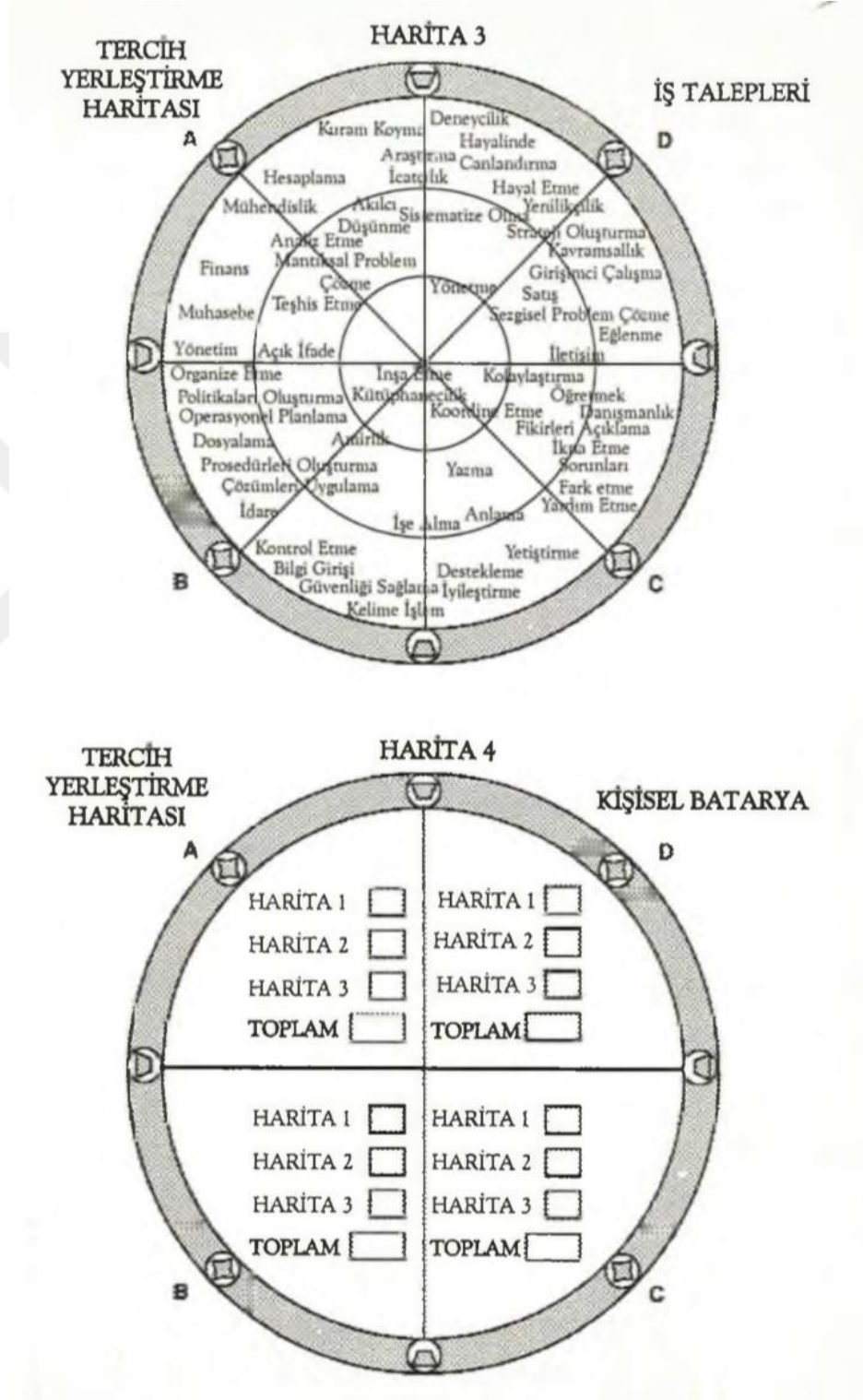
- İşin geliştirilmesi,
- Çalışanların üretkenliği,
- Yaratıcı süreçlerin oluşturulması,
- Yeni müşteri edinimi,
- Var olan müşterilerin korunması,
- Çalışanların birbirleriyle ve iş hayatındaki diğer kişilerle ilişkileri,
- Yaratıcı değişiklikler yapılırken kriz anı oluşumlarında çözümlerin bulunması,
- Çalışanların işlerine bağlılığı gibi konuların kişilerin baskın beyin yapılarıyla ve bütünsel beyin kullanımıyla (Sağ ve sol beyin dengeli bir kullanımda ve birlikte) ilişkilendirilmiştir (Herrmann, 2003).

Bu çalışmaların sonucunda beyin baskınlığı ölçümlenerek ve kişilerin gösterdikleri özellikler ve yetkinliklere dayandırılarak bir haritalama metodu geliştirilmiş ve bu haritalama metodu ile meslek ilişkisi kurulmuştur (Şekil 4 ve Şekil 5, Herrmann, 2003).

Şekil 4. “İş hayatında bütünsel beyin”, Herrmann, 2003

Şekil 5. "İş hayatında bütünsel beyin", Herrmann, 2003

Gerçekleştirilen farklı çalışmalar dikkate alındığında, bu tez içerisinde araştırmaya dâhil edilen meslek gruplarıyla, söz konusu meslek gruplarının ilişkili oldukları beyin baskın beyin yarım küreleri düşünüldüğünde, ilişkinin şu şekilde gerçekleşmesi beklenmektedir:

Sanatçı	>> Baskın Sağ Beyin,
Mühendis	>> Baskın Sol Beyin,
Doktor	>> Baskın Sol Beyin,
Akademisyen	>> Karma

2.5 Tükenmişlik ve İlişkili Kavramlar

Tükenmişlik kavramıyla yapılan ilk araştırmalar Freudenberg (1974), Maslach ve Jackson (1981) tarafından gerçekleştirilmiştir. Geçen süre içerisinde gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde farklı meslek ve iş alanlarına göre tükenmişlik kavramı incelenmekle birlikte cinsiyet, yaş gibi demografik özelliklerle birlikte, kimlik, değerler, kişisel özellikler gibi kişiye ait niteliklerin ve işte çalışma süresi, sosyal destek, iş yükü, iş üzerindeki kontrol düzeyi, ödüller, örgüte karşı hissedilen aidiyet duygusu ve adalet gibi iş ve örgüt ile ilgili özelliklerin tükenmişlik düzeyinde olumlu ya da olumsuz etkileri üzerine de çalışmalar yapılmıştır (Arı, 2008). Freudenberg tükenmişliği sadece duygusal boyutuyla ele alırken, Maslach ve Jackson tükenmişliğe üç farklı boyutu getiren bilim insanlarıdır. Bu üç boyut:

1. Duygusal tükenme,
2. Duyarsızlaşma ve
3. Kişisel başarıda düşme hissidir.

Pines ve Aranson ise tükenmişliği, fiziksel, duygusal ve zihinsel tükenme durumu olarak tanımlamakta ve duygusal talepler gerektiren durumlara uzun bir süre maruz kalmanın buna neden olduğunu ifade etmektedirler (1988). Edelwich araştırmalarında daha fazla insanlara yardım eden meslekleri icra eden kişilerde, çalışma koşullarının bir sonucu olarak; idealizm, enerji ve amaçta sürekli olarak artan kayıp olarak tükenmişliği ifade etmiştir. Tükenmişliğin stresle ilişkisini ele alan ve stresle etkin bir şekilde başa çıkamamanın kişilerde tükenmişlik olarak kendisini gösterdiğini ifade etmektedirler (Friesen 1989). Tükenmişliğin stresle olan ilişkisi Maslach ve Jackson tarafından da incelemeye alınmış ve bağlantılı olduğu

saptamasına onlar tarafından da varılmıştır. Tükenmişlikle ilgili olarak farklı yaklaşımların ortaya koyduğu çeşitli modeller bulunmaktadır. Bu modellerin belli başlılarını isim sırasına göre şu şekilde listelemek mümkündür:

- Cherniss Tükenmişlik Modeli
- Edewich ve Brodsky Tükenmişlik Modeli
- Freudenberger'in Tükenmişlik Modeli
- Gaines ve Jermier Tükenmişlik Modeli
- Leiter Tükenmişlik Modeli
- Maslach Tükenmişlik Modeli
- Pines Tükenmişlik Modeli
- Meier Tükenmişlik Modeli
- Suran ve Sheridan Tükenmişlik Modeli
- Perlman ve Hartman Tükenmişlik Modeli
- Veninga ve Spradley Tükenmişlik Modeli

Bu boyutlardaki değişim oluşumu bireylerde duygusal, davranışsal ve bedensel belirtilerle kendini göstermektedir. Tükenmişlik hissi içerisinde olan kişiler, yapmakta oldukları mesleğin ve işin gereklerini yerine getiremez duruma gelmektedirler.

Bu tez çalışmasında Tükenmişlik Ölçeği olarak Maslach kullanılmıştır.

2.6 İş Doyumu ve İlişkili Kavramlar

1920'li yıllarda incelenmeye başlanmış olan iş doyumu kavramının önemi gerçek anlamda ancak 1940'lı yıllarda tam olarak anlaşılmıştır. İş doyumu genel olarak, kişinin işinden ve işle ilgili olan faktörlerden aldığı hazzı ve mutluluğu açıklamaktadır diye ifade edilebilirken farklı bilim adamlarının iş doyumuna getirdiği farklı tanımlamalar da vardır. Locke, iş doyumunu kişinin işle ilgili duygusal tepkilerinin bir toplamıdır diye ifade etmiştir (1976). Locke'ye paralel olarak Cranny, Smith ve Stone da benzer bir tanımda fikir birliğine varmaktadırlar (1992). O tanıma göre, iş doyumu, bir işten istenen, beklenen edinimle

gerçekleşen kazanımın kıyaslanmasıyla oluşan duygusal tepkidir. Bir başka tanımlamada ise iş doyumunu, işe ve çalışmaya ilişkin tepkilerinin bir ifadesi olan çalışanların işe yönelik tutumlarının olumlu olması olarak ifade edilmektedir (Eğinli, 2009). Naktiyok ise iş doyumunu kavramının, hem bir süreç, hem de sonuç olarak değerlendirilebileceğini ifade etmiştir (2002).

Konu bir sebep-sonuç ilişkisi olarak görülecek olursa, Akçadağ ve Özdemir'in (2005) ifadeleri iş doyumunun sağlanabilmesi için neler yapıldığı konusunda açıklayıcı olmaktadır: Bir kuruluştaki şartların bozulduğunu gösteren en önemli kanıtlardan biri, iş doyumunun düşük olmasıdır. Bu nedenle iş doyumunun ölçülmesi faaliyetlerine daha yoğun bir ilgi gösterilmektedir. İncir de konuya paralel bir açıdan yaklaşarak, "insan bir kaynak olarak görülmeye başladığı zamandan başlayarak iş doyumunu çalışma yaşamı ve insan kaynaklarının öne çıkan konularından biri olmuştur" demektedir (1990). Bir başka yaklaşımla iş doyumunu, kişilerin işlerinden duydukları memnuniyet ya da memnuniyetsizlik durumu olarak da tanımlanmıştır (Davis, 1988). Bu tanımlama Weiss'in iş doyumunu "bir kişinin kendi işi ya da durumuyla ilgili pozitif ya da negatif değerlendirmesidir" şeklinde tanımlamasıyla paralellik taşımaktadır (2002). Spector ise iş doyumuna insani ve psikolojik bir boyut kazandırmaktadır: Belirli bir ölçüye kadar çalışanlara insani olarak iyi davranıldığının bir ölçümüdür. Bu, aynı zamanda duygusal iyi olma hali ve psikolojik açıdan sağlıklı olmak anlamına da gelmektedir (1997).

Uluslararası platformda geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş ve yaygın bir şekilde kullanılan iki iş doyumunu ölçeğinden birisi, Smith, Kendall, Hulin (1969) İş Tanımlama Endeksi (Job Description Index) ve Weiss ve arkadaşlarının (1967) Minnesota İş Tatmin Ölçeği (Minnesota Job Satisfaction Questionnaire)'dir (Judge ve ark., 2001). Bir diğer yaygın kullanılan ölçek ise Spector'ın (1985) iş tatmin ölçeğidir (Martins ve Proença, 2012).

2.7 Mutluluk ve İlişkili Kavramlar

Mutluluk kavramı çok farklı açılardan ele alınan bir kavram olmakla birlikte, Diener (2000) tarafından yapılan tanımlaması bağlamında mutluluk, yaşamın bilişsel ve duyuşsal açıdan değerlendirilmesidir. Bu da kişilerin aile, iş ya da kariyerleri sırasında güven, sevinç,

heyecan, gurur gibi olumlu duyguları sıklıkla hissetmesi, kaygı, korku, öfke, nefret gibi olumsuz duyguları ise az yaşaması ve yaşamın aile, iş, kariyer gibi farklı alanlarından yüksek doyum alması mutlu olduğunun göstergeleri olarak değerlendirilmiştir. Mutluluğun farklı kaynaklarda tanımlanmasına bakıldığında fiziksel ve duyuşsal boyutlar çok sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Olumlu duygu, olumsuz duygu ve yaşam doyumunu şeklinde alt kırılımlarla ifade edilen mutluluk kavramının, olumlu ve olumsuz duygu bileşenleri mutluluğun duygusal bileşeni, yaşam doyumunu ise bilişsel boyutu olarak düşünülebilir (Kangal, 2013). Mutluluk üzerine yapılan araştırmalar göstermiştir ki, mutlu kişiler sadece kendilerini iyi hissedip, olumlu duygular yaşamıyorlar. Bunun yanı sıra, diğer kişilerle de daha sağlıklı ilişkiler kurabiliyor ve daha başarılı oluyorlar (Diener ve Seligman, 2002). Bu kişilerin yaşam enerjilerinin yüksek olmasıyla birlikte, bağışıklık sistemlerinin de daha güçlü, iş yaşamlarındaki başarılarının da daha yüksek olduğu ve daha uzun yaşadıkları yapılan çalışmalar sonucunda gösterilmiştir. (Lyubomirsky, King ve Diener, 2005).

2.8 Olası Diğer Etmenler

Bu tez çalışmasının sonucunu etkileyebilecek başka etmenlerin varlığı da düşünülebilir. Bunlar arasında:

- Kişilerin sağ ve sol beyin baskınlıklarının zaman içerisindeki değişimlerinin değerlendirmeye alınmamış olması,
- Kişilerin çalıştıkları iş ortamlarının farklılığı, çalışma pozisyonlarının değişkenliği, çalıştıkları kurum kültürleri ve sektörel farklılıklara göre bir sınıflandırma yapılmamış olması,
- Tez çalışma uygulama alanı olarak geniş bir alan seçilmiş olması.

2. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu çalışmayı gerçekleştirmek amacıyla dört analiz aracılığıyla dört farklı meslekten kişilerden yanıtlar derlenmiş ve araştırma verilerinin tümü, (Statistical Package for the Social Sciences - SPSS) programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Kullanılan analizler ve açıklamaları aşağıda yer almaktadır.

2.1 Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı Analizi

Literatürde, beynin sağ ve sol yarımkürelerinin baskınlıklarını belirlemek için kullanılan farklı araçlar bulunmaktadır. Otuzdokuz maddeli “Beyin Baskınlığı Envanteri” (Brain Dominance Inventory) (Davis ve ark., 1994), yirmi maddeli “Sol-Sağ Beyin Baskınlığı Testi” (Left-Right Brain Dominance Test) (Brown, 1994), “Herrmann Beyin Baskınlık Analizi”, (Herrmann Brain Dominance Instrument), “Bilişsel Stil Testi” (Cognitive-Style Quiz) (Connell, 2002) bilinenler arasındadır.

Sağ ve sol beyin baskınlığını ölçümlemek için farklı testler yapılmakla birlikte bu çalışmada 2000 yılı başından bu yana yaklaşık 19 yıldır kullanılmakta olan ve farklı meslek alanlarından 1500 kişiden fazla kişiye uygulanmış olan 50 soruluk Sağ-Sol Beyin Baskınlığı Analizi (Altay, 2001) analizi kullanılmaktadır. Bu analizin uygulandığı en az 400 kişi 1 yıldan az olmamak kaydıyla süreç takibiyle, geri kalan kişiler ise gerek eğitim gerekse iş hayatlarında gerçekleştirilen gözlemlerle analizin doğruluğunu pratik ortamda kanıtlamıştır (Altay, 2018).

Analiz 59 farklı ülkeden kişi üzerinde uygulanmıştır. Bu ülkeler: ABD, Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Belarus, Belçika, Bosna Hersek, Botswana, Bulgaristan, Cebelitarık, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Ermenistan, Estonya, Finlandiya, Fransa, Galler, Guam, Hırvatistan, Hollanda, Irak, İngiltere, İran, İrlanda, İskoçya, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Kanada, Karadağ, Kıbrıs (Güney), Kosova, Letonya, Litvanya, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya, Malta, Moğolistan, Norveç, Polonya, Portekiz, Porto Riko, Romanya, Rusya, Seyşel Adaları, Sırbistan, Sierra Leone, Slovakya, Slovenya, Sri

Lanka, Türkiye, Ukrayna, Yeni Zelanda, Yunanistan'dır. Uygulamayı ve paylaşımları takiben geçerliliği açısından gözlemlere dayalı süreçler geçirilmiş ve geçerliliği konusunda somut veriler elde edilmiştir (Altay, 2018).

Bu analizde sağ beyin ve sol beyin baskınlığı eşit sayıda (25'er adet) soru ile ölçümlenmektedir (Ek1).

2.2 Tükenmişlik Analizi

Tükenmişlik kavramının analizi için en yaygın kullanılan analizler:

- Maslach Tükenmişlik Ölçeği (Maslach Burnout Inventory- MBI)
- Kopenhag Tükenmişlik Ölçeği (Copenhagen Burnout Inventory- CBI)
- Tükenmişlik Ölçeği (BM: The Burnout Measure, Pines & Aronson, 1988) ve
- Oldenburg Tükenmişlik Ölçeği (Oldenburg Burnout Inventory)'dir.

Oldenburg Tükenmişlik Ölçeği, genel olarak iş, iş amacı ve iş içeriği olarak üç alt boyutta analizin yapılmasını sağlarken, Tükenmişlik Ölçeği ise fiziksel, duygusal ve zihinsel olmak üzere farklı üç alt boyutta incelemeyi mümkün kılmaktadır. Bu ölçeklerin yanı sıra Kopenhag Tükenmişlik Ölçeği ise kişisel tükenmişlik, işle ilişkili tükenmişlik ve müşteriyle ilişkili tükenmişlik alt boyutlarında bir analiz yapılmasını sağlamaktadır.

Maslach Tükenmişlik Analizi ise farklı üç boyutta tükenmişliği incelemektedir:

- Duygusal Tükenme soruları,
- Duyarsızlaşma soruları,
- Düşük Kişisel Başarı.

Bu tez içerisinde seçilen meslek alanları düşünüldüğünde Maslach Tükenmişlik Analizi'nin ölçümlemekte olduğu alanlar istenilen ölçümlemeyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle ve MBI'nin güvenilirlik ölçümlerine bakılarak, kullanımı tercih edilmiştir.

2.3 İş Doyumu Analizi

İş Doyumu Ölçekleri olarak literatürde uluslararası alanda geçerliliği ve güvenilirliği test

edilmiş yaygın kullanılan farklı analizler yer almaktadır. En belli başlıları:

- Smith, Kendall, Hulin (1969) tarafından geliştirilen İş Tanımlama Endeksi (Job Description Index): işin kendisi, ödemeler, terfi, yönetici ve iş arkadaşlarından tatmin olmak üzere beş boyut üzerinden iş tatminini değerlendirmektedir (Judge, 2001).
- Weiss ve arkadaşları (1967) tarafından geliştirilen Minnesota İş Tatmin Ölçeği (Minnesota Job Satisfaction Questionnaire): içsel ve dışsal iş tatmini boyutlarını değerlendirmektedir.
- Spector (1985) tarafından geliştirilen iş tatmin ölçeğidir: 9 boyut içermektedir (Martins ve Proença, 2012).

İncelemelerde doktora tezlerinde MSQ (1967), Spector (1985) gibi geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş ve genel kabul görmüş ölçeklerin kullanılması, ölçek tercihinde yüksek lisans tezlerine nazaran daha bilinçli davranıldığı şeklinde yorumlanabilir (Özsoy, 2014). Bu analizler içerisinde yaygın kullanımı ve güvenilirliği açısından Minnesota İş Doyum Anketi tercih edilmiştir.

Minnesota İş Doyum Anketi ile yapılan araştırmalardan bazı örnekleri şöyle özetlenebilir:

- Weaver (1989)
- Diaz ve Park (1992)
- Dienhart ve Gregoire (1993)
- Scandura ve Lankau (1997)
- Hançer (2001), Ghiselli (2001)
- Karatepe ve Ark. (2003)
- Özdevecioğlu (2003)
- Hançer ve George (2003)
- İmamoğlu (2004)
- Çarıkçı ve Oksay (2004)
- Erdil ve diğerleri (2004)
- Sevimli ve İşcan (2005)

- Özücü ve Halaçoğlu (2005)
- Ceylan ve Ulutürk (2006)
- Serinkan ve Bardakcı (2007)
- Özcın ve Taşkıran (2007)
- Öztutku (2007)
- Şahin (2007)

2.4 Mutluluk Analizi

Mutluluk ölçüleme araçları arasında belli başlıları olarak:

- Özne! Mutluluk Ölçeği (Lyubomirsky ve Lepper, 1999): tek boyutludur.
- Örgütsel Mutluluk Ölçeği (Demo ve Paschoal, 2013): pozitif etki, negatif etki ve tatmin düzeyi olmak üzere üç boyutludur.
- Mutluluk Yönelimleri Ölçeği (Peterson, 2005): keyif alma, katılım ve anlam olarak üç boyutludur.
- Mutluluk Ölçeği (Demirci, 2017),
- Oxford Mutluluk Ölçeği (Weiss, 1967) sayılabilir.

Bu çalışma için en yaygın ve güvenilirliği kullanılan ölçek olan Oxford mutluluk ölçeği kullanılmıştır.

2.5 Güvenilirlik Değerlendirmeleri

Güvenilirlik, tanım olarak aynı ölçeğin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılıktır. Güvenilirlik, hesaplanan ve 0-1 arasında değer alan iç bir korelasyon katsayısı (r) ile belirlenmektedir. Bu değer 1'e yaklaşıkça güvenilirliğin yüksek olduğu kabul edilir (Baykul, 2000). Bir başka şekilde güvenilirlik, bir ölçeğin ya da testin ölçmek istediği şeyi istikrarlı ve tutarlı bir biçimde ölçtüğünün göstergesidir. Ölçmede tutarlı olmaya güvenilirlik denir diye de ifade edilebilir. Koşullar ve insanlar aynı kalma koşuluyla, kişilere farklı zaman dilimlerinde aynı ölçek uygulandığında benzer sonuçlara ulaşılması durumunda ölçek güvenilir denebilir (Punch, 2011). Güvenilirliği ölçmek için kullanılan yaklaşımlardan

bazıları, test-yeniden test güvenilirliği, alternatif formlar yaklaşımı ve içsel tutarlılık analizidir. İçsel tutarlılığın ölçümünde Cronbach alfa olarak bilinen alfa kat sayısı yöntemi en yaygın olanıdır (Altunışık ve ark., 2012).

2.5.1 Maslach Tükenmişlik Ölçeği:

Gazi Üniversitesi'nde yapılan "Tükenmişlik Sendromu, Akademisyenler Üzerinde bir Uygulama" başlıklı çalışmada Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin, Cronbach alfa katsayılarının hesaplanması yöntemi kullanıldığında her üç boyutta da güvenilirliği ispatlanmıştır (Ardıç ve Polatçı, 2008). Mesleki Tükenmişlik Ölçümü: Metodolojik Karşılaştırma" başlıklı bir araştırmada, "MTÖ, tükenmişliğin üç boyutu içerisindeki "duygusal tükenmişlik" boyutunu en iyi ölçen, güvenilirliği ve geçerliliği olan bir ölçektir." denilmiştir (Karabınar ve Boyar, 2011). Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlik metodlarıyla hesaplanmalarıyla hesaplanan güvenilirlik değerleri Türk örneklem grubunda oldukça yüksek değerdedir: Duygusal Tükenme: 0,83, Kişisel Başarı: 0,72, Duyarsızlaşma: 0,65 (Duygun, 2001).

2.5.2 Minnesota İş Doyum Ölçeği:

Gerçekleştirilen çalışmalardan birisi olarak bir liman işletmesinde çalışan beyaz yakalıları üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada 51'i yönetici ve 47'si çalışan kullanıma alınabilecek yanıtlar vermişlerdir (%92). Minnesota İş Doyumu ölçeğinin güvenilirliği Cronbach alfa değeri ile ölçümlenmiştir (0,91) ve bu değer oldukça yüksektir (Kesiktaş, 2018). Martins ve Proença tarafından 140 kişi üzerinde gerçekleştirilen "Minnesota Satisfaction Questionnaire - Psychometric Properties and Validation in a Population of Portuguese Hospital Workers" çalışmasında MSQ ölçeğinin güvenilirlik değeri, Cronbach alfa değeri ile ölçümlendiğinde çıkan sonuçlar güvenilirliğini yüksek düzeyde gösterir genel düzeydedir: $\alpha = 0,91$; dışsal doyum alt grubunda: $\alpha = 0,88$ ve içsel doyum alt grubunda $\alpha = 0,86$.

2.5.3 Oxford Mutluluk Ölçeği:

Mutluluk düzeyini değerlendirebilmek amacıyla geliştirilmiş olan Oxford Mutluluk Ölçeği

(Hills ve Argyle, 2002) Türk üniversite öğrencilerinin mutluluğunu ölçümlemek için kullanıldığında iç tutarlık ve test tekrar test güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0,74 ve 0,85 olarak saptanmıştır. Bu verilere bakarak OMÖ'nün Türk üniversite öğrencilerinin mutluluğunu ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilmesi söylenebilir (Doğan ve Çötök, 2011). Robbins, Francis ve Edwards'ın yaptığı "Happiness as stable extraversion: internal consistency reliability and construct validity of the Oxford happiness questionnaire among undergraduate students" isimli 131 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada da veriler incelendiğinde güvenilirliği geçerliliği yüksek olarak ölçümlenmiştir (alpha = 0,92) (Robins ve ark., 2010). Oxford Mutluluk Ölçeği'nin güvenilirliğini ölçmek için kullanılan test ve tekrar test uygulamalarının korelasyon katsayıları 0,78 ($p < 0,001$) ve Cronbach alfa değerleri 0,84 ve 0,87 olarak elde edilmiştir. Bu değerler ölçeğin güvenilirliğini göstermektedir (Hadinezdah, 2009). Hills ve Argyle tarafından mutluluğu ölçmek üzere geliştirilmiş olan bir ölçme aracı olan OMÖ'nin iç tutarlılık katsayısı 0,91 olarak rapor edilmiştir.

2.5.4 Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı Analizi:

Bu analiz 19 yıla yayılan bir süreç içerisinde 59 farklı ülkeden ve farklı meslek alanlarından 1500 kişiden fazla kişiye uygulanmıştır (Altay, 2001). 50 soruluk bir analizdir. Bu analizin uygulandığı en az 400 kişi bir yıldan az olmamak kaydıyla süreç takibiyle, senelere yayılan bir şekilde çalışıldığı için test-yeniden test uygulamasıyla, kohort çalışması olarak değerlendirilebilecek çalışmalarla analizin geçerliliği görülmüştür. Analizin gerçekleştirildiği diğer kişiler üzerinde ise gerek eğitim gerekse iş hayatlarında gerçekleştirilen gözlemlerle analizin doğruluğu deneysel ortamda kanıtlanmıştır. Bu çalışma sırasında da sağ ve sol beyin baskınlığı analizi farklı mesleklerden kişilere uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına bakıldığında mesleklerle sağ beyin ve sol beyin baskınlığı ilişkilerinin literatür araştırmalarının gösterdiği paralellikte olduğu görülmüştür. Detaylı açıklamaları bulgular arasında yer almaktadır.

2.6 Veri Yapısı

Bu çalışmada değerlendirmeye dâhil edilen verilerin yapısı aşağıda yer aldığı şekildedir:

Kişi sırası: Analize katılan kişi sıra numarası,

Meslek kodu: Kişinin hangi meslekte olduğu (1,2,3,4 değerlerini alıyor)

- i. Mühendis : 1
- ii. Doktor : 2
- iii. Sanat : 3
- iv. Akademisyen : 4

Kendi mesleği: Kişinin mezun olduğu meslek alanında çalışıp çalışmadığıyla ilgili bilgi.

1: eğitimini aldığı mesleği icra ediyor,

0: eğitimini aldığı mesleği icra etmiyor.

Yaş aralığı: Bilgi formundaki yaş aralıklarına göre kişinin hangi yaş diliminde bulunduğu.

- a- () 30 ve altı 1
- b- () 31-35 2
- c- () 36-4 3
- d- () 41-45 4
- e- () 46 ve üzeri 5

Cinsiyet: Bilgi formundan gelen cinsiyet bilgisi.

Kadın: 1

Erkek: 0

Beyin sağ: Sağ beyin yüzdesi

Beyin sol: Sol beyin yüzdesi

Min_Ort_Deger Minnesota Genel ortalama

Min_Ort_Cutoff Minnesota Cut-off değeri

Min_Ort_High Minnesota Cut off'a göre pozitif bir sonuçsa 1, değilse 0 (Bu değer 1 olması iş doyumunun yüksek olduğu anlamına geliyor)

Minnesota İş Doyumu Analizi'nin genel ortalama dışında 2 ayrı alt grubu var:

İçsel (ilgili 12 sorusu var), dışsal (ilgili 6 sorusu var).

İçsel doyum soruları : 1,2,3,4,7,8,9,10,11,15,16 ve 20. sorular,

Dışsal doyum soruları: 5,6,12,13,14,19

Genel doyum için ise : tüm sorular değerlendirmeye alınıyor: içsel + dışsal sorular toplamı + 17. ve 18. Sorular.

Min_iç_ort Minnesota içsel alt grup soruları ortalaması.

Min_iç_Cutoff Minnesota içsel alt grup soruları Cut-off değeri..

Min_iç_High Minnesota içsel alt grup Cut off'a göre pozitif bir sonuçsa 1, değilse 0 (Bu değer 1 olması içsel iş doyumunun yüksek olduğu anlamına geliyor).

Min_dış_ort Minnesota dışsal alt grup soruları ortalaması.

Min_dış_Cutoff Minnesota dışsal alt grup soruları Cut-off değeri.

Min_dış_High Minnesota dışsal alt grup Cut off'a göre pozitif bir sonuçsa 1, değilse 0 (Bu değer 1 olması dışsal iş doyumunun yüksek olduğu anlamına geliyor.).

oxf_Ort_Deger Oxford Genel ortalama.

oxf_Ort_Cutoff Oxford Cut-off değeri.

oxf_Ort_High Oxford Cut off'a göre pozitif bir sonuçsa 1, değilse 0 (Bu değer 1 olması mutluluğun olduğu anlamına geliyor.)

mas_Ort_Deger Maslach Genel ortalama

mas_Ort_Cutoff Maslach Cut-off değeri

mas_Ort_High Maslach Cut off'a göre pozitif bir sonuçsa 1, değilse 0 (Bu değer 1 olması tükenmişliğin düşük olduğu anlamına geliyor.)

Maslach tükenmişlik ölçeğinin genel ortalama dışında 3 ayrı alt grubu var:

i. Duygusal Tükenme soruları : 1,2,3,6,8,13,14,16,20

ii. Duyarsızlaşma soruları : 5,10,11,15,22

iii. Düşük Kişisel Başarı soruları : 4,7,9,12,17,18,19,21

- mas_tük_Deger** Maslach Duygusal Tükenme alt grup ortalaması
mas_tük_Cutoff Maslach Duygusal Tükenme alt grup Cut-off değeri
mas_tük_High Maslach Duygusal Tükenme alt grup Cut off'a göre pozitif bir sonuçsa 1, değilse 0 (Bu değer 1 olması Düşük Duygusal Tükenme anlamına geliyor.)
- mas_duy_Deger** Maslach Duyarsızlaşma alt grup ortalaması
mas_duy_Cutoff Maslach Duyarsızlaşma alt grup Cut-off değeri
mas_duy_High Maslach Duyarsızlaşma alt grup Cut off'a göre pozitif bir sonuçsa 1, değilse 0 (Bu değer 1 olması Düşük Duyarsızlaşma anlamına geliyor.)
- mas_kb_Deger** Maslach Kişisel Başarı alt grup ortalaması
mas_kb_Cutoff Maslach Kişisel Başarı alt grup Cut-off değeri
mas_kb_High Maslach Kişisel Başarı alt grup Cut off'a göre pozitif bir sonuçsa 1, değilse 0 (Bu değer 1 olması Düşük Kişisel Başarısızlık anlamına geliyor.)

el_bask : Kişilerin baskın olarak hangi ellerini kullandıkları

- Sağ 1
Sol 2
Karma 3

Sag_beyin_bask: Sağ Beyin Baskınlığı

- 0: Sol Beyin Baskın,
1: Sağ Beyin Baskın,
2: %50 %50

Beyin_bask_uygun: Beyin baskınlığına uygunluk kolonu:

- 1: Beyin baskınlığına uygun alanda çalışıyor.
Sol Beyin >> Mühendis veya Doktor,
Sağ Beyin >> Sanatçı
- 0: Beyin baskınlığına uymayan alanda çalışıyor.
Sol Beyin >> Sanatçı,
Sol Beyin >> Mühendis

Akademisyenlerde ise karma bir durum söz konusu olduğu için Sağ Beyin baskınlığına bakılmaksızın uygundur, yani 1 olarak işaretlendi.

Analizler katılımı çoğaltmak amacıyla hem e-posta hem de basılı formlar aracılığıyla söz konusu meslek gruplarından;

- 274 kişiye ulaştırılmış,
- 145 adet geri dönüş olmuş ve
- Gelen yanıtlardan 29 adedi eksik form doldurmalarından dolayı değerlendirmeye alınmamıştır.

Geçerli olan 116 adet yanıtın demografik özelliklere ve mesleklere göre dağılımı ise şu şekildedir:

- 65 kişi kadın, 51 kişi erkek,
- 46 yaş üzeri 66 kişi,
41-45 yaş aralığında 16 kişi,
36-40 yaş aralığında 14 kişi,
31-35 yaş aralığında 8 kişi,
30 yaş altı 12 kişi.

Bu araştırma için analizlere yanıt verenler:

5. Mühendis : 38 kişi,
6. Doktor : 27 kişi,
7. Sanatçı : 28 kişi,
8. Akademisyen/öğretmen : 23 kişidir.

Eğitim aldığı alanda çalışanlar : 102 kişi,

Eğitim aldığı alandan farklı bir alanda çalışanlar: 14 kişidir.

El baskınlığı analizinde

- Sol el baskın : 27 kişi,
Sağ el baskın : 66 kişi,
Karma : 23 kişi

Gerçekleştirilen Analizler

1. Sağ ve Sol Beyin Baskınlığı Analizi
2. Minnesota İş Doyum Ölçeği
3. Maslach Tükenmişlik Ölçeği
4. Oxford Mutluluk Ölçeği'dir.

2.7 İstatistiksel Analiz

Analiz ve ölçekler yolu ile derlenen verilerin bilgisayar ortamına aktarılmasını takiben SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile analizler gerçekleştirilmiştir.

Analizlerde tek yönlü ANOVA, Ki-kare testi, lojistik regresyon, Spearman korelasyonu, Bayes korelasyonu, Bonferroni testi uygulanmıştır.

İstatistiksel çözümlenmelerde $p < 0,05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Güvenilirlik değerlendirmeleri için Cronbach alfa kullanılmıştır.

α değeri, $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise güvenilir değil

$0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise düşük güvenilirlikte

$0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise oldukça güvenilir

$0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ ise yüksek güvenilirdir.

Pearson korelasyon katsayısı, 0,90-1,0 arası çok yüksek ilişki, 0,70-0,89 yüksek ilişki, 0,50-0,69 orta ilişki, 0,26-0,49 zayıf ilişki ve 0,00-0,25 çok zayıf ilişki olarak değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

3.1 Sağ ve Sol Beyin ve Meslek İlişkisi

Çalışmaya katılan dört farklı meslekteki kişilerin mesleklere göre sağ ve sol beyin baskınlıkları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amaçlanmıştır.

Meslek grupları şu şekildedir:

1. Meslek grubu: Mühendis
2. Meslek grubu: Doktor
3. Meslek grubu: Sanatçı
4. Meslek grubu: Akademisyen/öğretmen

Soru 1: Meslekler arasında sağ beyin baskınlığı açısından anlamlı ve belirgin bir fark var mıdır?

Soru 2: Meslekler arasında sol beyin baskınlığı açısından anlamlı ve belirgin bir fark var mıdır?

Bu amaçla veriler üzerinde tek yönlü ANOVA çalıştırılmıştır.

Mühendislerde (n=38), sağ beyin ortalama baskınlık skoru $48,2\pm 9,4$ (alt sınır 45,0-üst sınır 51,3) iken; sol beyin değerlendirilmesinde sol beyin baskınlığı $51,7\pm 9,4$ (alt sınır 48,6, üst sınır 54,9) tespit edildi. Bu açıdan bakıldığında mühendislik mesleğini yapanlarda sol beyin baskınlığı yüzdesi psikometrik ölçümlerde dikkat çekiciydi.

Benzer şekilde, doktorlarda (n=27), sağ beyin ortalama baskınlık skoru $47,9\pm 13,8$ (alt sınır 42,4-üst sınır 53,4) iken; sol beyin değerlendirilmesinde sol beyin baskınlığı $52,0\pm 13,8$ (alt sınır 46,5, üst sınır 57,5) tespit edildi. Bu açıdan bakıldığında tıp mesleğini yapanlarda sol beyin baskınlığı yüzdesi psikometrik ölçümlerde dikkat çekiciydi.

Sanatçılarda ise (n=28), sağ beyin ortalama baskınlık skoru $60,0\pm 10,1$ (alt sınır 56,0-üst sınır 63,9) iken; sol beyin değerlendirilmesinde sol beyin baskınlığı $39,9\pm 10,1$ (alt sınır 36,0, üst

sınır 43,9) tespit edildi. Bu açıdan bakıldığında sanatçılık mesleğini yapanlarda sağ beyin baskınlığı yüzdesi psikometrik ölçümlerde dikkat çekiciydi.

Akademisyenlerde (n=23), sağ beyin ortalama baskınlık skoru $53,5 \pm 11,2$ (alt sınır 48,7-üst sınır 58,4) iken; sol beyin değerlendirmesinde sol beyin baskınlığı $46,4 \pm 11,2$ (alt sınır 41,5, üst sınır 51,2) tespit edildi. Bu açıdan bakıldığında akademisyenlik mesleğini yapanlarda sağ beyin baskınlığı yüzdesi psikometrik ölçümlerde dikkat çekiciydi.

Meslek grupları arasında beyin baskınlıkları açısından fark olduğu istatistiksel olarak tespit edildi (df=3, $F=7,638$ ve $p=0,0001$). Alt başlık olarak bakıldığında ise mühendisler ile sanatçılar arasında sağ beyin baskınlığı açısından ($p=0,0001$, Güven aralığı, -19,2 ile -4,35), doktorlar ile sanatçılar arasında ($p=0,001$, Güven aralığı -20,1 ile -3,9) sağ beyin baskınlığı açısından istatistiksel anlamlı fark tespit edildi. Buna karşın mühendisler ile doktorlar ve akademisyenler arasında ise anlamlı bir fark tespit edilmedi (sırasıyla p-değeri 1 ve 0,421). Mühendisler ile sanatçılar ($p=0,0001$) ve doktorlar ile sanatçılar ($p=0,001$) arasında istatistiksel anlamlı bir fark varken, meslek gruplarının diğer karşılaştırmaları arası belirgin anlamlı fark tespit edilmedi. Sol beyin baskınlığı açısından bakıldığında da meslek grupları arasında fark tespit edildi. Bu fark aslında sağ beyin değerlendirmesinden kaynaklanan doğal bir yansımaydı. Çünkü sağ-sol beyin ölçeklerinde beyin baskınlıkları birbirinin 100'e tamamlayıcı olduğundan, sol beyin baskınlığı artınca aynı oranda sağ beyin baskınlığı azalıyordu.

Bu bulgulardan hareketle:

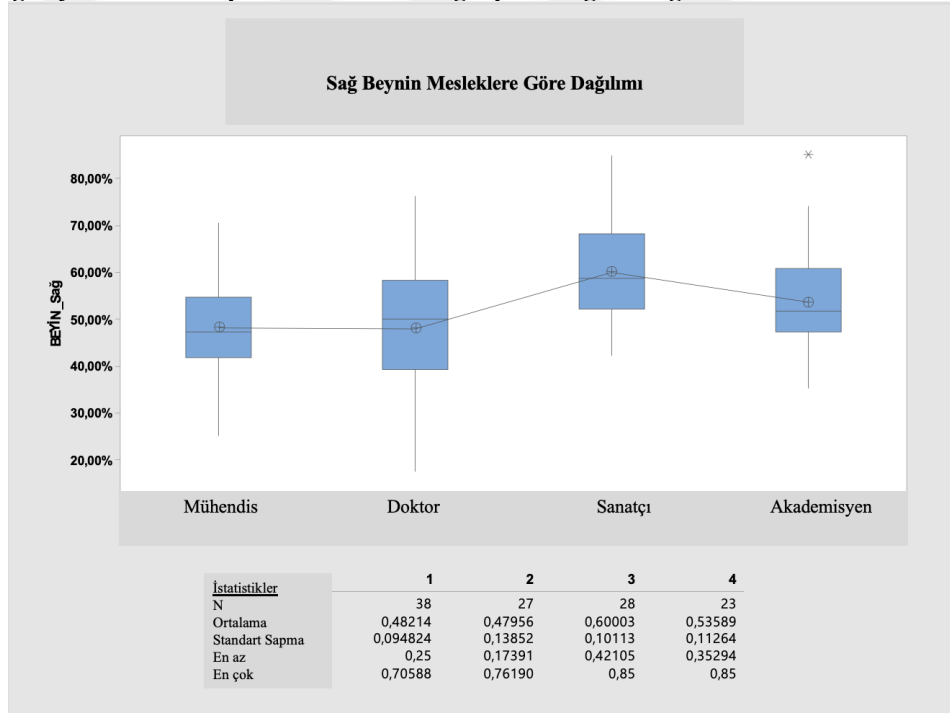
Mühendisler ile Sanatçılar arasında ve Doktorlar ile Sanatçılar arasında istatistiksel anlamlı fark vardır:

- Mühendisler ve Sanatçılar arasında sağ beyin baskınlığı açısından çok belirgin ve anlamlı fark vardır. Mühendislerde sağ beyin baskınlığı %48,2'yken, sanatçılarda, sağ beyin baskınlığı %60,0 olarak bulunmuştur. Sanatçıların mühendislerle karşılaştırmasında sanatçıların çok belirgin ve anlamlı olarak sağ beyin baskınlığına sahip oldukları söylenebilir.

- Doktorlar ve Sanatçılar arasında sağ beyin baskınlığı açısından belirgin ve anlamlı fark vardır. Doktorlarda sağ beyin baskınlığı %47,9'ken, sanatçılarda, sağ beyin baskınlığı %60,0 olarak bulunmuştur. Sanatçıların doktorlarla karşılaştırmasında sanatçıların belirgin ve anlamlı olarak sağ beyin baskınlığına sahip oldukları söylenebilir.

Şekil 6'da sağ beyin baskınlık puanlarının meslek gruplarına göre grafiksel dağılımı gösterilmektedir.

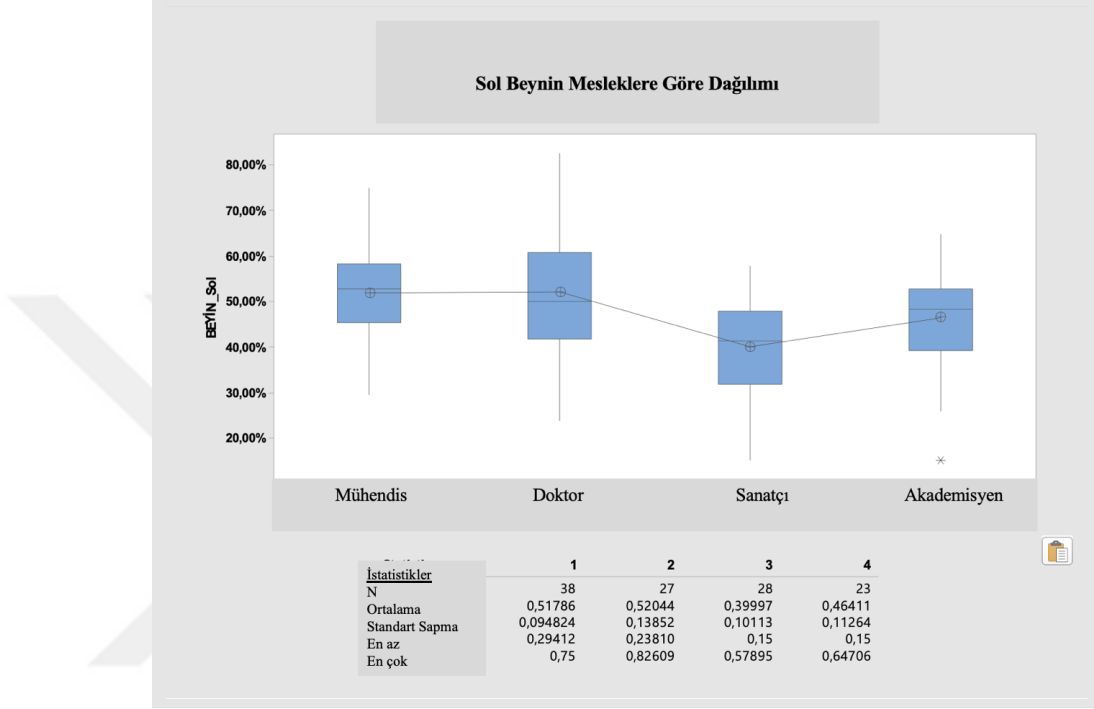
Şekil 6. Sağ beyin baskınlık puanlarının meslek gruplarına göre dağılımı.

Şekil 6'daki grafikten görüldüğü üzere sanatçılarda sağ beyin baskınlığı testi puanları en yüksek oranda tespit edildi (%60,0). Bu sağ beyin baskınlığının farklılığını akademisyenler (%53,5) takip etmektedir. Doktorlar ve mühendislerde ise sağ beyin baskınlığı %50'nin altında yer almaktaydı (sırasıyla %47,9 ve 48,2). Sağ beyin psikometrik ölçümde tamamlayıcı sol beyin olduğundan, doktorlar ve mühendislerin sol beyin baskın olduğu ve baskınlık yüzdeleri sırasıyla yaklaşık olarak %52,1 ve 51,8 olduğu söylenebilir.

Şekil 7 ise bizlere sol beyin baskınlık puanlarının meslek gruplarına göre dağılımını göstermektedir.

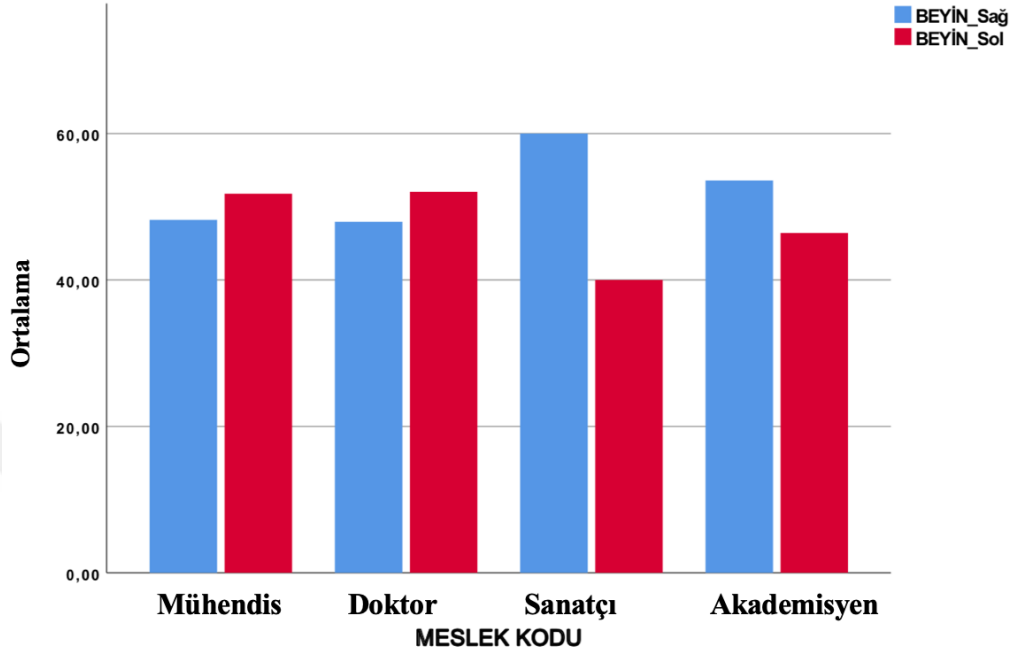
Şekil 7. Sol beyin baskınlık puanlarının meslek gruplarına göre dağılımı.

Şekil 7'deki grafikte görüldüğü üzere doktorlarda sol beyin baskınlığı testi puanları en yüksek oranda tespit edildi (%52,0), hemen onları takiben ise mühendisler (%51,7) gelmektedir. Akademisyenler ise sol beyin baskınlığında %50'nin altında yer almaktadırlar (%46,4). Sanatçılar ise sol beyin baskınlığında %39,9'luk bir oranla en düşük değere sahip gözükmemektedirler.

Şekil 8'de ise Sağ beyin ve sol beyin baskınlığının mesleklere göre dağılımı karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir.

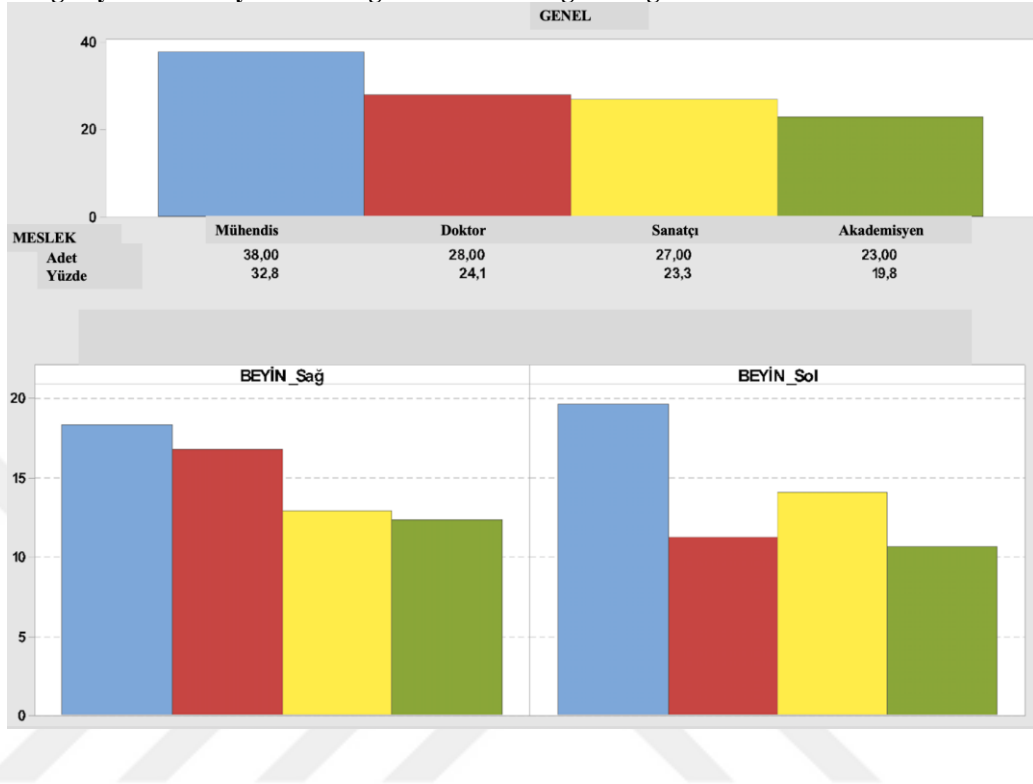
Şekil 8. Sağ beyin ve sol beyin baskınlığının mesleklere göre dağılımı-1

Buna göre mühendislerin ve doktorların sol beyin baskınlığı göze çarpmaktadır. Daha önceki verilerin sunumunda da belirttiğimiz gibi dikkat çekici ve anlamlı bir bulguydu. Diğer yandan sanatçı ve akademisyenlerde ise sağ beyin yarıküresi baskınlığı dikkat çekmekteydi.

Bir başka bakış geliştirmek açısından mesleklere göre sağ beyin ve sol beyin dağılımları Şekil 9’da olduğu gibi farklı biçimde gösterilebilir.

Şekil 9. Sağ beyin ve sol beyin baskınlığının mesleklere göre dağılımı-2

3.2 Sağ ve Sol Beyin ve Cinsiyet İlişkisi

Sağ ve sol beyin baskınlığının cinsiyetle bir ilişkisi olup olmadığına tek yönlü ANOVA ile bakıldığında elde edilen sonuç Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Sağ ve sol beyin cinsiyet ilişkisi, tek yönlü ANOVA

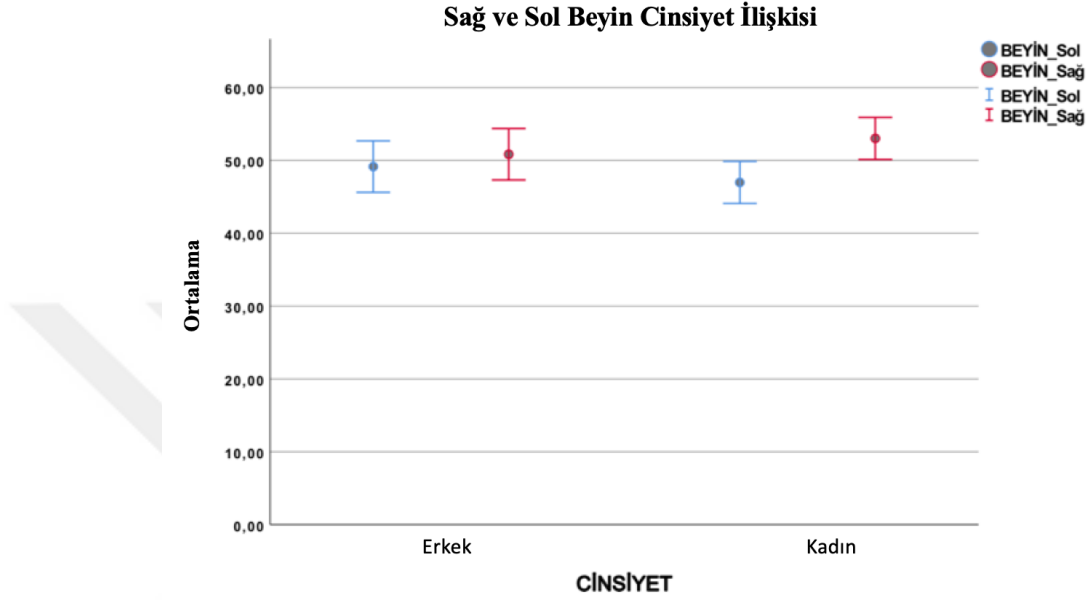
ANOVA TABLOSU

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kare	F	P Değeri
Sağ Beyin * Cinsiyet	Gruplar arası (Birleştirilmiş)	135,183	1	135,183	,930	,337
	Gruplar içi	16570,437	114	145,355		
	Toplam	16705,621	115			
Sol Beyin * Cinsiyet	Gruplar arası (Birleştirilmiş)	135,164	1	135,164	,930	,337
	Gruplar içi	16570,560	114	145,356		
	Toplam	16705,724	115			

Beyin baskınlığı ile cinsiyetler arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (df=0,930 ve p=0,337) (Tablo 1).

Bu sonucun grafiksel gösterimi ise Şekil 10'daki şekilde ifade edilebilir.

Şekil 10. Sağ ve sol beyin cinsiyet ilişkisi, grafiksel gösterim

3.3 Sağ-Sol Beyin Baskınlığı ve Yaş Grupları ile İlişkisi

Sağ ve sol beyin baskınlığının yaş aralığıyla ilişkisine Tek Yönlü ANOVA ile bakıldığında elde edilen sonuç, Tablo 2'de gösterilmektedir.

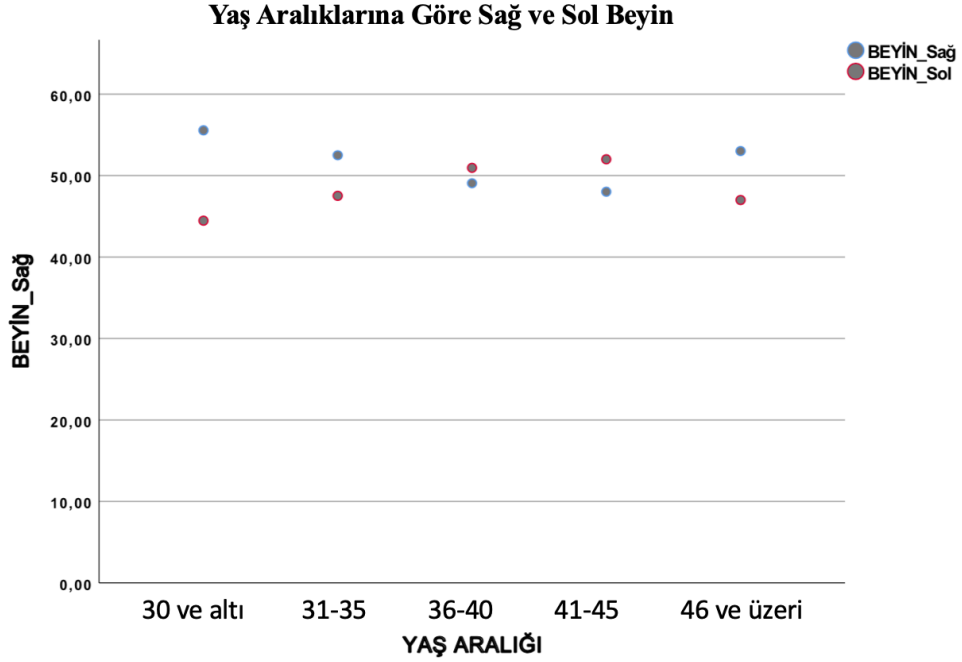
Tablo 2. Sağ ve sol beyin yaş ilişkisi, tek yönlü ANOVA

		ANOVA				
		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Ortalama Kare	F	P Değeri
Sağ Beyin	Gruplar arası (Birl.)	594,655	4	148,664	1,024	,398
	Gruplar içi	16110,966	111	145,144		
	Toplam	16705,621	115			
Sol Beyin	Gruplar arası (Birl.)	594,715	4	148,679	1,024	,398
	Gruplar içi	16111,010	111	145,144		
	Toplam	16705,724	115			

Beyin baskınlığı ile yaş grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmediği görülmektedir (df=4, F=1,02 ve p=0,398) (Tablo 2).

Sağ ve sol beyin baskınlığının farklı yaş dönemlerinde nasıl bir değişim gösterdiğine grafiksel olarak baktığımızda Şekil 11'deki grafik karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 11. Sağ ve sol beyin yaş ilişkisi, grafiksel gösterim

Sağ ve sol beyin baskınlığının farklı yaş dönemlerinde nasıl bir değişim gösterdiğine grafiksel olarak baktığımızda, sol beyin baskınlığının sağ beyin baskınlığıyla kıyaslandığında daha düşük seviyelerden yükselerek 30 yaşlarında sağ beyinle denk hale geldiğini, 30 yaş sonrasında yükselmesini 40'lı yıllardan sonraya kadar sürdürdüğünü, 50'li yaşlara doğru ise sağ beyine kıyasla düşüşe geçtiğini gözlemliyoruz (Şekil 11).

3.4 Sağ ve Sol Beyin ve El Baskınlığı İlişkisi

Bu tez çalışmasında analizleri yanıtlayan 116 kişinin el baskınlıkları ve beyin yarı küresi baskınlıklarına bakıldığında şu adetlerle karşılaşılmaktadır (Şekil 12).

Şekil 12. Kişilerdeki beyin yarı küre baskınlığı ve el baskınlığı

	Sol beyin	Sağ beyin	%50-%50	Toplam
Sağ el	43	22	1	66
Sol el	2	25	0	27
Karma	2	16	5	23
Toplam	47	63	6	116

Yukarıda yer alan tabloya bakıldığında sol beyin baskınlığı olan kişilerin baskın olarak sağ el baskınlığına sahip olduklarını, sağ beyin baskınlığı olan kişilerde ise bu baskınlığın çok yüksek oranda ortaya çıkmadığını görüyoruz. Her iki eli de kullanan kişilerin sayısının yüksekliği ve kültürel etmenlerin sol el baskınlığında baskın eli kullanmama alışkanlığı şekline dönüşmüş olma ihtimali tartışma bölümünde tekrar ele alınacaktır.

Bu verilerin yanı sıra güvenilirlik analizi olarak Cronbach alfa analizi yapılmıştır. Elde edilen değer $\alpha=0,696$ 'dır. Bu durumda bu ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenilebilir. Bu analize ek olarak karma el kullanımının tartışma bölümünde de ele alınacağı gibi sol el baskın olup, çevresel, kültürel vb etkilerden dolayı karma ele dönüşmüş olma ihtimali göz önünde bulundurduğumuzda Cronbach alfa analizini karma el kullanıcıları da sol el baskın gibi işaretleyip, sonuca baktığımızda $\alpha=0,716$ elde edilmiş ve aradaki ilişki daha güçlü olarak karşımıza çıkmıştır.

3.5 Sağ ve Sol Beyin ve Eğitimi Aldığı Mesleği Yapma İlişkisi

Sağ beyin ve sol beyin baskınlığıyla eğitimi okulda alınan mesleğini yapan ve yapmayanlar arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakıldığında, gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($df=1$, $X^2=112,4$, $F=0,773$ ve $p=0.381$). Bu durumda bulgularımıza göre; sağ beyin ve sol beyin baskınlığıyla eğitimi aldığı mesleği yapan ve yapmayanlar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır denilebilir.

3.6 Sağ ve Sol Beyin Baskınlığıyla Uyumlu Mesleği Yapma İlişkisi

Bu örneklemede yer alan kişilerin beyin baskınlıklarına uygun meslek alanında çalışıp çalışmadıkları bilgisine ulaşmak için yapılan analiz sonucu ulaşılan tabloda, hücrelerin %25'inde (Belirtilen değer olan %20'den büyük) 5'ten küçük frekans bulunmaktadır. Bu durumda, beklenen en az sayı ("minimum expected count") değerinin 5'den küçük olup olmadığı değerlendirmeye alınmıştır. $1,55 < 5$ olması üzerine de Pearson ki kare değerine bakılmıştır. Kişilerin beyin baskınlıklarıyla beyin baskınlıklarına uygun bir meslek seçimi güçlü bir şekilde ilişkili ($X^2=17,274$, $df=2$ ve $p=0,0001$) görülmektedir.

2.9 El Baskınlığıyla Beyin Baskınlığına Uygun Meslek Yapma Arasındaki İlişki

Beyin yarım kürelerinin bedenın çapraz olarak diğeri yarısıyla ilişkide olduğu mantığından çıkarak kişilerin el baskınlıklarıyla bağlantılı bir meslekte çalışıp, çalışmadıkları sorusuna yanıt bulabilmek için istatistik analizlerinden yararlandığında, öncelikle sayısal olarak dağılım Tablo 3'deki biçimde görülmektedir.

Tablo 3. El baskınlığıyla beyin baskınlığına uygun bir meslekte çalışma ilişkisi
el_bask * Beyin_bask_uygun Çapraz Tablolama

		Beyin_bask_uygun			
		Uygun değil	Uygun	Toplam	
el_bask	Sağ el	Adet	15	51	66
		% el baskınlığı içinde	22,7%	77,3%	100,0%
		% Beyin baskınlığına uygunluk içinde	50,0%	59,3%	56,9%
	Sol el	Adet	10	17	27
		% el baskınlığı içinde	37,0%	63,0%	100,0%
		% Beyin baskınlığına uygunluk içinde	33,3%	19,8%	23,3%
	Karma	Adet	5	18	23
		% el baskınlığı içinde	21,7%	78,3%	100,0%
		% Beyin baskınlığına uygunluk içinde	16,7%	20,9%	19,8%
Toplam	Adet	30	86	116	
	% el baskınlığı içinde	25,9%	74,1%	100,0%	
	% Beyin baskınlığına uygunluk içinde	100,0%	100,0%	100,0%	

□

Buna göre sağ el baskınlığı olan toplamda 66 kişi varken, sol el baskın 27, her iki elini kullanan 23 kişi vardır (toplamda 116 kişi). Sağ el baskın olan 66 kişiden 51 kişi el

baskınlığına uygun meslekte çalışırken, 15 kişi uygun meslekte çalışmıyordu. Sol el baskın kullananların ise 17 kişi uygun meslektenken, 10 kişi el baskınlığına uygun meslekte aktif olarak çalışmıyordu. Bu veriler içerisinde yer alan karma el kullanımına sahip kişilerin sayısının azımsanmayacak bir yükseklikte olması (toplamda 23 kişi), kişilerin zaman içerisinde el kullanımlarını değiştirmiş olma ihtimalini düşündürmektedir. Tartışma kısmına bu konuya tekrar dönecektir.

Tablo 3’de sayısal olarak varlıkları bilinen bu gruplar arasında anlamlı bir ilişki var mıdır diye bakıldığında, Tablo 4’deki sonuçlara ulaşılmaktadır.

Tablo 4. El baskınlığıyla beyin baskınlığına uygun bir meslekte çalışma ilişkisi

Ki-kare Testi			
	Değer	df	Asimptotik Önem (2-tarafli)
Pearson Ki-kare	2,301 ^a	2	,317
Olasılık oranı	2,187	2	,335
Doğrusal-doğrusal ilişki	,089	1	,766
Geçerli vaka sayısı	116		

a. 0 hücre (% 0,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 5,95’dir

Bu tablodaki sonuca bakıldığında, hücrelerin %0’ında (Belirtilen değer olan %20’den küçük) 5’ten küçük frekans bulunmakta. Bu analiz çok gözlü bir analiz olduğu için sonuç tablosunda Fisher Kesinlik Testi (Fisher’s Exact Test) ve Süreklilik Düzeltmesi (Continuity Correction) değerleri bulunmamaktadır. Pearson ki kare’ye $p=0,317$ olduğu için H_0 kabul edilir. Bu durumda ise H_0 el baskınlığıyla kişinin kendi beyin baskınlığına uygun meslek yapmasının arasında ilişkisi yoktur denilebilir.

2.10 Meslek Gruplarının Ölçümlenenlerle İlişkisi

Meslek gruplarının Minnesota, Oxford ve Maslach ölçekleri ve alt gruplarıyla ilişkisi dağılım ortalamaları açısından değerlendirildiğinde Tablo 5’de yer alan sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5. Meslek Grupları İle Uygulanan Ölçekler Ve Alt Gruplarının Dağılım İlişkisi

		Tanımlayıcılar				Meslek Kodu: 1: Mühendis, 2: Doktor, 3: Sanatçı, 4: Akademisyen
		N	Ortalama	Standart sapma	Standart hata	
Minnesota Genel	1	38	76,1053%	11,85678%	1,92342%	
	2	27	77,9259%	9,97661%	1,92000%	
	3	28	79,0714%	9,89923%	1,87078%	
	4	23	76,5652%	9,76928%	2,03703%	
	Toplam	116	77,3362%	10,50875%	,97571%	
Minnesota İçsel	1	38	81,3342%	10,99847%	1,78419%	
	2	27	83,0864%	9,67091%	1,86117%	
	3	28	87,0229%	9,49618%	1,79461%	
	4	23	83,3333%	9,58745%	1,99912%	
	Toplam	116	83,5116%	10,17048%	,94430%	
Minnesota Dışsal	1	38	66,5976%	17,38365%	2,82000%	
	2	27	70,0000%	13,71256%	2,63898%	
	3	28	67,0225%	14,94356%	2,82407%	
	4	23	65,5071%	14,48103%	3,01950%	
	Toplam	116	67,2759%	15,32385%	1,42278%	
Oxford Ortalama	1	38	72,8520%	11,04044%	1,79100%	
	2	27	73,4568%	10,93005%	2,10349%	
	3	28	76,2929%	9,50777%	1,79680%	
	4	23	68,9405%	11,03042%	2,30000%	
	Toplam	116	73,0478%	10,80355%	1,00308%	
Maslach Ortalama	1	38	75,9812%	9,52258%	1,54477%	
	2	27	77,5756%	7,38984%	1,42218%	
	3	28	83,5714%	9,11104%	1,72182%	
	4	23	77,1147%	9,17591%	1,91331%	
	Toplam	116	78,4092%	9,27648%	,86130%	
Maslach	1	38	,74	,446	,072	

Tablo 6. Meslek grupları ile uygulanan ölçekler ve alt gruplarının anlamlı fark ilişkisi

		ANOVA				
		Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	P değeri
Minnesota Genel	Gruplar arası	164,948	3	54,983	,491	,689
	Gruplar içi	12534,940	112	111,919		
	Toplam	12699,888	115			
Minnesota İçsel	Gruplar arası	530,981	3	176,994	1,744	,162
	Gruplar içi	11364,456	112	101,468		
	Toplam	11895,437	115			
Minnesota Dışsal	Gruplar arası	291,598	3	97,199	,408	,748
	Gruplar içi	26712,741	112	238,507		
	Toplam	27004,339	115			
Oxford Ortalama	Gruplar arası	688,845	3	229,615	2,020	,115
	Gruplar içi	12733,579	112	113,693		
	Toplam	13422,424	115			
Maslach Ortalama	Gruplar arası	1027,462	3	342,487	4,325	,006
	Gruplar içi	8868,634	112	79,184		
	Toplam	9896,096	115			
Maslach	Gruplar arası	,469	3	,156	1,046	,375
	Gruplar içi	16,730	112	,149		
	Toplam	17,198	115			
Maslach Duygusal Tükenme	Gruplar arası	3396,832	3	1132,277	7,638	,000
	Gruplar içi	16602,806	112	148,239		
	Toplam	19999,638	115			
Maslach Duyarlılık	Gruplar arası	771,278	3	257,093	1,780	,155
	Gruplar içi	16173,687	112	144,408		
	Toplam	16944,966	115			
Maslach Kişisel Başarı	Gruplar arası	144,198	3	48,066	,582	,628
	Gruplar içi	9255,102	112	82,635		
	Toplam	9399,300	115			

Meslek gruplarının Minnesota, Oxford ve Maslach Ölçekleri puanları ve alt grupları puanları dağılım ortalamaları açısından değerlendirildiğinde Tablo 5’de yer alan ortalamalar ve Tablo 6’da yer alan anlamlı farklılık değerleri tespit edilmiştir. Buna göre Maslach Ölçeği Genel Ortalaması (p=0,006) ve Maslach Ölçeği Duygusal Tükenme Ortalaması ile meslek grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir (p=0,001). Bu durumda; Maslach Tükenmişlik Ölçeği’nin ölçümlemekte olduğu genel tükenmişlik durumu alt gruplarından biri olan Duygusal Tükenme meslek grupları arasında anlamlı farklılık göstermektedir.

Bu çalışmada yer alan ölçeklerden Minnesota iş doyumu ölçeğinin ölçümlendiği iş doyumunun diğer değişkenlerle ilişkisini ölçmek amacıyla Minnesota iş doyumu ölçeğini bağımlı değişken, diğer ölçekler ve alt grupları, sağ beyin baskınlığını, bir kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasını, farklı meslek gruplarını ise bağımsız değişkenler olarak regresyon ve korelasyon çalışmaları yapılmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. İş doyumuyla diğer değişkenler arasındaki ilişki

Denklemdaki Değişkenler						
	B	S.E.	Wald	df	P değeri	Exp(B)
Minnesota İçsel	21,244	3598,678	,000	1	,995	1,684E9
Minnesota Dışsal	37,826	5356,251	,000	1	,994	2,67E16
Oxford Ortalama	,926	1,021	,823	1	,364	2,524
Maslach Ortalama	-1,680	1,461	1,321	1	,250	,186
Maslach Duygusal Tükenme	4,418	1,178	14,068	1	,000	82,963
Maslach Duyarlılık	,645	1,575	,168	1	,682	1,907
Maslach Kişisel Başarı	,264	1,127	,055	1	,815	1,302
Sağ Beyin	,735	,972	,572	1	,450	2,086
Meslek Kodu	-,071	,495	,021	1	,886	,931
Okuduğu Mesleği Yapması	,643	1,562	,169	1	,681	1,902
Sabit	-23,397	3598,679	,000	1	,995	,000

Tablo 7’de gözüktüğü gibi, iş doyumu ile Maslach’ın alt gruplarından düşük duygusal tükenme arasında güçlü bir bağın varlığını (Wald=14,068; p=0,0001) tespit edilmiştir. Buna göre, duygusal tükenmenin pozitifliği (duygusal tükenme olmaması) ile iş doyumu arasında

pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır denilebilir. Aynı istatistiksel değerlendirmede Cox & Snell R Square ve Nagelkerke R Square değerlerinin sırasıyla 0,573 ve 0,827 olması da bize varyansın yüzde 57,3 ile yüzde 82,7 arasında bir kısmının bu değişkenler grubu tarafından açıklandığına işaret etmektedir.

Bu çalışmada yer alan ölçeklerden Maslach tükenmişlik ölçeğinin ölçümlendiği tükenmişliğin diğer değişkenlerle ilişkisini ölçmek amacıyla regresyon çalışması gerçekleştirilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Tükenmiş olmamakla diğer değişkenler arasındaki ilişki
Denklemdaki Değişkenler

	B	S.E.	Wald	df	P değeri	Exp(B)
Minnesota İçsel	2,673	1,485	3,242	1	,072	14,485
Minnesota Dışsal	,134	1,399	,009	1	,924	1,144
Maslach Duyarlılık	5,081	2,060	6,085	1	,014	160,993
Maslach Kişisel Başarı	3,867	1,252	9,543	1	,002	47,802
Sağ Beyin	-,894	1,046	,731	1	,393	,409
Meslek Kodu	,809	,484	2,800	1	,094	2,246
Okuduğu Mesleği Yapması	-,425	1,472	,084	1	,773	,653
Minnesota Ortalama	-1,203	1,538	,612	1	,434	,300
Oxford Ortalama	1,974	1,222	2,607	1	,106	7,197
Maslach Duygusal Tükenme	3,962	1,405	7,946	1	,005	52,540
Sabit	-9,991	3,379	8,745	1	,003	,000

Maslach Tükenmişlik ölçeği genel ortalama değerinin bağımlı değişken olduğu bu analizde Kişisel Başarıda Düşme Hissi (Low Personal Accomplishment, Wald=9,5, df=1, p=0,002), Duygusal Tükenme (Emotional Exhaustion, Wald=7,9, df=1, p=0,005) ve Duyarsızlaşma (Depersonalization Wald=6,0, df=1, p=0,014) alt ölçeklerinde belirgin bir anlamlılık tespit edilmiştir. Bu üç değişkendeki olumlu değişimler, Maslach Tükenmişlik genel değerini farklı oranlarda etkilemektedir. En güçlü etkilenme ilişkisi Kişisel Başarıda Düşme Hissi ile Maslach Tükenmişlik genel değeri arasında bulunmaktadır (Tablo 8).

Benzer şekilde Duygusal Tükenme olmaması durumunun incelemesi sonucunda Tablo 9'daki verilere ulaşıyoruz.

Tablo 9. Düşük duygusal tükenmişlikle diğer değişkenler arasındaki ilişki

Denklemdaki Değişkenler						
	B	S.E.	Wald	df	P değeri	Exp(B)
Minnesota İçsel	-2,830	1,064	7,078	1	,008	,059
Minnesota Dışsal	-,752	,689	1,191	1	,275	,471
Maslach	3,400	1,202	8,005	1	,005	29,976
Maslach Duyarlılık	,186	1,582	,014	1	,906	1,205
Maslach Kişisel Başarı	-,357	,937	,146	1	,703	,699
Sağ Beyin	,472	,572	,682	1	,409	1,604
Meslek Kodu	,602	,304	3,923	1	,048	1,826
Okuduğu Mesleği Yapması	-1,871	,929	4,061	1	,044	,154
Minnesota Ortalama	3,879	,957	16,444	1	,000	48,363
Oxford Ortalama	,944	,628	2,258	1	,133	2,571
Sabit	-2,899	1,909	2,307	1	,129	,055

Bu çalışmada yer alan ölçeklerden Maslach Tükenmişlik ölçeğinin alt gruplarından Duygusal Tükenmişlik ile hangi faktörlerin ne derecede etkileşimde olduğunu ölçmek için yapılan regresyon ve korelasyon çalışmalarında Tablo 9'da görüldüğü gibi Duygusal Tükenme olmaması durumunun, Minnesota İş doyumunun genel ortalamasıyla güçlü bir ilişkisi olduğu görülmektedir (Wald=16,444, p=0,0001). Bu durumda, düşük duygusal tükenmişlik yaşamamanın iş doyumunun olumlu anlamda artışı arasında pozitif yönlü ve çok güçlü bir ilişki olduğu söylenebilir. Bu bulgulara dayanarak, kişinin duygusal tükenme yaşamamasının iş doyumundaki artışa neden olması beklenebilir. Benzer şekilde Duygusal Tükenme olmaması durumunun Mutluluk değişkeniyle güçlü ve pozitif yönde bir ilişki içerisinde olduğu söylenebilir (Wald= 8,005, p=0,005). Bu bulgulara dayanarak kişinin duygusal tükenme yaşamaması kişinin mutlu olmasına yol açması beklenebilir.

Oxford Mutluluk Ölçeği'nin ölçümlendiği mutlulukla diğer değişkenler arasında nasıl bir ilişki olduğunun anlaşılabilmesi için regresyon ve korelasyon gerçekleştirilmiştir (Tablo 10).

Tablo 10. Mutlulukla diğer değişkenler arasındaki ilişki

	Denklemdaki Değişkenler					
	B	S.E.	Wald	df	P değeri	Exp(B)
Minnesota İçsel	,858	,923	,865	1	,352	2,358
Minnesota Dışsal	,475	,568	,698	1	,403	1,608
Maslach	2,111	,981	4,627	1	,031	8,256
Maslach Duygusal Tükenme	,577	,638	,817	1	,366	1,781
Maslach Duyarlılık	-1,022	1,167	,767	1	,381	,360
Maslach Kişisel Başarı	1,033	,642	2,591	1	,107	2,810
Sağ Beyin	,133	,483	,075	1	,784	1,142
Meslek Kodu	-,491	,277	3,135	1	,077	,612
Okuduğu Mesleği Yapması	1,761	,817	4,651	1	,031	5,817
Minnesota Ortalama	,552	,773	,510	1	,475	1,737
Sabit	-3,297	1,376	5,741	1	,017	,037

Bu analiz sonucunda Tablo 10’da görüldüğü gibi, kendi eğitimini aldığı mesleği yapmasının ve Maslach’la ölçümlenen tükenmiş olmama durumunun mutluluk ile ilişkili olduğu görülmektedir (Wald değerleri 4,651 ve 4,627, $p=0,031$). Bu durumda, kişilerin kendi eğitimini aldıkları meslek alanında çalışmalarının ve düşük tükenmişlik yaşamış olmalarının kişilerin mutluluklarıyla anlamlı bir ilişkisi olduğu söylenebilir. Bu bulgulara dayanarak, kişinin eğitimini aldığı mesleği yapıyor olmaları mutluluklarını artıracaktır sonucu çıkarılabilir. Benzer şekilde, bu bulgulara dayanarak, kişinin tükenmişliğinin düşük olması mutluluğunu artıran etmenlerden birisi olarak gözükmektedir. Bununla birlikte kişinin hangi mesleği yapıyor olduğu, beyin baskınlığının ne olduğu, iş doyumunun yüksekliği gibi diğer etmenlerin mutluluğu artıran etmenler arasında yer almadığı söylenebilir.

2.11 Sağ ve Sol Beynin Mutlulukla İlişkisi

Sağ beyin ve sol beyin baskınlığının mutlulukla anlamlı bir ilişkisi olup olmadığını analiz ettiğimizde Tablo 11 ve Tablo 12’deki değerler karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 11. Sağ beyin ve mutluluk arasındaki ilişki

		Ki Kare Testleri				
Sağ Beyin	Sağ Beyin	Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
,00	<u>Pearson Ki Kare</u>	,001 ^a	1	,973		
	Süreklilik Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,001	1	,973		
	<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				1,000	,640
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,001	1	,973		
	Geçerli vaka sayısı	53				
1,00	<u>Pearson Ki Kare</u>	,032 ^c	1	,859		
	Süreklilik Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,031	1	,860		
	<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				1,000	,592
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,031	1	,860		
	Geçerli vaka sayısı	63				
Toplam	<u>Pearson Ki Kare</u>	,008 ^d	1	,930		
	Süreklilik Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,008	1	,930		
	<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				1,000	,577
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,008	1	,930		
	Geçerli vaka sayısı	116				

- 1 hücre (% 25,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 1,96'dır.
- Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.
- 2 hücre (% 50,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 1,81'dir.
- 1 hücre (% 25,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 3,86'dır.

Tablo 12. Sol beyin ve mutluluk arasındaki ilişki

Sol Beyin Sol Beyin		Ki Kare Testleri				
		Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
.00	<u>Pearson Ki Kare</u>	,001 ^a	1	,973		
	Sürekli Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,001	1	,973		
	<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				1,000	,640
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,001	1	,973		
	Geçerli vaka sayısı	53				
1,00	<u>Pearson Ki Kare</u>	,032 ^c	1	,859		
	Sürekli Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,031	1	,860		
	<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				1,000	,592
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,031	1	,860		
	Geçerli vaka sayısı	63				
Toplam	<u>Pearson Ki Kare</u>	,008 ^d	1	,930		
	Sürekli Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,008	1	,930		
	<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				1,000	,577
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,008	1	,930		
	Geçerli vaka sayısı	116				

- a. 1 hücre (% 25,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 1,96'dır.
b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.
c. 2 hücre (% 50,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 1,81'dir.
d. 1 hücre (% 25,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 3,86'dır.

Yukarıda yer alan tablolarda hücrelerin %20'sinden fazlasında 5'den küçük frekans bulunduğu için ve beklenen en az sayı da 5'den küçük olduğu için Fisher Kesinlik Testi okunmuştur. $p=1$ olduğu için sağ ve sol beyin baskınlığıyla mutluluk anlamlı bir ilişki bulunamadığı söylenebilir.

2.12 Eğitimini Aldığı Mesleği Yapıp Yapmamının Etkileri

Kişilerin aldıkları meslek eğitimleriyle yapmakta oldukları mesleğin uyumlu olup olmaması durumunun mutluluk, tükenmişlik, iş doyumu ve bu ölçeklerin alt gruplarıyla ilişkileri Ki-kare testi yardımıyla ölçümlendiğinde aşağıdaki bilgiler karşımıza çıkmaktadır.

Maslach tükenmişlik ölçeğinin genel ortalama değerlendirmeleri Tablo 13'de yer almaktadır.

Tablo 13. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının genel tükenmişlikle ilişkisi

Ki Kare Testleri		Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
1: Mühendislik	Pearson Ki Kare	7,057 ^a	1	,008		
	Süreklilik Düzeltmesi	5,145	1	,023		
	Olasılık Oranı	10,151	1	,001		
	Fisher Kesinlik Testi				,008	,007
	Doğrusal-doğrusal ilişki	6,871	1	,009		
2	Geçerli vaka sayısı	38				
	Pearson Ki Kare	. ^c				
3: Sanatçı	Geçerli vaka sayısı	27				
	Pearson Ki Kare	8,642 ^d	1	,003		
	Süreklilik Düzeltmesi	1,673	1	,196		
	Olasılık Oranı	4,809	1	,028		
	Fisher Kesinlik Testi				,107	,107
4	Doğrusal-doğrusal ilişki	8,333	1	,004		
	Geçerli vaka sayısı	28				
Toplam	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	23				
	Pearson Ki Kare	1,290 ^e	1	,256		
	Süreklilik Düzeltmesi	,586	1	,444		
	Olasılık Oranı	1,558	1	,212		
	Fisher Kesinlik Testi				,460	,232
	Doğrusal-doğrusal ilişki	1,279	1	,258		
	Geçerli vaka sayısı	116				

a. 1 hücre (%25,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 3,42'dir.

b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

c. 3 hücre (%75,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 0,11'dir.

d. 1 hücre (%25,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 2,53'dür.

Maslach genel ortalama için yapılan değerlendirmede (Tablo 13) hücrelerin %20'sinden fazlasında 5'den büyük frekans bulunduğu için ve beklenen en az sayı da 5'den küçük olduğu için Fisher kesinlik testi okunmuştur. Burada yer alan kesin anlamlılık değerleri olarak Mühendisler için $p=0,008$ ve sanatçılar için $p=0,107$ çıkmıştır. Her ikisi için de $df=1$ 'dir. Bu durumda şu sonuca varabiliriz. Mühendisler için H_0 reddedilir, Sanatçılar için H_0 kabul edilir.

Mühendislerin eğitim aldıkları alanda çalışıyor olmalarıyla genel tükenmişliğin düşüklüğü arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.

Sanatçıların eğitim aldıkları alanda çalışıyor olmalarıyla genel tükenmişliğin düşüklüğü arasında anlamlı bir ilişki yoktur denilebilir.

Maslach tükenmişlik ölçeğinin duygusal tükenme alt grubu değerlendirmeleri Tablo 14'de yer almaktadır.

Tablo 14. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının düşük duygusal tükenmeyle ilişkisi

Ki Kare Testleri		Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
1: Mühendislik	Pearson Ki Kare	2,923 ^a	1	,087		
	Süreklilik Düzeltmesi	1,871	1	,171		
	Olasılık Oranı	2,980	1	,084		
	Fisher Kesinlik Testi				,170	,085
	Doğrusal-doğrusal ilişki	2,846	1	,092		
2	Geçerli vaka sayısı	38				
	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	27				
3: Sanatçı	Pearson Ki Kare	,173 ^d	1	,678		
	Süreklilik Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,314	1	,575		
	Fisher Kesinlik Testi				1,000	,857
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,167	1	,683		
4	Geçerli vaka sayısı	28				
	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	23				
1 Toplam	Pearson Ki Kare	,817 ^e	1	,366		
	Süreklilik Düzeltmesi	,375	1	,540		
	Olasılık Oranı	,848	1	,357		
	Fisher Kesinlik Testi				,561	,274
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,810	1	,368		
	Geçerli vaka sayısı	116				

a. 0 hücre (%0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 6,50'dir.

b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

c. Kendi Mesleği Kendi Mesleği sabit olduğu için istatistik hesap edilmemiştir.

d. 3 hücre (%75,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 0,14'dür.

e. 0 hücre (%0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 5,55'dür.

Maslach duygusal tükenme için yapılan değerlendirmede (Tablo 14) hücrelerin %20'sinden fazlasında 5'den küçük frekans bulunduğu için ve beklenen en az sayıda 5'den küçük olduğu için Fisher kesinlik testi okunmuştur. Mühendisler için $p=0,170$ ve sanatçılar için $p=1$ (Her ikisi için de $df=1$) olduğu için şu sonuca varabiliriz. H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin eğitimini aldıkları meslekleri yapmaları ile düşük duygusal tükenme durumları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Maslach tükenmişlik ölçeğinin duyarsızlaşma alt grubu değerlendirmeleri Tablo 15’de yer almaktadır.

Tablo 15. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının düşük duyarsızlaşmayla ilişkisi

Ki Kare Testleri		Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
Meslek Kodu	Meslek Kodu					
1: Mühendislik	Pearson Ki Kare	2,994 ^a	1	,084		
	Süreklilik Düzeltmesi	1,499	1	,221		
	Olasılık Oranı	4,573	1	,032		
	Fisher Kesinlik Testi				,144	,106
	Doğrusal-doğrusal ilişki	2,915	1	,088		
2	Geçerli vaka sayısı	38				
	Pearson Ki Kare	. ^c				
3: Sanatçı	Geçerli vaka sayısı	27				
	Pearson Ki Kare	,038 ^d	1	,845		
	Süreklilik Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,074	1	,785		
	Fisher Kesinlik Testi				1,000	,964
4	Doğrusal-doğrusal ilişki	,037	1	,847		
	Geçerli vaka sayısı	28				
	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	23				
	Pearson Ki Kare	1,339 ^e	1	,247		
Toplam	Süreklilik Düzeltmesi	,390	1	,532		
	Olasılık Oranı	2,417	1	,120		
	Fisher Kesinlik Testi				,597	,300
	Doğrusal-doğrusal ilişki	1,328	1	,249		
	Geçerli vaka sayısı	116				

- a. 2 hücre (%50,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 1,71’dir.
b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.
c. Kendi Mesleği Kendi Mesleği sabit olduğu için istatistik hesap edilmemiştir.
d. 3 hücre (%75,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 0,04’dür.
e. 01 hücre (%25,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 1,09’dür.

Maslach Duyarsızlaşma için yapılan değerlendirmede (Tablo 15) hücrelerin %20’sinden fazlasında 5’den küçük frekans bulunduğu için ve beklenen en az sayı da 5’den küçük olduğu için Fisher kesinlik testi okunmuştur. Mühendisler için $p=0,144$ ve sanatçılar için $p=1$ (Her ikisi için de $df=1$) olduğu için şu sonuca varabiliriz. H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin eğitimini aldıkları meslekleri yapmaları ile düşük duyarsızlaşma durumları arasında anlamlı bir ilişki yoktur denilebilir.

Maslach tükenmişlik ölçeğinin kişisel başarı alt grubu değerlendirmeleri Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının kişisel başarıyla ilişkisi

Ki Kare Testleri		Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
1: Mühendislik	Pearson Ki Kare	,753 ^a	1	,386		
	Sürekli Düzeltmesi	,217	1	,641		
	Olasılık Oranı	,793	1	,373		
	Fisher Kesinlik Testi				,456	,329
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,733	1	,392		
	Geçerli vaka sayısı	38				
2: Sanatçı	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	27				
	Pearson Ki Kare	4,770 ^d	1	,029		
	Sürekli Düzeltmesi	,730	1	,393		
	Olasılık Oranı	3,624	1	,057		
	Fisher Kesinlik Testi				,179	,179
	Doğrusal-doğrusal ilişki	4,600	1	,032		
	Geçerli vaka sayısı	28				
4: Toplam	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	23				
	Pearson Ki Kare	,000 ^e	1	,990		
	Sürekli Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,000	1	,990		
	Fisher Kesinlik Testi				1,000	,647
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,000	1	,991		
	Geçerli vaka sayısı	116				

- a. 1 hücre (%25,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 3,08’dir.
b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.
c. Kendi Mesleği Kendi Mesleği sabit olduğu için istatistik hesap edilmemiştir.
d. 3 hücre (%75,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 0,18’dir.
e. 1 hücre (%25,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 3,02’dir.

Maslach kişisel başarı alt grubu için yapılan değerlendirmede (Tablo 16) hücrelerin %20’sinden fazlasında 5’den küçük frekans bulunduğu için ve beklenen en az sayı da 5’den küçük olduğu için Fisher kesinlik testi okunmuştur. Mühendisler için p=0,456 ve sanatçılar için p=0,179 (Her ikisi için de df=1) olduğu için şu sonuca varabiliriz. H₀ kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin eğitimini aldıkları meslekleri yapmaları ile kişisel başarı durumları arasında anlamlı bir ilişki yoktur denilebilir.

Minnesota iş doyumu ölçeği genel ortalama için yapılan değerlendirmeler Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının iş doyumuyla ilişkisi

Ki Kare Testleri		Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
Meslek Kodu	Meslek Kodu					
1: Mühendislik	Pearson Ki Kare	1,088 ^a	1	,297		
	Süreklilik Düzeltmesi	,466	1	,495		
	Olasılık Oranı	1,128	1	,288		
	Fisher Kesinlik Testi				,734	,407
	Doğrusal-doğrusal ilişki	1,060	1	,303		
2	Geçerli vaka sayısı	38				
	Pearson Ki Kare	. ^c				
3: Sanatçı	Geçerli vaka sayısı	27				
	Pearson Ki Kare	3,802 ^d	1	,051		
	Süreklilik Düzeltmesi	,503	1	,478		
	Olasılık Oranı	3,222	1	,073		
	Fisher Kesinlik Testi				1,000	,571
4	Doğrusal-doğrusal ilişki	3,667	1	,056		
	Geçerli vaka sayısı	28				
Toplam	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	23				
	Pearson Ki Kare	,008 ^e	1	,930		
	Süreklilik Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	,008	1	,930		
	Fisher Kesinlik Testi				,775	,419
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,008	1	,930		
	Geçerli vaka sayısı	116				

a. 0 hücre (%0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 6,16'dır.

b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

c. Kendi Mesleği Kendi Mesleği sabit olduğu için istatistik hesap edilmemiştir.

d. 2 hücre (%50,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 0,43'dür.

e. 0 hücre (%0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 6,16'dır.

Minnesota iş doyumu ölçeği genel ortalama için yapılan değerlendirmede (Tablo 17) hücrelerin %20'sinden fazlasında 5'den küçük frekans bulunduğu için ve beklenen en az sayı da 5'den büyük, 25'den küçük olduğu için (6,16) süreklilik düzeltmesi okunmuştur. Mühendisler için $p=0,495$, sanatçılar için ise $p=0,478$ olduğu için şu sonuca varabiliriz. H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin eğitimini aldığı mesleği yapmaları ile genel iş doyumu yaşamaları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki yoktur.

Minnesota iş doyumunun içsel alt grubu için yapılan değerlendirmeler Tablo 18’de gösterilmektedir.

Tablo 18. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının içsel iş doyumuyla ilişkisi

Ki Kare Testleri		Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
1: Mühendislik	Pearson Ki Kare	4,462 ^a	1	,035		
	Süreklilik Düzeltmesi	2,793	1	,095		
	Olasılık Oranı	6,659	1	,010		
	Fisher Kesinlik Testi				,072	,038
	Doğrusal-doğrusal ilişki	4,345	1	,037		
	Geçerli vaka sayısı	38				
2	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	27				
3: Sanatçı	Pearson Ki Kare	8,642 ^d	1	,003		
	Süreklilik Düzeltmesi	1,673	1	,196		
	Olasılık Oranı	4,809	1	,028		
	Fisher Kesinlik Testi				,107	,107
	Doğrusal-doğrusal ilişki	8,333	1	,004		
	Geçerli vaka sayısı	28				
4	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	23				
Toplam	Pearson Ki Kare	,364 ^e	1	,546		
	Süreklilik Düzeltmesi	,028	1	,868		
	Olasılık Oranı	,411	1	,521		
	Fisher Kesinlik Testi				1,000	,470
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,361	1	,548		
	Geçerli vaka sayısı	116				

a. 2 hücre (%50,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 2,39’dir.

b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

c. Kendi Mesleği Kendi Mesleği sabit olduğu için istatistik hesap edilmemiştir.

d. 3 hücre (%75,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 0,11’dir.

e. 0 hücre (%25,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 1,69’dir.

Minnesota iş doyumunun içsel alt grubu için yapılan SPSS çalışmasının, Tablo 18’deki sonucuna bakıldığında, hücrelerin %25 ve üstünde (Belirtilen değer olan %20’den büyük) 5’den küçük frekans bulunmaktadır. Bu durumda en az beklenen sayı da 5’den küçük olduğu için Fisher kesinlik testi okunmuştur. Mühendisler için $p=0,072$, sanatçılar için ise $p=0,107$ ’dir (Her ikisi için de $df=1$).

Bu durumda;

H_0 kabul edilir. Yani, “Kişilerin eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla iş doyumunun içsel faktörleri arasında anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.

Minnesota iş tatmininin dışsal alt grubuyla ilgili ölçümler Tablo 19’da yer almaktadır.

Tablo 19. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının dışsal iş doyumuyla ilişkisi

Ki Kare Testleri		Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
Meslek Kodu	Meslek Kodu					
1: Mühendislik	Pearson Ki Kare	,333 ^a	1	,564		
	Süreklilik Düzeltmesi	,055	1	,815		
	Olasılık Oranı	,333	1	,564		
	Fisher Kesinlik Testi				,734	,407
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,324	1	,569		
2	Geçerli vaka sayısı	38				
	Pearson Ki Kare	. ^c				
3: Sanatçı	Geçerli vaka sayısı	27				
	Pearson Ki Kare	,778 ^d	1	,378		
	Süreklilik Düzeltmesi	,000	1	1,000		
	Olasılık Oranı	1,147	1	,284		
	Fisher Kesinlik Testi				1,000	,571
4	Doğrusal-doğrusal ilişki	,750	1	,386		
	Geçerli vaka sayısı	28				
Toplam	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	23				
Toplam	Pearson Ki Kare	,235 ^e	1	,628		
	Süreklilik Düzeltmesi	,039	1	,843		
	Olasılık Oranı	,234	1	,629		
	Fisher Kesinlik Testi				,775	,419
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,233	1	,629		
	Geçerli vaka sayısı	116				

a. 0 hücre (%0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 6,16’dır.

b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

c. Kendi Mesleği Kendi Mesleği sabit olduğu için istatistik hesap edilmemiştir.

d. 2 hücre (%50,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 0,43’dür.

e. 0 hücre (%0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 6,16’dür.

Minnesota iş tatmininin dışsal alt grubuna için yapılan SPSS çalışmasında, Tablo 19’daki hücrelerin %20’sinden daha azında 5’den küçük frekans bulunduğu için Pearson Ki Kare okunmuştur. Mühendisler için $p=0,734$, sanatçılar için ise $p=1$ ’dir (Her ikisi için de $df=1$). H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla iş doyumunun dışsal faktörleri arasında anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının ölçümlenen mutlulukla ilişkisini ölçümlemek için yapılan SPSS çalışmasının sonuçları Tablo 20’de yer almaktadır.

Tablo 20. Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapmasının mutlulukla ilişkisi

Ki Kare Testleri		Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
Meslek Kodu	Meslek Kodu					
1: Mühendislik	Pearson Ki Kare	,133 ^a	1	,715		
	Süreklilik Düzeltmesi	,000	1	,985		
	Olasılık Oranı	,132	1	,716		
	Fisher Kesinlik Testi				,742	,490
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,129	1	,719		
2	Geçerli vaka sayısı	38				
	Pearson Ki Kare	. ^c				
3: Sanatçı	Geçerli vaka sayısı	27				
	Pearson Ki Kare	3,802 ^d	1	,051		
	Süreklilik Düzeltmesi	,503	1	,478		
	Olasılık Oranı	3,222	1	,073		
	Fisher Kesinlik Testi				,214	,214
4	Doğrusal-doğrusal ilişki	3,667	1	,056		
	Geçerli vaka sayısı	28				
Toplam	Pearson Ki Kare	. ^c				
	Geçerli vaka sayısı	23				
Toplam	Pearson Ki Kare	,842 ^e	1	,359		
	Süreklilik Düzeltmesi	,391	1	,532		
	Olasılık Oranı	,824	1	,364		
	Fisher Kesinlik Testi				,391	,263
	Doğrusal-doğrusal ilişki	,835	1	,361		
	Geçerli vaka sayısı	116				

a. 0 hücre (% 0,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 5,47’dir.

b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

c. Kendi Mesleği Kendi Mesleği sabit olduğu için istatistik hesap edilmemiştir

d. 2 hücre (%50,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 0,21’dir.

e. 0 hücre (% 0,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 5,43’dir.

Tablo 20’deki bilgileri değerlendirdiğimizde hücrelerin %20’sinden daha azında 5’den küçük frekans bulunduğu için Pearson Ki Kare okunmuştur. Mühendisler için $p=0,742$, sanatçılar için ise $p=0,214$ ’dir (Her ikisi için de $df=1$). H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla mutluluklarının anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

Bununla birlikte, Tartışma ve Sonuç bölümünde de paylaşılacağı gibi bu sonucun “anlamlı ilişki yoktur” şeklinde çıkmasına rağmen, kişiler arasında mutlu olan varsa bunu belirleyen

değişkenlere bir arada bakıldığında, nelerin belirleyici olduğunu görebilmek için lojistik regresyon çalıştırılmıştır ve yol gösterici anlamlılıklar bulunmuştur.

3.11 Beyin Baskınlığına Uygun Bir Meslekte Olmanın Etkileri

Kişilerin bu tez çalışmasının da varlığını gösterdiği beyin baskınlığına uygun mesleklere çalışmalarının ölçümlenen mutluluk, tükenmişlik ve iş doyumunu üzerinde etkilerine bakılabilmesi için Ki Kare Analizleri çalıştırıldı. Bu analizler sonucunda elde edilenler aşağıda ölçeklere göre sınıflandırılarak verilmiştir.

Mutlulukla ilişkili ölçümlemesi Tablo 21’de yer almaktadır.

**Tablo 21. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının mutlulukla ilişkisi
Ki Kare Testleri**

	Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
<u>Pearson Ki Kare</u>	,025 ^a	1	,875		
<u>Süreklilik düzeltmesi</u>	,000	1	1,000		
<u>Olasılık oranı</u>	,025	1	,875		
<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				1,000	,521
<u>Doğrusal-doğrusal ilişki</u>	,025	1	,875		
<u>Geçerli vaka sayısı</u>	116				

a. 0 hücre (% 0,0) 5’den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 11,64’dür.

b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

OMÖ’yle ilişkili olarak analiz yapıldığında, Tablo 21’de yer alan analiz sonuçlara göre, hücrelerin %20’sinden daha azında (%) 5’den küçük frekans bulunduğu için Pearson Ki-kare okunmuştur ve $p=0,875$ olduğu için şu sonuca varabiliriz ($df=1$). H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmalarıyla mutluluklarının anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin genel tükenmişlikle ilişkili ölçümlemesi Tablo 22'de yer almaktadır.

Tablo 22. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının genel tükenmişlikle ilişkisi

Ki Kare Testleri	Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
Pearson Ki Kare	,098 ^a	1	,754		
Sürekli düzeltmesi	,001	1	,970		
Olasılık oranı	,097	1	,756		
Fisher Kesinlik Testi				,786	,473
Doğrusal-doğrusal ilişki	,097	1	,755		
Geçerli vaka sayısı	116				

a. 0 hücre (% 0,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 5,43'dür.

b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin genel ortalamasıyla ilişkili olarak analiz yapıldığında, Tablo 22'de yer alan sonuçlara göre, hücrelerin %20'sinden daha azında (%0) 5'den küçük frekans bulunduğu için Pearson Ki-kare okunmuştur ve $p=0,754$ ($df=1$) olduğu için H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmalarıyla genel tükenmişlik durumlarının anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin duygusal tükenme alt grubuyla ilişkili ölçümlemesi Tablo 23'de yer almaktadır.

Tablo 23. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının duygusal tükenmeyle ilişkisi

Ki Kare Testleri	Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
Pearson Ki Kare	3,164 ^a	1	,075		
Süreklilik düzeltmesi	2,440	1	,118		
Olasılık oranı	3,117	1	,077		
Fisher Kesinlik Testi				,086	,060
Doğrusal-doğrusal ilişki	3,136	1	,077		
Geçerli vaka sayısı	116				

- 0 hücre (% 0,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 11,90'dır.
- Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

MTÖ'nin duygusal tükenme alt grubuyla ilişkili olarak analiz yapıldığında, Tablo 23'de yer alan sonuçlara göre, hücrelerin %20'sinden daha azında (%0) 5'den küçük frekans bulunduğu için Pearson Ki-kare okunmuştur ve $p=0,075$ ($df=1$) olduğu için H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmalarının duygusal tükenme durumlarıyla anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin duygusal tükenme alt grubuyla ilişkili ölçümlemesi Tablo 24'de yer almaktadır.

Tablo 24. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının duyarlılıkla ilişkisi

Ki Kare Testleri	Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
Pearson Ki Kare	,284 ^a	1	,594		
Sürekli düzeltmesi	,019	1	,891		
Olasılık oranı	,270	1	,603		
Fisher Kesinlik Testi				,693	,424
Doğrusal-doğrusal ilişki	,282	1	,596		
Geçerli vaka sayısı	116				

- 0 hücre (% 25,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 2,33'dür.
- Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

MTÖ'nin duyarlılık alt grubuyla ilişkili olarak analiz yapıldığında, Tablo 24'de yer alan sonuçlara göre, hücrelerin %20'sinden daha fazlasında (%25) 5'den küçük frekans bulunduğu için ve beklenen en az sayı 5'den küçük olduğu için Fisher Kesinlik Testi okunmuştur ve $p=0,693$ ($df=1$) olduğu için H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmalarıyla duyarlılıklarının anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin kişisel başarı alt grubuyla ilişkili ölçümlemesi Tablo 25'de yer almaktadır.

Tablo 25. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının kişisel başarı durumuyla ilişkisi

Ki Kare Testleri

	Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
<u>Pearson Ki Kare</u>	,571 ^a	1	,450		
<u>Sürekli düzeltmesi</u>	,248	1	,619		
<u>Olasılık oranı</u>	,595	1	,440		
<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				,608	,316
<u>Doğrusal-doğrusal ilişki</u>	,566	1	,452		
<u>Geçerli vaka sayısı</u>	116				

- 0 hücre (% 0,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 6,47'dir.
- Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin Kişisel Başarı alt grubuyla ilişkili olarak analiz yapıldığında, Tablo 25'de yer alan sonuçlara göre, hücrelerin %20'sinden daha azında (%0) 5'den küçük frekans bulunduğu için Pearson Ki-kare okunmuştur ve $p=0,450$ ($df=1$) olduğu için H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmalarıyla kişisel başarı durumlarının anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

Minnesota İş Doyumu Ölçeği'nin genel ortalamasıyla ilişkili ölçümlemesi Tablo 26'da yer almaktadır.

Tablo 26. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının iş doyumuyla ilişkisi
Ki Kare Testleri

	Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
<u>Pearson Ki Kare</u>	,669 ^a	1	,413		
<u>Sürekli düzeltmesi</u>	,337	1	,561		
<u>Olasılık oranı</u>	,653	1	,419		
<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				,479	,277
<u>Doğrusal-doğrusal ilişki</u>	,663	1	,415		
<u>Geçerli vaka sayısı</u>	116				

- 0 hücre (% 0,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 8,28'dir.
- Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

Minnesota İş Doyumu Ölçeği'nin genel ortalamasıyla ilişkili olarak analiz yapıldığında, Tablo 26'da yer alan sonuçlara göre, hücrelerin %20'sinden daha azında (%0) 5'den küçük frekans bulunduğu için Pearson Ki-kare okunmuştur ve $p=0,413$ ($df=1$) olduğu için H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmalarıyla iş doyumlarının anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

Minnesota İş Doyumu Ölçeği'nin içsel alt grubuyla ilişkili ölçümlemesi Tablo 27'de yer almaktadır.

Tablo 27. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının iş doyumunun içsel boyutuyla ilişkisi

	Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
Pearson Ki Kare	,061 ^a	1	,805		
Süreklilik düzeltmesi	,000	1	1,000		
Olasılık oranı	,060	1	,807		
Fisher Kesinlik Testi				,755	,515
Doğrusal-doğrusal ilişki	,060	1	,806		
Geçerli vaka sayısı	116				

a. 1 hücre (% 25,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 3,62'dir.

b. Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

Tablo 27. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının iş doyumunun içsel boyutuyla ilişkisi

Minnesota İş Doyumu Ölçeği'nin İçsel alt alt grubuyla ilişkili olarak analiz yapıldığında, Tablo 27'de yer alan sonuçlara göre, hücrelerin %20'sinden daha fazlasında (%25) 5'den küçük frekans bulunduğu için ve beklenen en az 5'den küçük olduğu için Fisher kesinlik testi okunmuştur ve $p=0,755$ ($df=1$) olduğu için H_0 kabul edilir.

Bu durumda;

Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmalarıyla iş doyumunun içsel boyutunun anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

Minnesota İş Doyumu Ölçeği'nin dışsal alt grubuyla ilişkili ölçümlemesi Tablo 28'de yer almaktadır.

Tablo 28. Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmasının iş doyumunun dışsal boyutuyla ilişkisi

Ki Kare Testleri

	Değer	df	Asimptotik Önem (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (2 taraflı) (p)	Kesin Anlamlılık (1 taraflı) (p)
<u>Pearson Ki Kare</u>	,007 ^a	1	,935		
<u>Süreklilik düzeltmesi</u>	,000	1	1,000		
<u>Olasılık oranı</u>	,007	1	,935		
<u>Fisher Kesinlik Testi</u>				1,000	,554
<u>Doğrusal-doğrusal ilişki</u>	,007	1	,936		
<u>Geçerli vaka sayısı</u>	116				

- 0 hücre (% 0,0) 5'den daha az beklenen değere sahiptir. Beklenen en az sayı 13,19'dur.
- Sadece 2x2 bir tablo için hesaplanmıştır.

Minnesota İş Doyumu Ölçeği'nin dışsal alt grubuyla ilişkili olarak analiz yapıldığında, Tablo 28'de yer alan sonuçlara göre, hücrelerin %20'sinden daha azında (%0) 5'den küçük frekans bulunduğu için Pearson Ki-kare okunmuştur ve $p=0,935$ ($df=1$) olduğu için H_0 kabul edilir. Bu durumda;

Kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapmalarıyla iş doyumunun dışsal boyutunun anlamlı bir ilişkisi yoktur diyebiliriz.

5. TARTIŞMA

Bu tezin araştırma alanı içerisine alınan çalışmaları dört farklı boyutta değerlendirmek mümkündür:

- Sağ beyin ve sol beyin baskınlıkları ve meslek ilişkisi,
- Kişilerin özellikle çalışma hayatı içerisindeki varlıklarını tanımlamalarına yarar sağlayacak kavramlar:
 - Tükenmişlik,
 - İş doyumu ve
 - Mutluluk.
- Kişilerin eğitim aldıkları meslek alanında çalışmalarının etkileri ve
- Bu üç kavram arasındaki ilişkiler.

116 kişiden derlenen yanıtlar analiz edildiğinde gerçekleştirilen literatür çalışmalarıyla kimi zaman örtüşen kimi zamanda farklı açılımlar getiren sonuçlar elde edilmiştir.

Sağ beyin ve sol beyin baskınlıklarının mesleklere göre dağılımı konusunda elde edilen sonuçlar Sperry'nin başlattığı (1961) ve Gazzaniga'nın sürdürdüğü (1967) ayırık beyin araştırmalarıyla ve paralellik göstermiştir. Hines'in ayırık beyin üzerine yapılan çalışmaları bu bir mit olabilir mi diyerek sorgulamaya açtığı (1987), Shmerling'in ise yine tartışmaya açıp, beyin fonksiyonlarının farklı beyin yarım kürelerine dağılımını doğrular bulgularla bu tartışmayı genişlettiği düşünülecek olursa, bu tezin kapsamında yer alan beyin baskınlıklarının meslek dağılımıyla eşleşmesi tarzındaki bulgular önemli bir doğrulama aracı olarak düşünülebilir. Bunun beraberinde Tarlacı'nın beyin baskınlığının eğitim süreçlerinin planlanmasına ve farklı beyin baskınlıklarına göre düzenlenen eğitim süreçlerinin kişiler üzerindeki etkisiyle ilgili (2017) yaptığı açıklamalar düşünüldüğünde eğitim sistemimizin ağırlıklı olarak sol beyin baskınlığı olan kişiler yetiştirdiği, bu eğilimin de bu tarz eğitimin de daha az sanatçı yetişmesine yol açabileceğini göstermektedir.

Bu tezin kapsamı içerisinde değerlendirmeye alınan kişilerin meslek seçimi ve beyin baskınlığı ilişkisi de bize sağ beyin baskınlığı olan kişilerin ağırlıklı olarak sanatçılık, sol beyin baskın kişilerin ise ağırlıklı olarak mühendislik ve tıp alanlarında meslek seçimlerini

yapmış olduklarını göstermektedir. Bununla birlikte günlük yaşam içerisinde tekrarlanarak yapılan işlemlerin de bir çeşit eğitim niteliği taşıyacağı düşünülecek olursa kişilerin zaman içerisinde seçtikleri mesleklerin gerektirdiği beyin baskınlığına sahip hale gelmiş olmaları da bir olasılık olarak düşünülmelidir.

Bu çalışma ayrıca, cinsiyet ve beyin baskınlığı konusunda daha önce yapılmış araştırmalardan bazılarını destekler nitelikte beyin baskınlıklarıyla cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu konuda Eliot, yazdığı kitabında doğuştan beyin yarım küreleri arasında önemli denebilecek bir fark olmadığını, bununla birlikte kişilerin zihinlerinde yer alan klişelerle büyütüldükleri için zaman içinde bu klişelere uyum sağlar hale geldiklerini savunmaktadır (2009).

949 genç üzerinde yapılan geniş kapsamlı bir araştırma ise beyin ve cinsiyet ilişkisiyle ilgili bulgular sunmakta, bu bulguları sadece sağ beyin, sol beyin olarak ayırmaktansa farklı bağlantı noktalarıyla açıklamaktadır (Verma ve ark., 2014). Dolayısıyla, tam olarak beyin yarım küresi-cinsiyet ilişkisi ortaya koymadığı için bu tezin bulgularıyla tam olarak çeliştiği söylenemez.

Yaş ve beyin baskınlığı ilişkisi konusunda ise bu tezin ulaştığı bulguları bize net bir eğilimi göstermemiştir. Beyin baskınlığı ve yaş ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar daha ziyade çocukluk yaşlarına odaklandığı için diğer araştırmalarla bir paralellik olup olmadığı konusunda net bir açıklama getirmek olası değildir.

Fizyolojik olarak beden yapısının bir gerçeği olan sağ beyin-sol beyin ile sol beden-sağ beden çapraz ilişkisi beyin laterizasyonunu konu alan çeşitli bilimsel yayınlarda da benzer şekillerde ifade bulmuştur: El baskınlığının beyin baskınlığıyla ilişkisi ise farklı kaynaklarda, sağ elimizi sol beyin, sol elimizi ise sağ beyin yarım küresi yönetmektedir. Bu yüzden solaklarda sağ beyin, sağaklarda ise sol beyin daha baskındır ve benzeri ifadelerle açıklama bulunmaktadır (Yıldırım ve Dane, 2007; Can, 2010; Tarlacı, 2017). Bu tez çalışmasının bulguları da bu bilimsel çalışmaları doğrular niteliktedir ve sol beyin-sağ el baskınlığı, sağ beyin-sol el baskınlığı arasında bir ilişki bulunmaktadır. Bununla birlikte, gelen yanıtlar arasında 116 kişiden 66 kişinin sağ el baskınlığına, 27 kişinin sol el baskınlığına ve 23 kişinin

de karma el kullanımına sahip olduğundan hareketle bu durumun kültürel, dinsel, çevresel faktörlerin kişilerin doğal olarak var olan yatkınlıklarının etki altında değişmiş olabileceğini ve bu değişimin zaman içerisinde her iki elin de kullanılmasını getirdiği düşünülebilir. Tarlacı, bu çevresel etkilerden bahsederken, dinlerin, kullanılan kelime etimolojilerinin, halk içerisinde anlatılan öykülerinin, kültürlerin sağa olumlu anlamlar yüklerken, sola ise olumsuz anlamlar yükleme eğiliminde olduğuna açıklık getirmektedir (2017).

Sağ el, sol el kullanımındaki toplumsal, kültürel ve dinsel etkiler ve dolayısıyla kişilerin sağ beyin, sol beyin baskınlığını etkilemesi olasılığı düşünülerek kültürel baskılar, eğitim süreçlerindeki yönlendirmeler ve kişilerin zaman içerisinde değişim gösteren alışkanlıkları ayrı bir çalışma ile incelenebilir. Bu konuda daha önce yapılan çalışmalara bakıldığında belirli bir el baskınlığının, bununla çapraz ilişkili beyin baskınlığına işaret etmeyeceği görüşü (Aaron 1996) olmasına rağmen, bu çalışmanın içerisinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Bu tez çalışması içerisinde yer alan diğer iki katmana bakıldığında ise kişilerin mutlu bireyler olarak yaşamlarının yolunu açan önemli faktörlerden birisi olarak karşımıza kişilerin eğitimini aldıkları meslekleri yapıyor olmaları çıkmaktadır.

Ayrıca birbirini etkileyen faktörlerin neler olduğuna bakıldığında, kişilerin duygusal dünyalarının (bu tezdeki örneklerinden birisi olarak mesela duygusal tükenmenin azalmasının) iş doyumunu ve mutluluğunu artırmada önemli faktörler teşkil ettiğini söylenebilir. Benzer şekilde kişisel başarı hissini artırmanın aynı paralelde kişinin mutluluğunu artırdığı yönündeki tezin işaret ettiği bulgularla birleştiğinde iş hayatında daha iyi bir çalışma ortamının anahtar noktalarını işaretlemektedir.

Daha iyi ve verimli bir iş hayatının nasıl yaratılabileceği ile ilgili pek çok bilimsel çalışma ve yayın bulunmaktadır. Bu yayınların bir kısmı çalışma ortamlarının nesnel ya da başka bir deyişle somut kısımlarındaki değişimlere odaklanırken (Hayta, 2007), bir kısmı da koşulların duygusal ya da başka bir ifadeyle soyut bölümüyle ilgilenmektedir (Proyer ve ark. 2015; Lencioni, 2012).

İş hayatında giderek artan boyutta yer bulmakta olan Pozitif Psikoloji ve bağlantılı konular bu tezin de bulgularıyla örtüşmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Elde edilen sonuçları bulgular ışığında özetleyecek olursak;

Gerçekleştirilen bu çalışma sağ beyin ve sol beyin baskınlığının mesleki olarak dağılımı ve bu dağılımın kişilere sağladıkları konusunda önemli farkındalıklar yaratmış olmasının yanı sıra yapılan analizler şu sonuçlara ulaşılmalarını sağlamıştır:

- Kişilerin sağ beyin sol beyin baskınlıklarına göre meslek eşleşmeleri yapılabileceği söylenebilir:

Sanatçı	>> Baskın sağ beyin,
Mühendis	>> Baskın sol beyin,
Doktor	>> Baskın sol beyin,
Akademisyen	>> Sağ beyin ağırlıklı gözükmekle birlikte karma denebilir.

- Daha önce açıklandığı şekilde:

Mühendisler ile sanatçılar arasında ve doktorlar ile sanatçılar arasında istatistiksel anlamlı fark vardır:

- Mühendisler ve sanatçılar arasında sağ beyin baskınlığı açısından çok belirgin ve anlamlı fark vardır. Mühendislerde sağ beyin baskınlığı %48,2'ken, sanatçılarda, sağ beyin baskınlığı %60,0 olarak bulunmuştur. Sanatçıların mühendislerle karşılaştırmasında sanatçıların çok belirgin ve anlamlı olarak sağ beyin baskınlığına sahip oldukları söylenebilir.
 - Doktorlar ve sanatçılar arasında sağ beyin baskınlığı açısından belirgin ve anlamlı fark vardır. Doktorlarda sağ beyin baskınlığı %47,9'ken, sanatçılarda, sağ beyin baskınlığı %60,0 olarak bulunmuştur. Sanatçıların doktorlarla karşılaştırmasında sanatçıların belirgin ve anlamlı olarak sağ beyin baskınlığına sahip oldukları söylenebilir.
- Sağ ve sol beyin baskınlığının cinsiyetle ilişkilendirilemeyeceği söylenebilir.

Daha önce açıklandığı şekilde:

Sağ ve sol beyin baskınlığının cinsiyetle ilişkisine tek yönlü ANOVA çalıştırılarak bakılmıştır ve sonuç olarak, beyin baskınlığı ile cinsiyetler arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($df=0,930$ ve $p=0,337$).

- Kişilerin sağ ve sol beyin baskınlıklarının yaş dilimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği söylenebilir. Bu da Malley'in çalışmalarındaki düşük korelasyon bağlantısını doğrular niteliktedir (1982).

Daha önce açıklandığı şekilde:

Sağ ve sol beyin baskınlığının yaş aralığıyla ilişkisine tek yönlü ANOVA çalıştırılarak bakıldığında beyin baskınlığı ile yaş grupları arasında anlamlı bir fark tespit edilmediği görülmektedir ($df=4$, $F=1,02$ ve $p=0,398$)

- Kişinin sağ el ve sol el kullanımının sağ beyin ve sol beyin baskınlığıyla ilişkilendirilebileceği söylenebilir.

Daha önce açıklandığı şekilde:

Güvenilirlik analizi olarak Cronbach alfa analizi yapılmıştır. Elde edilen değer $\alpha=0,696$ 'dır. Bu durumda bu ölçeğin oldukça güvenilir olduğu söylenilebilir. Bu analize ek olarak 23 kişinin karma el kullanımı bildirmiş olması söz konusu kişilerin sol el baskın kişiler olup, çevresel, kültürel, eğitimsel vb etkilerden dolayı karma el kullanımına dönüşmüş olma ihtimali göz önünde bulundurularak Cronbach alfa analizini karma el kullanımlıları da sol el baskın gibi işaretleyip, sonuca baktığımızda $\alpha=0,716$ elde edilmiş ve aradaki ilişki daha güçlü olarak karşımıza çıkmıştır.

- Sağ beyin ve sol beyin baskınlığıyla eğitimini aldığı mesleği yapan ve yapmayanlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Daha önce açıklandığı şekilde:

Gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($df=1$, $X^2=112,4$, $F=0,773$ ve $p=0,381$). Bu durumda bulgularımıza göre; sağ beyin ve sol beyin baskınlığıyla eğitimini aldığı mesleği yapan ve yapmayanlar arasında anlamlı bir fark

bulunmamıştır denilebilir.

- Kişilerin beyin baskınlıklarıyla beyin baskınlıklarına uygun bir meslek seçimi güçlü bir şekilde ilişkili ($X^2=17,274$, $df=2$ ve $p=0,0001$) görülmektedir.
- Kişilerin el baskınlığıyla kişinin kendi beyin baskınlığına uygun meslek yapmasının arasında ilişki $p=0,317$ olduğu için yoktur denilebilir.
- Meslek gruplarının Minnesota, Oxford, Maslach ölçekleri ve alt gruplarıyla ilişkisi dağılım ortalamaları açısından değerlendirildiğinde farklı ilişkiler görüldüğünü, daha önce açıklandığı şekilde:
 - İş doyumunu ile Maslach'ın alt gruplarından düşük duygusal tükenme arasında güçlü ve pozitif yönlü bir bağın varlığı görülmektedir (Wald=14,068 ve $p=0,0001$).
 - Kişisel başarıda düşme hissi (Low personal accomplishment), duygusal tükenme (Emotional exhaustion) ve duyarsızlaşma (Depersonalization) değişkenlerindeki olumlu değişimler, Maslach Tükenmişlik genel değerini farklı oranlarda etkilemektedir (Sırasıyla $p=0,002$, $p=0,005$, $p=0,014$)
 - Maslach'ın alt gruplarından duygusal tükenme olmaması durumunun Minnesota İş doyumunun genel ortalamasıyla ilişkisi olduğu görülmektedir (Wald=16,444 ve $p=0,0001$).
 - Duygusal tükenme olmaması durumunun mutluluk değişkeniyle güçlü ve pozitif yönde bir ilişki içerisinde olduğu söylenebilir (Wald=8,005 ve $p=0,005$). Bu bulgulara dayanarak kişinin duygusal tükenme yaşamaması kişinin mutlu olmasına yol açması beklenebilir.
 - Maslach'la ölçümlenen tükenmiş olmama durumunun mutluluk ile ilişkili olduğu görülmektedir (Wald değerleri 4,651 ve 4,627 her ikisi için de $p=0,031$).
 - Bu durumda, kişilerin kendi okudukları meslek alanında çalışmalarının ve düşük tükenmişlik yaşamış olmalarının kişilerin mutluluklarıyla anlamlı bir ilişkisi olduğu söylenebilir.

- Bu bulgulara dayanarak, kişinin eğitimini aldığı mesleği yapıyor olmaları mutluluklarını artıracaktır sonucu çıkartılabilir.
 - Benzer şekilde, bu bulgulara dayanarak, kişinin tükenmişliğinin düşük olması mutluluğunu artıran etmenlerden birisi olarak gözükmektedir.
 - Bununla birlikte kişinin hangi mesleği yapıyor olduğu, beyin baskınlığının ne olduğu, iş doyumunun yüksekliği gibi diğer etmenlerin mutluluğu artıran etmenler arasında yer almadığı söylenebilir.
- Kişinin eğitimini aldığı mesleği yapıp yapmaması farklı ölçeklerle ilişkili olarak araştırıldığında bir alan hariç diğer alanlarda anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır. Elde edilen sonuçlar arasında;
Daha önce açıklandığı şekilde:
 - Maslach İş Doyumu Ölçeği genel ortalamada:
 - Mühendislerde, eğitimini aldığı mesleği yapanlar ile genel tükenmişliğin düşüklüğü arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır ($p=0,008$ ve $p < 0,05$).
 - Sanatçılarda, eğitimini aldığı mesleği yapanlar ile genel tükenmişliğin düşüklüğü arasında anlamlı bir ilişki yoktur ($p=0,107$).
 - Maslach duygusal tükenme alt grubu için:
 - Eğitimini aldığı mesleği yapanlar ile düşük duygusal tükenme durumları arasında anlamlı bir ilişki yoktur (Mühendisler için $p=0,170$ ve sanatçılar için $p=1$).
 - Maslach duyarsızlaşma alt grubu için:
 - Kişilerin eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla düşük duyarsızlaşma yaşamaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur (Mühendisler için $p=0,144$ ve sanatçılar için $p=1$).
 - Maslach kişisel başarı alt grubu için:
 - Kişilerin eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla kişisel başarı yaşamaları arasında anlamlı bir ilişki yoktur (Mühendisler için $p=0,456$ ve sanatçılar için $p=0,179$).

- Minnesota İş Doyumu Ölçeği genel ortalama için:
 - Kişilerin eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla genel iş doyumu yaşamaları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki yoktur (Mühendisler için 0,495 ve sanatçılar için ise 0,478).
- Minnesota içsel alt grup için:
 - Kişilerin eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla iş doyumunun içsel faktörleri arasında anlamlı bir ilişkisi yoktur (Fisher kesinlik testi mühendisler için $p=0,072$, sanatçılar için ise $p=0,107$).
- Minnesota dışsal alt grubu için:
 - Kişilerin eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla iş doyumunun dışsal faktörleri arasında anlamlı bir ilişkisi yoktur (Mühendisler için $p=0,734$, sanatçılar için ise $p=1$).
- Oxford Mutluluk Ölçeği genel ortalama için:
 - Kişilerin eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla mutluluk yaşamaları arasında anlamlı bir ilişkisi yoktur (Mühendisler için $p=0,742$, sanatçılar için ise $p=0,214$). Bu sonucun “ilişki yoktur” şeklinde çıkmasına rağmen, kişiler arasında mutlu olan varsa bunu belirleyen değişkenlere bir arada bakıldığında, nelerin belirleyici olduğunu görebilmek için lojistik regresyon çalıştırılmıştır ve yol gösterici anlamlılıklar bulunmuştur. Aşağıdaki bölümlerde açıklamaları yer almaktadır.
- Kişilerin sağ ve sol beyin baskınlıklarına göre meslek seçimi yapmalarının mutlulukları, iş doyumları ve düşük tükenmişlik yaşamalarına olumlu bir etki yapmadığını göstermiştir:
 - Oxford Mutluluk Ölçeği genel ortalaması için ($p=0,875$) olduğu için “kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapıp yapmamalarının mutlulukla anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.

- Maslach Tükenmişlik Ölçeği genel ortalaması için ($p=0,754$) olduğu için “kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapıp yapmamalarının genel tükenmişlik durumlarıyla anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.
- Maslach Tükenmişlik Ölçeği genel ortalaması için ($p=0,754$) olduğu için “kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapıp yapmamalarının genel tükenmişlik durumlarıyla anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.
- Maslach Tükenmişlik Ölçeği’nin duygusal tükenme alt grubuyla ilişkili olarak ($p=0,075$) olduğu için “kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapıp yapmamalarının duygusal tükenme durumlarıyla anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.
- Maslach Tükenmişlik Ölçeği’nin duyarlılık alt grubuyla ilişkili olarak ($p=0,693$) olduğu için “kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapıp yapmamalarının duyarlılıkla anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.
- Maslach Tükenmişlik Ölçeği’nin kişisel başarı alt grubuyla ilişkili olarak ($p=0,450$) olduğu için “kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapıp yapmamalarının kişisel başarı durumuyla anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.
- Minnesota İş Doyumu Ölçeği’nin genel ortalamasıyla ilişkili olarak ($p=0,413$) olduğu için “kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapıp yapmamalarının iş doyumuyla anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.
- Minnesota İş Doyumu Ölçeği’nin içsel alt alt grubuyla ilişkili ($p=0,755$) olduğu için “kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapıp yapmamalarının iş doyumunun içsel boyutuyla anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.
- Minnesota İş Doyumu Ölçeği’nin dışsal alt grubuyla ilişkili olarak ($p=0,935$) olduğu için “kişilerin kendi beyin baskınlıklarına uygun mesleği yapıp yapmamalarının iş doyumunun içsel boyutuyla anlamlı bir ilişkisi yoktur” diyebiliriz.

Elde edilen bu sonuçlara bütünsel bir çerçeveden bakılacak olursa temel sonuçlar olarak karşımıza;

- Sağ beyin baskınlığı ve sol beyin baskınlığı meslek gruplarına göre farklılık göstermektedir.
 - Sol beyin baskınlığı olan kişilerin daha fazla mühendislik ve tıp alanlarında,
 - Sağ beyin baskınlığı olan kişilerin daha fazla sanat alanında yer aldıkları çıkarımında bulunulabilir.
- Elde edilen bulgularla sol el kullanımının sağ beyin baskınlığıyla ilişkisi güçlü bir şekilde ortaya çıkmış gözükmemektedir.
- Sağ el baskın kullanımına sahip olanların ise sol beyin baskın kişiler olduğunu istatistiksel olarak söylemek mümkün gözükmemektedir. Kültürel ve çevresel etmenlerin bu durumdaki etkisine bakmak gerekebilir. Kendilerini sağ el baskın diye niteleyen kişilerden çocukluklarında solak olduklarını ve sağ elle yazmaya zorlandıklarını, ya da kendilerini zorladıklarını belirtir şekilde yorumların yazılı ve sözlü olarak sıkça gelmiş olması, bu konuya yönelik daha kapsamlı bir çalışma yapılmasının anlamlı olacağını düşündürmektedir.
- Sağ beyin ve sol beyin baskınlığının cinsiyete göre belirgin bir dağılım göstermediğine dair bulgular elde edilmiştir.
- Sağ beyin ve sol beyin baskınlığının yaşla ilgili anlamlı bir ilişkisi bulunamamıştır.
- Kişilerin beyin baskınlıklarıyla beyin baskınlıklarına uygun bir meslek seçimi yapmaları arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur.
- İş hayatındaki mutluluk, iş doyumunu ve düşük tükenmişlik ilişkilerine genel bir çerçeveden bakacak olursak:
 - Duygusal tükenme durumunun azalmasının iş doyumunu çok güçlü bir şekilde artıracığı,
 - En güçlü etki kişisel başarıda olmak üzere, kişisel başarı hissini artmasının, duygusal tükenmenin ve duyarsızlaşmanın azalmasının tükenmişlik duygusunun genelini olumlu olarak etkileyeceği,

- İş doyumunun genel olarak artmasının duygusal tükenmeyi çok güçlü bir şekilde düşüreceği,
 - Duygusal tükenmedeki azalmanın kişinin mutluluğunu güçlü bir şekilde artıracığı,
 - Kişinin okuduğu mesleği yapıyor olmasının mutluluğunu artıracığı,
 - Kişinin tükenmişliğinin azalmasının mutluluğunu artıracığı çıkartımlarında bulunabiliriz.
 - Bununla birlikte, kişinin hangi mesleği yapıyor olduğu, beyin baskınlığının ne olduğu, iş doyumunun yüksekliği gibi diğer etmenlerin mutluluğu artıran etmenler arasında yer almadığı söylenebilir.
- Kişinin okuduğu mesleği yapıp yapmaması farklı ölçeklerle ilişkili olarak araştırıldığında bir alan hariç diğer alanlarda anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır. Bu alan da mühendislik meslek alanında çalışanların, eğitimini aldıkları mesleği yapmalarıyla genel tükenmişlik durumlarının azalması arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.
- Elde edilen bulgularla, kişilerin sağ ve sol beyin baskınlıklarına göre meslek seçimi yapmalarının mutlulukları, iş doyumları ve düşük tükenmişlik yaşamalarına olumlu bir etki yapmadığı söylenebilir.

Bu araştırmayla ilgili gerek katılımcı profili gerekse çevresel koşullar açısından çeşitli sınırlandırmalar bulunmakla birlikte analizin çok farklı çalışma ortamından, ülkeden, demografik yapıdan kişiye ulaşmasından dolayı geniş bir alana ulaştığı söylenebilir.

Belli başlı sınırlılık olarak katılımcılardan eğitimini aldığı mesleği yapan ve yapmayan kişi sayısının genele oranı az kalmıştır. Bu da karşılaştırmalı bir analiz yaparken elde ettiğimiz bilgiler açısından çalışmayı zora sokmuştur.

Bunun yansıra akademisyenlikle genel bir meslek alanı tariflendiği için diğer meslek gruplarında görülen net eğilimlerin bu meslek alanında görülmemesine neden olmuştur.

Kişilerin çalıştıkları iş ortamlarındaki öznel durumların çalışmayı etkileyebilecek çevresel ve kültürel faktörler olması olasıdır. Bu da çalışmanın belirgin sonuçlara varması konusunda

engel olarak karşımıza çıkmış olabilmektedir.

Bu çalıřmanın hedeflediđi geniř kitle ve bu kitlenin iř doyumunu, mutluluđu, çalıřma verimi gibi önemli etki alanları dūřunūldūđunde daha geniř kapsamlı bir çalıřmaya bařlangıç adımı niteliđinde olması ve arařtırmanın katılımcı sayısı artırılarak geniřletilmesinin faydalı olacađını dūřundūrtmektedir.

Karma el kullanımı karşımıza ayrı bir inceleme alanı çıkarmakta olduğunu dūřundūrtecek verilere rastlanılmıştır.

Bu alışma ile edinilen bilgiler ışığında kişilerin sađ ve sol beyin baskınlıklarına göre meslek seçimleri yapmaları ve okudukları mesleklerde çalışıyor olmalarının desteklenmesi önerilir. Verimli ve tūkenmiřliđi dūřuk çalışanlar kadar, doyuma ulaşmış ve mutlu kişilerden oluşan çalışma ve yaşama ortamları genel mutluluk dūzeyine de olumlu etki yapacaktır.

KAYNAKLAR

- Aaron, L., 1996, "Cerebral Laterality and Atypical Dominance: A Critical review of a case study", [http:// www.Yetiarts.Com/aaron/ science/neuropsych](http://www.Yetiarts.Com/aaron/science/neuropsych).
- Aharony, N. and Shonfeld, M., Interdisciplinary Journal of e-Skills and Lifelong Learning, (11): pp 191-207
- Akçadağ, S. ve Özdemir, E., 2005, "İnsan Kaynakları Kapsamında 4 ve 5 Yıldızlı Otel İşletmelerinde İş Tatmini: İstanbul'da Yapılan Ampirik Bir Çalışma", Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (10): ss 167-193.
- Altay, A., 2001, "Kendimize Yolculuk", AYS Eğitim Kitapçığı.
- Altay, A., 2018, "Kişisel Yaşam Liderliği...Koçluğu", AYS Eğitim Kitapçığı.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., 2012, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya Kitapevi, Sakarya.
- Annett, M., 1998, "Handedness and Cerebral Dominance: The Right Shift Theory", Journal of Neuropsychiatry, (20): pp 459-469
- Ardıç, K. ve Polatçı, S., 2015, "Tükenmişlik Sendromu ve Madalyonun Öbür Yüzü: İş ile Bütünleşme", Erciyes Üniversitesi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (32):ss 21-46.
- Arı, G. S. ve Bal, E. Ç., 2008, "Tükenmişlik Kavramı: Birey ve Örgütler Açısından Önemi", Yönetim ve Ekonomi, (15): ss 131-148.
- Atabay, İ., Karakaş, F. Kutbay, A. Y. Ve Alamur, B., 2018, "Bankacılık Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlere İlişkin bir Alan Araştırması.", PressAcademia and limited, İstanbul.
- Avcı, D.E. ve Yağbasan, R., 2008, "Beyin Yarı Kürelerinin Baskın Olarak Kullanılmasına Yönelik Öğretim Stratejileri", Gazi Eğitim Fakülte Dergisi, (28): ss 1-17.
- Batıgün, A.D. ve Şahin, N.H., 2006, "İş Stresi ve Sağlık Psikolojisi Araştırmaları için iki Ölçek: A-Tipi Kişilik ve İş Doyumu", Türk Psikiyatri Dergisi, (1): ss 32-45.
- Baykul, Y., 2000, Eğitimde ve Psikolojide Ölçme, ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Bilgin, N., 2003, Sosyal Psikoloji Sözlüğü-.Kavramlar, Yaklaşımlar, 1.Baskı, İstanbul, Bağlam Yayınları.
- Bogen, J. E., 2006, "My Developing Understanding of Roger Wolcott Sperry's Philosophy.", Neuropsychologia, (36), pp 1089-1096.

Brown, H.D., 1994, "Principles of Language Learning and Teaching", Englewood Cliffs, Prentice Hall, Inc.

Burley-Allen, 1983, "Managing Assertively: How to Improve Your People Skills.", John Wiley & Sons, Inc., New York.

Buzan, T., 1976, Use Both Sides of Your Brain, Plume

Bülbül, Ş. ve Giray, S., 2011, "Sosyodemografik Özellikler ile Mutluluk Algısı Arasındaki İlişki Yapısının Analizi", Ege Akademik Bakış, (11): ss 113-123.

Can, Z., 2010, "Sağlıklı Bireylerde Parmak Uzunluk Oranlarının (2d:4d); El Tercihi, Nonverbal Zeka, Görsel, İşitsel ve Verbal Yetenekler, Motor Beceri ve Serebral Lateralizasyon ile İlişkisi", Tıp Fizyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Chara, P. J. And Salem, J., 2018, "Brain Lateralization.", Salem Press Encyclopedia of Health.

Cherniss, C., 1980, "Staff Burnout: Job Stress in the Human Services", Sage Publications.

Connell, D., 2002, Left Brain Right Brain. Instructor. 112, 2.

Corballis, M. C., 2010, "Visions of the Split Brain", New Zealand Journal of Psychology, (39): pp 5-7.

Cranny, C. J., Smith, P. C. & Stone, E. F., 1992, Job Satisfaction: How People Feel about their Jobs and How it Affects Their Performance, Lexington Books.

Çekmecelioğlu, H., 2006, "İŞ Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Tutumlarının İşten Ayrılma Niyeti ve Verimlilik Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi: Bir Araştırma", İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, (8): ss 153-168.

Dağdeviren, N., Musaoğlu, Z., Ömrülü, İ.K. ve Öztora, S., 2011, "Akademisyenlerde İş Doyumunu Etkileyen Faktörler", Balkan Medical Journal, (2011): ss 69-74.

Daveport, T. H., 2008, "Managing Yourself: Is the Right Hemisphere the Next Big thing?", Harvard Business Review.

Davis, K., 1988, "İşletmede İnsan Davranışı-Örgütsel Davranış", İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını, İstanbul.

Davis, E. C., Hafsa N. & Ruru S. A. A., 1994, "Helping Teachers and Students Understand Learning Styles.", Forum, (13): p 12.

De Boer, A-L. & Bothma, T. JD., 2003, "Thinking Styles and Their Roles in Teaching and Learning", International Association of Technological University Libraries Conference. Vol.13. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Demirci, İ., 2017, "Huzurlu ve Mutlu Yaşamın Değerler ve Karakter Güçleri Bağlamında Karma bir Araştırmayla İncelenmesi", Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Demirel, E. T. ve Tikici, M., 2010, "Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Beyin Baskınlık Analizi ile Değerlendirilmesi", Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, İnönü Üniversitesi, 221-253.

Dew, J.R., 1996. "Are You a Right-Brain or Left-Brain Thinker?", Quality Progress Magazine. April, pp 91-93.

Dhammika, K. A. S., Fais Bin, A. And Thi Lip, S., 2011, "Job Satisfaction, Commitment and Performance: Testing the Goodness of Measures of Three Employee Outcomes.", South Asian Journal of Management, (19): pp 7-22.

Diaz, P. E. & Park, J., 1992, "The Impact Of Isolation On Hospitality Employees' Job Satisfaction And Job Performance.", Journal of Hospitality&Tourism Research, (3): ss 41-49.

Diener, E., 2000, "Subjective Well-Being the Science of Happiness and a Proposal for a National Index", American Psychologist.

Diener, E., & Seligman, M.E.P., 2002, "Very Happy People.", Psychological Science, (13): pp 81-84.

Dienhart, J. R. & Gregoire, M. B., 1993, "Job Satisfaction, Job Involvement, Job Security and Customer Focus of Quick-Service Restaurant Employees", Council on Hotel, Restaurant and Institutional Education.

Doğan, T. ve Çötök, A. N., 2011, "Oxford Mutluluk Ölçeği Kısa Formunun Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması.", Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, (39) ss 165-172.

Doğan, T. Ve Sapmaz, F., 2012, Oxford Mutluluk Ölçeği Türkçe Formunun Psikometrik Özelliklerinin Üniversite Öğrencilerinde İncelenmesi, Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, (25): pp 297-304.

Duygun, B., 2001, "Zihinsel Engelli ve Sağlıklı Çocuk Annelerinde Stres Belirtileri ve Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Algılanan Sosyal Desteğin Tükenmişlik Düzeyine Olan Etkisi.", T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.

Edelwich, J. & Brodsky, A., 1980, "Burn-Out - Stages of Disillusionment in the Helping Professions", Human Sciences Press, New York.

Edwards, B., 2001, Drawing on the right side of the brain, Harper Collins Publishers,

Eğimli, A. T., 2009, "Çalışanlarda İş Doyumu: Kamu ve Özel Sektör Çalışanlarının İş Doyumuna Yönelik Bir Araştırma.", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, (23).

Eliot, L., 2009, "Pink Brain, Blue Brain : How Small Differences Grow Into Troublesome Gaps -- And What We Can Do About It".

Enzmann, D., Schaufeli, W. B. and Gçrault, N., 1995, Health Workers and AIDS: Research, Intervention and Current Issues in Burnout and Response, pp 131-150.

Eren, E., 2001, Yönetim ve Organizasyon, Beta Yayınevi.

Eryılmaz, A., 2017, "Yetişkinler İçin Mutluluğu Artırma Stratejileri Ölçeğinin Geliştirilmesi.", Journal of Mood Disorders, (2): ss 116-123.

Felder, R. M., 1996, Matters of Style, ASEE Prism, (4): pp 18-23.

Ferrat, T. W., Dunham, R. B. And Pierce, J. L., 1981, "Self-Report Measures of Job Characteristics and Affective Responses: An Examination of Discriminant Validity ", Academy of Management Journal, (24): pp 780-794

Fogarty, R., 2002, Brain-compatible Classrooms, SkyLight Professional Development, Arlington Heights.

Frender, G., 1990, "Learn to Learn: Strengthening Study Skill and Brain Power, Incentive Publications", Nashville.

Freudenberger, H.J., 1974, "Staff burn-out", A Journal of the Society for the Psychological Study of Social Issues, (19): pp 159-165.

Friesen, D. and Sarros, J. C., 1989, "Sources of Burnout Among Educators", Journal of Organizational Behavior, (10): pp 179-188.

Frohlich, C.J., 2004, "An Individual's Choice and Success in Their Profession may be Effected by the Individual's Dominant Brain Hemisphere and Their Learning Style: An Empirical Investigation", Journal of Accounting and Finance Research-Summer

Gaines, J & Jermier, J. M., 1983, "Emotional Exhaustion in a High Stress Organization", Academy of Management Journal, (26): pp 567-586.

- Gazzaniga, M.S., 1967. The Split Brain in Man, Scientific American, (217), pp 24-29.
- Gazzaniga, M.S., 1998. The Split Brain Revisited, Scientific American, (279), pp 3539.
- Gazzaniga, M. S., 2005, "Forty-Five Years of Split-Brain Research and Still Going Strong.", Nature Reviews Neuroscience, (8): pp 653-659.
- Ghiselli, R. F., Lalopa, J. M. and Bai, B., 2001, "Job Satisfaction, Life Satisfaction and Turnover Intent: Among Food Service Managers.", Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly, (2), ss 28-37.
- Gibber, J., 2017, "Sperry Discovers That Sides of the Human Brain Can Function Independently", Salem Press Encyclopedia.
- Hadinezdah, H. and Zareei, F., 2009, "Reliability, Validity, and Normalization of the Oxford Happiness Questionnaire", Psychological Research, (12).
- Hatipoğlu, Z. ve Akduman, G., 2018, "Mutluluk ve İŖe İliŖkin DuyuŖsal İyilik Algısına Yönelik Ölkeler Bazında KarŖılaŖtırmalı Bir AraŖtırma", Social Sciences Research Journal, (7): ss 154-172.
- Hayta, A. B, 2007, "ÇalıŖma Ortamı KoŖullarının İŖletme Verimliliği Üzerine Etkisi", Ticaret ve Turizm Eğitim Fakóltesi Dergisi.
- Herman, R, 1981, "Creative Seminars Use Collective Whole Brain," Brain Mind Bulletin, Vol, 6, No. 14.
- Herrmann, N., 1991, "The creative brain", The Journal of Creative Behavior.
- Herrmann, N., 2003, "İŖ YaŖamında Bütünsel Beyin", Hayat Yayınları.
- Hills, P. 6 Argyle, M., 2002, "The Oxford Happiness Questionnaire: A Compact Scale for The Measurement of Psychological Well-Being", The Oxford Happiness Project, School of Psychology, Oxford Brookes University, Headington Campus, Gipsy Lane, Oxford
- Hines, T, 1987, "Left Brain/Right Brain Mythology and Implications for Management and Training", Academy of Management Review, (12): pp 600-606.
- Horowitz, H., 1981 & Roger W. Sperry, The Nobel Prize in Physiology or Medicine, <https://www.nobelprize.org/prizes/medicine/1981/sperry/article/>
- İncir, G., 1990, "ÇalıŖanların İŖ Doyumu Üzerine Bir AraŖtırma", MPM Yayınları.

- Jackson, C.J., Hobman, E. V., Jimmieson, N.L. and Martin, R., 2012, “Do Left And Right Asymmetries of Hemispheric Preference Interact with Attention to Predict Local and Global Performance in Applied Tasks?”, *Laterality*, Psychology Press, (6): pp 647-672.
- Judge, T. A., Parker, S. K., Colbert, A. E., Heller, D. & Vellies, R., 2001, “Job Satisfaction: A Cross-Cultural Review”. In N. Anderson, D. S. Ones, H. K. Sinangil, ve C. Viswesvaran (Eds.), *Handbook of industrial, work, and organizational psychology* (25-52). London, UK: Sage.
- Judge, T. A., Erez, A., Bono, J. E. And Thoresen, C. J., 2003, “Core Self-Evaluations Scale: Development of a Measure.”, *Personnel Psychology*, (56): pp 303-331.
- Kabanov, S., Morozova, L and Lagunov, A., 2017, “Determination of Human’s Lateral Profile İnterms of Applicants Selection for Work in the Arctic”. 9th IEEE International Conference on Intelligent Data Acquisition and Advanced Computing Systems: Technology and Applications (IDAACS) Intelligent Data Acquisition and Advanced Computing Systems: Technology and Applications (IDAACS), 2017 9th IEEE International Conference on. (1): pp 361-366.
- Kangal, A., 2013, “Mutluluk Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme ve Türk Hane Halkı İçin Bazı Sonuçlar.”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, (44): ss 215-229.
- Karabınar, S. Ve Boyar, E. 2011, “Mesleki Tükenmişlik Ölçümü: Metodolojik Karşılaştırma.”, (59): ss 165-178
- Karatepe, O. M., Avcı, T., Karatepe, T. & Canözer, S., 2003, “The Measurement of Job Satisfaction: An Empirical Study of Frontline Employees in the Northern Cyprus Hotel Industry”, *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*.
- Kelecioğlu, H., Bilge, F. Ve Akman, Y., 2006, “Öğretim elemanları İş Doyum Ölçeğinin Geliştirilmesi.”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği*, (26): ss 115-128.
- Kesiktaş, H. İ. H., 2018, “A Job Satisfaction Research on Seaports”, *Maritime Faculty Journal*, pp 41-50.
- Köroğlu, Ö., 2011, “İş Doyumu ve Motivasyon Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Performansla İlişkisi: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma”, T.C. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı Doktora Tezi.
- Leiter, M. P., 1993, “Burnout as a Developmental Process: Consideration of Models in Work.”, *Professional Burnout: Recent developments in theory and research*, pp 237-250.
- Lencioni, P., 2012 , *The Advantage: Why Organizational Health Trumps Everything Else In Business*.

- Locke, E. A., 1976, "The Nature and Causes of Job Satisfaction. In: Dunnette", Handbook of Industrial and Organizational Psychology, pp 1297-1343.
- Loewen, L., 2011, "Left, Right, for Somewhere in Between", Topeka's Business Magazine, (5): pp 20-23.
- Loftus, F. E., Marshall, M. E. and Wortman, C. B., 1992, "Happiness as a Function of Personality and Social Encounters", Psychology. McGraw-Hill, United States Of America.
- Lyubomirsky, S., King, L., & Diener, E., 2005, "The Benefits of Frequent Positive Affect: Does Happiness lead to Success?", Psychological Bulletin, (131): pp 803-855.
- Malley, N., 1982, "The Relationship Between Hemisphericity And The Response of Individuals to Induced Stress", Proquest Dissertation.
- Martins, H. & T. Proença., 2012, "Minnesota Satisfaction Questionnaire-Psychometric Properties and Validation in a Population of Portuguese Hospital Workers", FEB Working Papers.pp 1-20.
- Maslach, C., 1976, "Burned-Out.", Human Behavior, (9): pp 16-22.
- Maslach, C. and Jackson, S. E., 1981, "The Measurement Of Experienced Burnout.", Journal of Occupational Behaviour, (2): pp 99-113.
- Maslach, C. and Leiter, M. P., 2016, "Understanding the Burnout Experience: Recent Research and Implications for Psychiatry", World Psychiatry, 15(2): pp 103-111.
- Meier S, T., 1984, "The Construct Validity of Burnout". Journal of Occupational Psychology, (57): pp 211-219.
- Mohamed, A., 2012, "Handedness as a Predictor of Brain Dominance", European Journal of Scientific Research, (85): pp 470-485.
- Muchinsky, P. M., 2000, "Emotions in the Workplace: The Neglect of Organizational Behavior.", Journal of Organizational Behaviour, (21): pp 801-805.
- Naktiyok, A., 2002, "Motivasyonel Değerler ve İş Tatmini: Yöneticiler Üzerinde Bir Uygulama.", Atatürk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi, (16): ss 166-195.
- Ones, D. S., Viswesvaran, C. And Dilchert, S., 2005, "Personality at Work: Raising Awareness and Correcting Misconceptions.", Human Performance, (18): pp 389-404
- Özbucak, A. B. ve Ofluoğlu, G., 2018, "Çalışma Hayatında Mobbing ve Tükenmişlik İlişkisi", Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, (6): ss 538-550.

Özdemir, F., 2006, “Örgütsel İklimin İş Tatmin Düzeyine Etkisi: Tekstil Sektöründe Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi”. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.

Özsoy, E., Uslu, O., Karakiraz, A. Ve Aras, M., 2014, “İş Tatmininin Ölçümünde Ölçek Kullanımı: Lisansüstü Tezleri Üzerinden Bir İnceleme”, İşletme Araştırmaları Dergisi.

Parslow, G. R., 2011, “Left Hand, Right Hand and on the Other Hand.”, *Biochemistry and Molecular Biology Education*, (39): pp 462-1463.

Perlman, B. & Hartman, E. A., 1981, *Burnout: Summary and Future Research*, Educational Resources Information Center.

Peterson, C., Park, N. & Seligman, M., 2005, “Orientations to Happiness and Life Satisfaction: The Full Life Versus the Empty Life, *Journal of Happiness Studies*, pp 25–41.

Pierce, J. L. , McTavish, D.G. and Knudsen, K. R., 1986, “The Measurement of Job Characteristics: A Content and Contextual Analytic Look at Scale Validity.”, *Journal of Occupational Behavior*, (7): pp 299-313.

Pines, A. M., 2003, “Occupational Burnout: a Cross Cultural Israeli Jewish-Arab Perspective and its Implications for Career Counselling”, *Career Development International*, (2):, pp 97-106.

Pines, A.M. & Aronson, E., 1988, *Career burnout: Causes and cures*. Free Press, New York.

Pizzat, J., 1979, “I’m a Right Brained Person. Why me God?”, *Art Education Journal*, (32): pp 10-12.

Proyer, R. T., Wellenzohn, S., Gander, F. & Ruch, W., 2015, “Toward a Better Understanding of What Makes Positive Psychology Interventions Work: Predicting Happiness and Depression From the Person × Intervention Fit in a Follow-Up after 3.5 Years”, *Applied Psychology: Health And Well-Being*, (1), pp 108–128.

Puccetti, R., 1993, “Mind with a Double Brain.”, *Oxford University Press*, (44): pp 675-692.

Punch, K., 2011, *Sosyal Araştırmalara Giriş*, Siyasal Kitapevi, Ankara.

Robbins, M., Francis, L. J. & Edwards, B., 2010, “Happiness as Stable Extraversion: Internal Consistency Reliability and Construct Validity of the Oxford Happiness Questionnaire Among Undergraduate Students”, *Current Psychology*, (29): pp 89-94.

Rozin, P., Moscovitch, M. And Imada, S., 2016, "Right: Left: East: West. Evidence that Individuals from East Asian and South Asian Cultures Emphasize Right Hemisphere Functions in Comparison to Euro-American Cultures.", In Memory, Consciousness, and the Brain: A Special Issue in Honour of Morris Moscovitch, *Neuropsychologia*, (90): pp 3-11.

Sarkawi, M.N., Jafaar, A.R., Shamsuddin, J. Ve Abdul Rahim, N.F., 2016, "International Review of Management and Marketing", International Conference on Applied Science and Technology (ICAST), Malaysia.

Sarıkaya, T., ve Khorshid, L., 2009, "Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi.", *türk Eğitim Bilimleri Dergisi* (2): ss 393-423.

Scandura, T. A. & Lankau, M. J., 1997, "Relationships of gender, family responsibility and flexible work hours to organizational commitment and job satisfaction", *Journal of Organizational Behavior*, (18): pp. 377-391.

Scarpello, V. And Vandenberg, R. J., 1992, "Generalizing the Importance of Occupational and Career Views to Job Satisfaction Attitudes.", *Jurnal of Organizational Behavior*, (13): pp 125-140.

Senemoğlu, N., 2009, *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*, Pegem Akademi Yayıncılık.

Seferoğlu, S. S., Yıldız, H. ve Avcı Yücel, Ü., 2014, "Öğretmenlerde Tükenmişlik: Tükenmişliğin Göstergeleri ve Bu Göstergelerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", *Eğitim ve Bilim*, 39(174): ss 348-364.

Shmerling, R. H., 2017, "Right brain/left brain, right?", Harvard Health Publishing.

Sinatra, R., Stahl-Gemake, J., 1983, "Using the Right Brain in the Language Arts", Publisher: Charles C Thomas Pub Ltd.

Smith, P.C., Kendall, L. M., & Hulin, C.C., 1969, *The Measurement of Satisfaction in Work and Retirement.*, Rand McNally, Chicago.

Spector, P. E., 1985, "Measurement of Human Service Staff Satisfaction: Development of the Job Satisfaction Survey", *Society for Community Research and Action*, (13): pp 693-713.

Spector, P. E., 1997, *Job Satisfaction: Application, Assessment, Causes, and Consequences*, SAGE Publications.

Sousa, D., 2001, *How the Brain Learns*, Corwin Press.

Sperry, R.W., 1961, "Cerebral Organization and Behavior: The Split Brain Behaves in Many Respects Like Two Separate Brains, Providing New Research Possibilities". Science, (133): pp 1749-1757, New York.

Suran B. & Sheridan E., 1985, "Management of Burnout: Training Psychologists in Professional Life Span Perspectives", Professional Psychology Research and Practice, (16): pp 741-752.

Sürgevil O., 2006, Çalışma Hayatında Tükenmişlik Sendromu Tükenmişlikle Mücadele Teknikleri, Nobel Yayın Dağıtım.

Tarlacı, S., 2017, Suç ve Beyin, Destek Yayınları, İstanbul.

Thomas, A., Buboltz, W.C. and Winkelspecht, C.S., 2004, Job Characteristics and Personality as Predictors of Job Satisfaction, Organizational Analysis, pp. 205-219.

Turhan, T. Beyazıt, G. Y. ve Salim, Y., 2018, "Sağlık Çalışanlarında İş Doyumu ve İş Doyumunu Etkileyen Stres Faktörleri (Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Hemşirelik Hizmetleri Örneği)", PressAcademia, (7): ss 116-121

Veenhoven, R., 1991, "Questions on Happiness", Pergamon Press, London, pp 7-26.

Veninga, R. L. & Spradley, J. P., 1982, The Work Stress Connection: How to Cope with Job Burnout", Ballantine.

Verma, R., Ingalhalikar M., Smith A., Parker, D, Satterthwaite, T. D., Elliott, M. A., Ruparel, K., Hakonarson, H., Gur, R. E. & Gur, R. C., 2014, "Sex Differences in the Structural Connectome of the Human Brain", (2): pp 823-828.

Vieira, J. A. C., 2005, "Skill Mismatches and Job Satisfaction.", Economic Letters, (89): pp 39-47.

Weaver, P., 1989, "Job Satisfaction Level of Marketing Faculty", Department of Hotel, Restaurant and Institutional Management, Virginia Polytechnic and State University, Blacksburg, Virginia.

Weiss, D.J., Dawis, R.V., England, G. W. and Lofquist, R.V., 1967, Manual for the Minnesota Satisfaction Questionnaire, Minnesota Studies in vocational rehabilitation, Minnesota, 1967.

Yapraklı, Ş. ve Yılmaz, M. K., (2007), "Satış Gücü Motivasyonu, İş Tatmini Ölçeklerinin Test Edilmesi ve Motivasyonun İş Tatmini Üzerindeki Etkisinin Belirlenmesi: İlaç Sektöründe Bir Uygulama.", İş Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, (3): ss 62- 98.

Yavuz, M., 2013, “Sağ ve sol Beyin Meslek Belirleyici”,
<http://www.reemnp.com/?s=sa%C4%9F+sol+beyin>

Yıldırım, M.H. ve İçerli, L., 2010, “Tükenmişlik Sendromu: Maslach ve Kopenhag Tükenmişlik Ölçeklerinin Karşılaştırmalı Analizi”, *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi* (2): ss 123-131.

Yıldırım, S. ve Dane, Ş., 2007, “Serebral Lateralizasyon ve El Tercihi”, *The Eurasian Journal of Medicine*.

Zaidel, D. W., 2013, “Split-Brain, the Right Hemisphere, and Art: Fact and Fiction.”, Elsevier Country of Publication, *Progress in Brain Research*, (204): pp 3-17

EKLER

EK 1: SAĞ-SOL BEYİN BASKINLIĞI ANALİZİ

SAĞ-SOL BEYİN BASKINLIĞI ANALİZİ

(Aysim Altay tarafından 2000 yılında geliştirilmiştir.)

Aşağıda sıralanan özelliklerden size uygun olanlarını soru numaralarının yanına X koyarak işaretleyin (Örnek: 1. X Detayları kolay yakalarım.).

Herhangi bir özelliğin size uygun olması demek, %100 uygunluğu demek değildir. Genel anlamda size uygun olduğunu düşünüyorsanız işaretlemenizi rica ediyoruz.

Soruları üzerinde uzun süre düşünmeden refleks şekilde yanıtlamayı tercih etmeniz daha sağlıklı sonuçlar çıkartacaktır.

1. Detayları kolay yakalarım..
2. Sorunları ya da görselleri detaylardan ya da parçalardan ziyade bütünsel olarak görüyorum.
3. Yazılı ve sözlü yönergelere kolaylıkla uyuyorum.
4. Aynı anda birden çok konuyu paralel olarak düşünüyorum, tek bir konu üzerinde odaklı kalamıyorum.
5. Zamanla ilgili farkındalığım yüksektir.
6. Kişilerin isimlerindense simalarını hatırlıyorum. İlk tanışma anında da dikkatim daha çok yüzüne yönelik oluyor.
7. Bir sorunla karşılaştığımda mantıksal ve analitik yaklaşım genellikle tercih ettiğim yaklaşımdır.
8. Bir şeyi yaparak, yaşayarak daha iyi öğreniyorum.
9. Bir sınavda, ya da sorun çözümünde seçeneklerin verilmesini tercih ediyorum. Bu seçenekler ikili ya da çoklu olabilir.
10. Hayal gücüm kuvvetlidir ve soyut düşünebilme becerim vardır.
11. Bir sorunla karşılaştığımda, çözüme daha kolay ulaşılabilir ve küçük parçalara ayırırım.

12. Bir şeyin yapılışını ya da tanıtım videosunu izlersem çok daha iyi öğrenebiliyorum.
13. İlgilendiğim konuların kontrolüm altında olmasını seviyorum. Kontrollü ve düşük riskler alıyorum.
14. Sınırları belirgin görevlerdense, bana yaratma fırsatı veren açık uçlu görevlerim olmasını tercih ediyorum.
15. Duygularımı kolaylıkla dışa vurmam.
16. Bir yeri oradaki atmosferiyle hatırlarım.
17. Genellikle nesnel düşünüyorum ve problemleri sıralı bir düzende çözmeyi seviyorum.
18. Hatırlamak için çağrışımlardan yararlanıyor, öncelikle zihnimde görüyor, oluşturuyorum.
19. Kimi zaman sarsılabilirim ama rasyonel düşünceden kolay ayrılmam.
20. Yeni şeyleri denemekten hoşlanıyorum, kolaylıkla risk alabiliyorum.
21. Sesli düşünerek daha kolay düşünüyorum veya öğreniyorum.
22. Duygusal bir insan olduğum söylenebilir. Duygularımı “serbest” bırakmakta zorlanmam.
23. Problem çözümlerini mantıksal yaklaşımla yapmayı tercih ederim. Sezgisel yaklaşımları tercih etmem.
24. Yaratıcı olduğumu söyleyebilirim.
25. Aynı anda tek bir konuya odaklanmayı tercih ediyorum.
26. “Spontan”, kendiliğinden davranmayı seviyorum.
27. Planlı bir insan olduğum söylenebilir, ileride neler olacağını bilerek hareket etmeyi tercih ederim.
28. Grupla yapılan çalışmalardan zevk alırım.
29. Bireysel çalışmaları tercih ederim.
30. Yer/yol tariflerinde iyiyim.
31. Hafızamın iyi olduğu söylenebilir. Genellikle kolaylıkla ve hızlı hatırlayabilirim.

32. Şiire ilgim vardır. Şiir okumak ve yazmak hem kolay gelir, hem hoşlanırım.
33. Kolaylıkla ve güçlü bir şekilde odaklanabilirim.
34. Kişilerle birlikteyken ya da çalışırken onların “ruh halleri”ni hissedebiliyorum.
35. Matematiksek kavramları anlamakta zorlanmam.
36. Bir sorunu çözerken ya da düşünürken zihnime bağlantılı kavramlar, konular gelir.
37. Yeni kelimeleri kolaylıkla öğrenirim.
38. Bir organizasyon ya da parti planlama safhasında detayları düşünmek yerine “her şeyi olurluna bırakıyorum.”
39. Birisini konsantre olup, sabırla kolayca dinleyebilirim.
40. Bir grup içerisinde kişilerin neler yapmakta olduklarının genellikle farkındayım.
41. Detayları kolay fark eder ve hatırlarım.
42. Yapbozlarda olduğu gibi sadece bir kaç parça ortaya çıkmış bile olsa büyük resmi kolaylıkla gözümde canlandırabiliyorum.
43. Tekrarlar yapmak beni rahatsız etmez, bilakis ustalaşmak için gerekli olduğunu düşünürüm..
44. “Yüz yüze” iletişimi telefonla konuşmaya tercih ediyorum. Bu konuda daha iyi olduğumu düşünüyorum.
45. Fıkralar, espriler ve iğnelemeler aklımda kolay kalır.
46. Bir zorundalık ve gereklilik varsa odaklanmakta zorlanıyorum.
47. Talimatları neti kolay anlaşılabilir ve mantıklı bir biçimde yazabiliyorum.
48. Kimi zaman sezgilerimle karar veriyorum.
49. Günlük planım ve düzenim vardır.
50. Fotoğrafik hafızayla, hatırlamaya çalıştıkları “gördüğüm” yere göre hatırlayabiliyorum.

EK 2. MASLACH TÜKENMİŞLİK ÖLÇEĞİ

MASLACH TÜKENMİŞLİK ÖLÇEĞİ:

Aşağıda insanların işlerine ilişkin duygu ve durumlarını gösteren ifadeler yer almaktadır. Sizlerden beklenen, bu ifadelerde yer alan duygu ve durumları yaşayıp, yaşamadığınızı ve yaşıyorsanız eğer ne ölçüde yaşadığınızı değerlendirdikten sonra size uygun seçeneğin altına yer alan kutuyu X işareti ile belirtmenizdir.

SORU	Her Zaman	Çoğu Zaman	Bazen	Çok Az	Hiçbir Zaman
1. İşimden soğuduğumu hissediyorum.					
2. İş dönüşü ruhi bir tükenmişlik yaşadığımı hissediyorum.					
3. Sabah kalktığımda bir gün daha işime katlanamayacağımı düşünüyorum.					
4. İşim gereği karşılaştığım insanların ne hissettiğini hemen anlarım.					
5. İşim gereği bazı insanlara sanki insan değilmişler gibi davrandığımı fark ediyorum.					
6. Bütün insanlarla uğraşırken çok yıprandığımı düşünüyorum.					
7. İşim gereği insanların sorunlarına olası en uygun çözüm yollarını bulurum.					
8. Yaptığım işten dolayı tükendiğimi hissediyorum.					
9. Yaptığım iş ile insanların yaşamına katkıda bulunduğuma inanıyorum.					

10. Bu işte çalışmaya başladığımdan beri insanlara karşı sertleştiğimi hissediyorum.					
11. Bu işin beni katılaştıracağına dair korkularım var.					
12. Çok şeyler yapabilecek güçte olduğumu hissediyorum.					
13. İşimin beni kısıtladığımı düşünüyorum.					
14. İşimde çok fazla çalıştığımı hissediyorum					
15. İşim gereği karşılaştığım insanlara ne olduğumu umursamıyorum.					
16. Doğrudan insanlarla çalıştığım için çok stres oluyorum.					
17. İşim gereği karşılaştığım insanlarla aramda sıcak bir hava yaratırım.					
18. İnsanlarla yakın bir çalışmadan sonra canlandığımı hissederim.					
19. Bu işte kayda değer birçok başarı elde ettim.					
20. Yolun sonuna geldiğimi hissediyorum.					
21. İşimde duygusal sorunlara serinkanlılıkla yaklaşıyorum.					
22. İşim gereği karşılaştığım insanların bazı problemleri sanki benden kaynaklıymış gibi davrandıklarını hissediyorum.					

EK 3. OXFORD MUTLULUK ÖLÇEĞİ

OXFORD MUTLULUK ÖLÇEĞİ

	Hiç katılmıyorum	Çoğunlukla katılmıyorum	Biraz katılıyorum	Katılıyorum	Çoğunlukla katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Kendimden hoşnut değilim.						
2. Diğer insanlara karşı oldukça ilgiliyim.						
3. Hayatın oldukça ödüllendirici olduğunu düşünüyorum.						
4. Neredeyse herkese karşı oldukça sıcak duygular besliyorum.						
5. Sabahları dinlenmiş olarak uyanırım.						
6. Geleceğim hakkında pek iyimser değilim.						
7. Pek çok şeyi eğlenceli buluyorum.						
8. Yaptığım şeylere karşı ilgili ve kendini adayan birisiyim.						
9. Hayat güzeldir.						
10. Dünyanın iyi bir yer olduğunu düşünmüyorum.						
11. Çok gülen birisiyim.						
12. Hayatımdaki her şeyden oldukça memnunum.						
13. Çekici birisi olduğumu düşünmüyorum.						
14. Yaptıklarım ile yapmak istediklerim arasında büyük fark var.						
15. Çok mutluyum.						
16. Çevremdeki güzellikleri fark ederim.						
17. Diğer insanlar üzerinde daima neşeli bir etki bırakırım.						
18. Y yapmak istediğim her şeye zaman bulabilirim.						
19. Yaşamımın kontrolü elimde değilmiş gibi hissediyorum.						

20. Kendimi herhangi bir konuda sorumluluk alabilecek güçte hissediyorum.						
21. Zihinsel olarak kendimi tamamen zinde (dinç) hissediyorum.						
22. Genellikle neşeli ve sevinçliyim.						
23. Herhangi bir konuda karar vermekte zorlanırım.						
24. Yaşamımın belli bir amacı ve anlamı yok.						
25. Kendimi oldukça enerjik hissediyorum.						
26. Genellikle olaylar üzerinde olumlu etkim vardır.						
27. Diğer insanlarla birlikte olmaktan keyif almıyorum.						
28. Kendimi çok sağlıklı hissetmiyorum.						
29. Geçmişimle ilgili pek mutlu anılara sahip değilim.						

1. 6. 10. 13. 14. 19. 23. 24. 27. 28. 29. maddeler tersten kodlanmaktadır.

EK 4. MINNESOTA İŞ DOYUM ÖLÇEĞİ

MİNNESOTA İŞ DOYUM ÖLÇEĞİ:

Aşağıda yapmakta olduğunuz işe karşı duygu ve durumlarınızı gösteren ifadeler bulunmaktadır. Sizden beklenen bu ifadeler üzerinde düşünmeniz ve size en uygun seçeneği 'X' işareti koyarak belirtmenizdir.

SORU	Hiç Memnun Değilim	Memnun Değilim	Kararsızım	Memnum	Çok Memnum
1. Beni her zaman meşgul etmesinden					
2. Tek başıma çalışmama imkân vermesinden.					
3. Ara sıra değişik şeyler yapabilmeme imkân vermesinden					
4. Toplumda saygın bir kişi olma şansını bana vermesinden					
5. Yöneticimin astlarını idare tarzından.					
6. Yöneticimin karar vermedeki yeteneğinden.					
7. Vicdanıma uygun şeyler yapabileme olanağımın olmasından					
8. Bana sabit bir iş olanağı sağlamasından.					
9. Başkaları için bir şeyler yapabileme olanağım olmasından					
10. Kişilere ne yapacaklarını söyleme şansım olmasından.					
11. Kendi yeteneklerimle bir şeyler yapabileme şansımın olmasından					

SORU	Hiç Memnun Değilim	Memnun Değilim	Kararsızım	Memnunum	Çok Memnunum
12. İş ile ilgili alınan kararların uygulanmaya konmasından					
13. Yaptığım iş karşılığında aldığım ücretten					
14. İş de terfi olanağımın olmasından					
15. Kendi kararlarımı uygulama serbestliğini vermesinden					
16. Kendi yeteneklerimi uygulama şansını vermesinden					
17. Çalışma şartlarından					
18. Çalışma arkadaşlarımla anlaşmalarından					
19. Yaptığım iş karşılığında takdir edilmemden					
20. Yaptığım işten duyduğum başarı hissinden					

EK 5. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz ? () Kadın () Erkek

2. Yaşınız?

a- () 30 ve altı

b- () 31-35

c- () 36-40

d- () 41-45

e- () 46 ve üzeri

3. Mezun Olduğunuz Üniversite, Yüksek Okul ya da Benzeri Eğitim Branşı?

a- () Mühendislik

b- () Tıp

c- () Sanat (Lütfen sanat alanının ne olduğunu belirtiniz.)

d- () Diğer (Lütfen belirtiniz)

4. Şu an yapmakta olduğunuz meslek?

a- () Mühendislik

b- () Doktorluk

c- () Sanatın bir alanı (Lütfen sanat alanının ne olduğunu belirtiniz.)

d- () Akademisyenlik ya da Öğitmenlik

e- () Diğer (Lütfen belirtiniz)

EK 6. BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU (BGOF)

ÇALIŞMANIN ADI:

Sağ Sol Beynin meslek seçimi ile iş doyumunu, tükenmişlik ve mutluluk ilişkisinin ölçülmesi çalışması

*Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı verirsiniz, **Çalışmaya Katılma Onayı Formu**'nu imzalayınız. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığınız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir./ Araştırmada kullanılacak tüm malzemeler ve yapılabilecek tüm harcamalar araştırmacı tarafından karşılanacaktır (iki cümleden biri olabilir)*

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI:

Bu çalışma ile Sağ ve Sol Beyin baskınlığının meslek seçimindeki etkileri ve kişilerin meslek seçimlerini sağ ve sol beyin baskınlıklarına uygun olarak yapıp yapmamalarına bağlı olarak iş memnuniyetlerinde ve mutluluk düzeylerinde meydana gelen değişimler incelenecektir. Bu amaçla belirlenen meslek gruplarına göre (Mühendislik, doktorluk, sanatçılık (görsel sanatlar, müzik gibi), öğretmenlik/akademisyenlik) kişilerin Sağ ve Sol Beyin ölçümleri yapılacak, Kişilere uygulanacak iş doyumunu, tükenmişlik ve mutluluk ölçümü analizleriyle de kişilerin iş doyum, tükenmişlik durumları ve mutluluk düzeyleri belirlenecektir.

ÇALIŞMA İŞLEMLERİ:

Bu çalışmaya katılım için sizden Analizlerin doldurulmasını rica etmekteyiz.

ÇALIŞMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Kendi meslek seçiminizde kararınızın Sağ ve Sol Beyin baskınlık değerlendirilmesi bazında doğru bir karar olup olmadığını anlayabilmeniz için bir değerlendirme sonucu elinize ulaşacaktır.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Tez sonucunda verdiğiniz yanıtların değerlendirilmesi tez raporunda ve ilgili makalelerde yayınlanacak ama isminiz yer almayacaktır.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŞVURULACAK KİŞİLER:

1. *Aysim Altay, 0532 7333551*

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri ilgili araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyor ve bu onay belgesini kendi hür irademle imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacı, saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

<i>Gönüllü Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>		

<i>Vasi (var ise) Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>		

<i>Arařtırmacı¹ Adı Soyadı:</i>	Aysim Altay	<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>	Bedri Güven Sokak, Ersoy Sahil Sitesi, Huzur Apt. No:6/3 Suadiye, 0532 7333551	

1:Gönüllüyü araştırma hakkında bilgilendiren kişi

EK 7. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Doğum : 17/12/1963
Cep Telefonu : 05327333551

Eğitim Durumu:

Lisans: ODTÜ Bilgisayar Mühendisliği

Yabancı Dil(ler) ve düzeyi:

İngilizce, iyi düzeyde,
Fransızca, az düzeyde,
İtalyanca, az düzeyde,
İspanyolca, az düzeyde.

İş Deneyimi:

2000- ... : Çeşitli takımların zihin koçluğu yapmak (Beşiktaş Basketbol Erkekler A Takımı, Brose Baskets Bamberg Basketbol Erkekler A Takımı , TOFAŞ Basketbol Erkekler A Takımı, A Milli Erkekler Basketbol Takımı, A Milli Kadınlar Basketbol Takımı, Genç Milli Kadınlar Basketbol Takımı, Genç Milli Erkekler Basketbol Takımı, Yıldız Milli Kadınlar Basketbol Takımı, Yıldız Milli Erkekler Basketbol Takımı, TOFAŞ Motor Sporları Takımı, Kayak Milli Takımı, Türk Telekom Basketbol Erkekler A Takımı, Türk Telekom Voleybol Kadınlar A Takımı, yüzücüler, kürekçiler, vb) ve Davranış ve Yönetim Bilimleri Eğitimleri vermek.
2008-... : Avrupa FIBA Eğitmeni
2002-... : AYS Eğitim Danışmanlık Turizm ve Reklamcılık Ltd. Şti. Sahibi, Davranış Bilimleri ve Yönetim Bilimleri Eğitmeni,
2000-2002 : Freelance Davranış Bilimleri ve Yönetim Bilimleri Eğitmeni
1985-2000 : IBM Türk Ltd. Şti.

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar:

Davranış Bilimleri temelli 3 kitap:

- Yaşam Kaçtı Gözüme,
- Yüreğin Sacayağı,
- Madem Öyle Pollyanna.

Tempo Dergisi, Davranış Bilimleri üzerine makaleler,
Herkes Bilim Teknoloji, Nörobilimle ilgili makale,
Bütün Dünya Dergisi Davranış Bilimleri üzerine makale,
4x4 Freelifelife Dergisi, Davranış Bilimleri üzerine makaleler

Altunizade Mahallesi Haluk Türksay Sokak No:14 34662 Üsküdar/İSTANBUL
T: 0216 400 22 22 F: 0216 474 12 56 bilgi@uskudar.edu.tr

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI: B.08.6.YÖK.2.ÜS.0.05.0.06 /2018/699

25/06/2018

Prof.Dr.Sultan TARLACI
(Zeynep Aysim ALTAY)

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 23/06/2018 tarihinde yapılan 07 No.lu toplantısında “Sağ Sol Beynin Meslek Seçimi ile İş Doyumu, Tükenmişlik ve Mutluluk İlişkisinin Ölçümleme Çalışması” adlı araştırma projenizin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

ASLI GİBİDİR

Doç. Dr. Cumhuri TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurulu Başkanı